

Begroting 2021

2 november 2020

DEFINITIEF

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	4
Programma 0 Bestuur en ondersteuning	6
Thema Bestuur	6
Thema Dienstverlening en Organisatie	9
Programma 1 Veiligheid	14
Thema Openbare orde en veiligheid	14
Programma 2 Verkeer en vervoer	17
Thema Verkeer, vervoer en wegen	17
Programma 3 Economie	20
Thema Werken	20
Thema Grondexploitatie - bedrijventerreinen	21
Programma 4 Onderwijs	23
Thema Onderwijs	23
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	28
Thema Cultuur	28
Thema Toerisme en recreatie	29
Thema Openbaar groen	31
Thema Sport	32
Programma 6 Sociaal domein	35
Thema Uitvoering sociale wetgeving	36
Thema Maatschappelijke ondersteuning	40
Thema Jeugdhulp	43
Thema Dorpenbeleid en dorpshuizen	45
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	51
Thema Milieu	51
Thema Gezonde samenleving	52
Thema Duurzaamheid	54
Programma 8 Bouwen, wonen en gronden	60
Thema Ruimtelijke ordening	60
Thema Wonen	62
Thema Grondexploitatie - niet bedrijventerreinen	63
Paragrafen	66
Lokale heffingen	66
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	71
Onderhoud kapitaalgoederen	74

Financiering	80
Bedrijfsvoering	82
Toezicht en controle op de gemeente	82
Verbonden partijen	86
Grondbeleid	98
Projecten.....	101
OWO samenwerking	102
Financiële begroting	107
Overzicht van baten en lasten	107
Uiteenzetting financiële positie	111
Bijlage: Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld.....	117

Inleiding

Inleiding

De begroting 2021 is de derde begroting van de in 2018 gekozen gemeenteraad. De begroting is gebaseerd op visiedocumenten zoals "Romte en ferskaat 2013" en het coalitieakkoord 2018 – 2022, "Brêge nei de takomst", aangevuld met de specifieke beleidskaders die de raad in het verleden heeft vastgesteld. Per programma is de koppeling gelegd met de van toepassing zijnde (wettelijke) taakvelden. Door deze opbouw is een beter inzicht in de eerste twee zogenaamde Wat-vragen: "Wat willen we bereiken?" en "Wat gaan we er voor doen?". Daarnaast zijn de relevante beleidsindicatoren en actieve verbonden partijen genoemd. Elk programma sluit af met de derde Wat-vraag "Wat mag het kosten?" gevolgd door een toelichting hierop. In de paragrafen worden de beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, evenals de lokale heffingen en de overhead.

Het komende jaar kent nog veel onzekerheden. Het is onzeker hoe lang de coronacrisis nog duurt en wat de effecten op de samenleving en de gemeente zullen zijn. Wij blijven echter naast de inwoners staan. Wij blijven zorgen voor goede dienstverlening aan inwoners en ondernemers, zijn vraagbaak en communiceren over de coronamaatregelen van het Rijk en van de gemeente. Alleen samen kunnen we deze lastige tijd doorkomen. Wij willen met inwoners en ondernemers meedenken over oplossingen van de problemen die zij ondervinden en waar mogelijk faciliteren bij de oplossingen.

De financiële situatie van de gemeente blijft ook onzeker. Hoewel wij een begroting presenteren die vanaf 2023 structureel sluit, zorgen de financiering van het sociaal domein en de aanstaande herijking van het Gemeentefonds voor onzekerheid over de financiële toekomst van de gemeente. U leest daarover meer bij het onderdeel Begrotingsstrategie.

Ondanks de onzekerheden kijken we ook uit naar 2021. We gaan samen met raad en inwoners aan de slag met de voorbereiding van de invoering van de Omgevingswet, we zetten nieuwe stappen op weg naar een energieneutraal Opsterland en voeren de eerste projecten van de Regio Deal Zuidoost-Friesland uit.

Afgelopen zomer is de aanvraag Regio Deal Zuidoost-Friesland (vijf gemeenten samen met Provincie en Wetterskip) gehonoreerd met een rijksbijdrage van € 15.000.000,- voor de periode 2020 - 2023. De Regio Deal is opgebouwd langs de pijlers Vitale Kernen & Veerkrachtig Landschap. Met de rijksbijdrage gaan we in Opsterland investeren in het in 2021 uit te werken programma Geweldig Gorredijk en in vernieuwing van de Brink Bakkeveen. Hiervoor ontvangt de gemeente Opsterland een rijksbijdrage van € 1.600.000,-. Daarnaast zijn er meerdere regionale projecten die ook hun uitwerking krijgen in Opsterland.

Zo willen we blijven zorgen voor een gemeente waarin het goed wonen en ondernemen is, waar mensen naar elkaar omkijken en samen de schouders zetten onder een vitale, leefbare en duurzame samenleving.

Begrotingsstrategie

Voor de begroting 2020 werd een fors structureel tekort geschetst. Om een voor het jaar 2023 meerjarig sluitende begroting te kunnen presenteren was een forse bezuinigingsoperatie noodzakelijk. Voor 2021 hebben we de gestelde bezuinigingen gehandhaafd. Onderdeel hiervan is ook dat we binnen deze coalitieperiode de inkomsten en uitgaven voor het sociaal domein in evenwicht brengen. We hebben wel aanpassingen doorgevoerd voor onvermijdbare kosten zoals de nieuwe aanbesteding van het leerlingenvervoer.

Na het vaststellen van deze begroting starten we desalniettemin met een traject om mogelijke nieuwe bezuinigingsmaatregelen te onderzoeken. Dit is ingegeven doordat de eerste doorrekeningen van de herijking van het Gemeentefonds voor de kleinere plattelandsgemeenten, zoals Opsterland, een negatief beeld geven. Omdat dit traject nog sterk in beweging is, er nog flink gelobbyd wordt en de uitkomsten nog ongewis zijn, is er bewust voor gekozen om in deze begroting nog niet te anticiperen op een mogelijk tekort. Als de herijking inderdaad negatief uitpakt voor onze gemeente, dan kan bij de Perspectiefbrief 2021 uit een pakket met maatregelen worden gekozen om de begroting 2021 tussentijds bij te sturen.

Kosten als gevolg van de coronacrisis worden niet als structureel, maar als incidentele kosten aangemerkt en zijn niet opgenomen in de begroting. Het is op dit moment moeilijk in te schatten wat de hoogte van deze kosten zijn en in hoeverre deze volledig gedekt worden door het Rijk.

Vaststellen begroting

Deze begroting wordt vastgesteld in de raadsvergadering van 2 november 2020

Financieel beeld

Volgens de geldende voorschriften is het saldo van de structurele baten en lasten bepalend voor het resultaat van de begroting, incidentele baten en lasten mogen daarvoor niet meegenomen worden.

Het financiële beeld ziet er als volgt uit:

Financieel overzicht begroting 2021 (bedragen x € 1.000)				
Omschrijving	2021	2022	2023	2024
Saldo baten en lasten	1.476	-338	294	961
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-1.745	130	80	81
Begrotingssaldo	-269	-208	374	1.042
waarvan Incidentele baten en lasten	866	215	355	769
Structureel begrotingssaldo	-1.135	-423	19	273

Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

In 2018 is de coalitie van Opsterlands Belang, PvdA en ChristenUnie gestart. In het coalitieakkoord is gekozen voor een nieuwe manier van besturen: modern besturen. Juist in de gemeente staat de overheid dichtbij mensen en moet duidelijk zijn wat je wel of niet van die overheid kan verwachten. Ook moet duidelijk zijn hoe besluiten tot stand komen en hoe en wanneer je daar invloed op kan hebben. De gemeenteraad komt meer aan bod aan de voorkant van het proces. Daarnaast gaan we door met het integriteitsbeleid van de afgelopen jaren. De kernwaarden van modern bestuur zijn transparantie, openbaarheid en resultaatgerichtheid.

Opsterland is een zelfstandige gemeente in Zuidoost-Friesland en wil die zelfstandigheid behouden. De gemeente Opsterland zoekt naast de samenwerking in OWO-verband ook de verbinding met andere gemeenten, zoals met Heerenveen en Smallingerland, maar ook breder. Wij maken deel uit van de P10, momenteel als voorzitter, het snel groeiende samenwerkingsverband van inmiddels 22 grote plattelandsgemeenten. Vanuit deze positie brengen wij onze ambities en uitdagingen onder de aandacht van de landelijke en Europese politiek. Dit doen wij bijvoorbeeld via de VNG en de VFG.

Adequate en persoonlijke dienstverlening is belangrijk. Naast de dienstverlening in het gemeentehuis zullen steeds meer producten digitaal beschikbaar zijn voor inwoners en bedrijven. Over onze dienstverlening en andere onderwerpen communiceren we actief en efficiënt. We zijn een professionele organisatie, met aandacht voor modern werkgeverschap en werknemerschap. De strategische personeelsplanning (juiste persoon op de juiste plaats op het juiste moment) is hier een belangrijk onderdeel van. Maar we onderzoeken ook wat nodig is om de beschikbare kantooruimte en de (digitale) werkprocessen te verbeteren.

Kaderstellende documenten

Coalitieakkoord 2018-2022 - Brêge nei de takomst
 Informatiebeleidsplan OWO-gemeenten 2017-2020
 Raadsbesluit samenwerken met andere gemeenten
 Procesplan samenwerking in OWO-verband (2012)
 Standpuntbepaling voortgang OWO-samenwerking (2016)
 Romte en ferskaat 2013

Thema Bestuur

Doelstellingen

We werken samen met inwoners aan een duurzame, sociale en leefbare gemeente

Maatregelen

Wij dragen met de Regio Deal Zuidoost-Friesland bij aan de brede welvaart

Afgelopen zomer is de aanvraag Regio Deal Zuidoost-Friesland (vijf gemeenten samen met Provincie en Wetterskip) gehonoreerd met een rijksbijdrage van €15.000.000,- voor de periode 2020 - 2023. De cofinanciering van de rijksbijdrage is gevonden binnen bestaande projecten en middelen in Zuidoost-Friesland die bijdragen aan de doelen van de Regio Deal. Nadien is een en ander verder uitgewerkt tot de Regio Deal Zuidoost-Friesland. Het kabinet heeft de ambitie om met de regionale partners Regio Deals af te sluiten, ter versterking van de regio's en daarmee de samenleving. Uitgangspunt is de eigen regionale kracht. In de deals werken Rijk en regio samen aan meervoudige opgaven die bijdragen aan de brede welvaart.

Wat gaan we er voor doen

Met de rijksbijdrage gaan we in Opsterland investeren in het in 2021 uit te werken programma Geweldig Gorredijk en in vernieuwing van de Brink in Bakkeveen. Hiervoor ontvangt de gemeente Opsterland een rijksbijdrage van €1.600.000,-.

Daarnaast zijn er in de hele periode van de Regio Deal meerdere regionale projecten die ook hun uitwerking krijgen in Opsterland:

- het regionale project Natuur & Landschap, (herstel landschapselementen);
- een extra impuls op het gebied van duurzaamheid/energietransitie;
- een nadere uitwerking van het programma van het regionale team Recreatie & Toerisme;
- in de regiodealperiode kunnen lokale initiatieven een aanvraag indienen bij het Regiofonds waarin een Rijksbijdrage van €1.000.000,- is opgenomen;
- er is een Regiobudget Dorpsontwikkelingsmaatschappijen van 10 x €25.000,-;
- de provincie zet een plus op de gebiedsontwikkeling Koningsdiep (€500.000,-);
- het Wetterskip gaat aan de slag om bij droogte water langer vast te houden met regelbare stuwen en duikers;
- met het thema Zorg economie zetten we in op een leefbare- en betaalbare regio waar onze inwoners prettig kunnen (blijven) wonen en werken (rijksbijdrage €400.000,-).

Wij voeren de ontwikkelagenda's uit

Op basis van het coalitieakkoord 2018-2022 zijn in 2019 drie ontwikkelagenda's vastgesteld door de raad. Voor de thema's Inclusieve samenleving, Leefbaarheid en Duurzaamheid zijn tien ambities geformuleerd. In de ontwikkelagenda's staat hoe tot 2022 aan het realiseren van deze ambities wordt gewerkt.

Wat gaan we er voor doen

Er wordt jaarlijks verslag gedaan van de voortgang van de ontwikkelagenda's.

Wij bewaken en bevorderen rechtsstatelijke en democratische waarden en burgerschap in de samenleving en we hebben een modern bestuur met als kernwaarden transparantie, openbaarheid en resultaatgerichtheid.

Wij stimuleren democratische beginselen en burgerschap. We streven naar bestuurlijke vernieuwing als daarmee de gemeenschap gediend wordt, bijvoorbeeld door initiatieven uit de samenleving te faciliteren.

Maatregelen

Wij betrekken de samenleving meer bij de besluitvorming

De *krêft fan de mienskip* blijft belangrijk. Wij zoeken waar mogelijk actief de samenwerking met inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties.

Wat gaan we er voor doen

Onder het motto van gekanteld werken betrekken we inwoners en de mienskip bij de voorbereiding en besluitvorming van nieuw beleid en wijzigingen hierin. Wij delen hierbij dilemma's met de samenleving. Bijvoorbeeld via inwonersbijeenkomsten, initiatiefgroepen, verenigingen van plaatselijk belang etc. Wij werken in een aantal projecten samen met de mienskip. Dit geldt bijvoorbeeld voor MFA Tijnje, Kansen voor Beetsterzwaag (Kindcentrum) en het initiatief voor een MFA in Gorredijk

Wij organiseren verkiezingen

Een belangrijke activiteit is het organiseren van de verkiezingen. Dit kunnen verkiezingen zijn voor de tweede kamer, provinciale staten, waterschappen, gemeenteraad of voor het Europese parlement.

Wat gaan we er voor doen

In 2021 worden op 17 maart de tweede kamer verkiezingen gehouden. Bij de organisatie van deze verkiezingen houden we rekening met de CoVid-19 richtlijnen die het RIVM opstelt.

Wij zorgen dat onze organisatie voldoet aan de AVG, zodat de privacy van burgers gewaarborgd is

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) stelt strengere eisen aan de verwerking van persoonsgegevens door onze gemeente van haar inwoners en haar medewerkers. Ook zijn de rechten voor betrokkenden verbeterd.

Maatregelen

Wij hanteren een stappenplan om te voldoen aan de AVG

De gemeente Opsterland heeft gekozen om een stappenplan te volgen om de voortgang van de invoering van de nieuwe privacywetgeving te monitoren en werkbaar uit te voeren. Doel hiervan is om ons te kunnen verantwoorden over waar we staan met betrekking tot privacy en gegevensbescherming. Als gemeente hebben we de eigen verwerkingen in kaart gebracht (via het model van de VNG) en maken we de afspraken met ketenpartners op het gebied van uitwisselen van (persoonsgegevens) inzichtelijk.

Wat gaan we er voor doen

In 2021 word er verder gewerkt aan het bevorderen van de bewustzijn rondom informatiebeveiliging

Opsterland is bestuurlijk zelfstandig en in staat om toekomstige opgaven uit te voeren, zelf of in samenwerking met (keten)partners

Maatregelen

De raad houdt sturing op verbonden partijen

Het is efficiënt en soms verplicht gemeentelijke taken samen met andere gemeenten uit te voeren. De gemeenteraad wil grip houden op wat verbonden partijen doen en wat dat kost.

Wat gaan we er voor doen

De raad wordt geïnformeerd over begrotingen en jaarstukken van verbonden partijen en dienen daarop zienswijzen in. Als daarnaast andere zaken spelen die van belang kunnen zijn voor de sturende rol van de raad op verbonden partijen, dan wordt de raad daarover actief geïnformeerd.

In OWO-verband werken wij samen op ambtelijk niveau en trekken wij samen op in regionale verbanden

De gemeente zet de samenwerking met Ooststellingwerf en Weststellingwerf voort. OWO heeft de volgende gezamenlijke afdelingen:

Bedrijfsvoering (financiële administratie, personeels- en salarisadministratie, inkoop en aanbesteding, ICT, documentaire informatievoorziening en verzekeringen); gehuisvest te Wolvega.

Beheer en Registratie (belastingen, vastgoedinformatie en backoffice Werk, inkomen en zorg) ; gehuisvest te Oosterwolde;

Vergunningverlening, toezicht en handhaving; gehuisvest te Gorredijk.

De resultaten van deze samenwerking vloeien voort uit de afspraken in de Bestuursovereenkomst 2015.

Voor meer inhoudelijke informatie over het OWO-verband wordt u verwezen naar de OWO-paragraaf verderop in de begroting.

Wat gaan we er voor doen

In 2021 zetten wij deze samenwerking voort. Naast de gezamenlijke afdelingen is er ook afstemming over beleid en voorbereiding van bijvoorbeeld bestuurlijke overleggen van FUMO en SDF.

Via het voorzitterschap van de P10 dragen wij bij aan verbetering van de leefbaarheid van het platteland

De gemeente Opsterland is voorzitter van de P10, het netwerk van tweeëntwintig grote plattelandsgemeenten. De P10 werkt vanuit verschillende thema's aan de verbetering van de leefbaarheid van het platteland. P10 lobbyt bijvoorbeeld voor meer aandacht van het Rijk voor de specifieke problemen

van plattelandsgemeenten, maar laat ook zien dat het platteland ruimte biedt voor oplossingen voor problemen die in heel Nederland spelen. Dit biedt ook kansen en voordelen aan Opsterland.

Wat gaan we er voor doen

De P10 behartigt de belangen van grote plattelandsgemeenten. De lobbydossiers zijn, naast de leefbaarheid van het platteland in brede zin, afhankelijk van de actualiteit.

Thema Dienstverlening en Organisatie

Doelstellingen

De gemeente heeft de bedrijfsvoering op orde

Een goede bedrijfsvoering is noodzakelijk om de dienstverlening aan de maatschappij en burgers te kunnen leveren. Dit moet op een zo slim mogelijke manier gebeuren waarbij er oog blijft voor het doel wat we dienen. De uitkomsten uit het organisatieontwikkelingstraject worden gebruikt om waar nodig de bedrijfsvoering te stroomlijnen.

Maatregelen

Invoeren van Anders werken daar waar het past

Medewerkers worden zo veel mogelijk gefaciliteerd om 'anders te werken' in de nieuwe netwerksamenleving.

Wat gaan we er voor doen

De werkgroep 'werkplek van de toekomst' maakt een plan om invulling te geven aan het faciliteren van het plaats- en tijd onafhankelijk werken.

Daarnaast wordt de kantine in het gemeentehuis verbouwd tot een werkcafé waar ontmoeten centraal staat.

Visie strategisch vastgoed

Wij zijn bezig met het analyseren van het vastgoedbeleid om zorg te dragen voor een toekomstbestendige vastgoedportefeuille.

Wat gaan we er voor doen

In 2021 wordt de nieuwe nota vastgoedbeleid opgesteld.

Wij versterken het opdrachtgeverschap

Sturen op resultaat in plaats van op inspanning betekent dat we onze rol als opdrachtgever willen versterken. Als we als gemeente niet tevreden zijn over geleverde diensten, gaan we op zoek naar andere aanbieders of oplossingen. Het gaat zowel om het versterken van intern opdrachtgeverschap via programmagestuurde werken, als om de manier waarop we omgaan met onze partners buiten het gemeentehuis.

Wat gaan we er voor doen

Deze aanpak is onderdeel van het contracteringsproces. Tijdens de verschillende fasen in het proces wordt telkens volgens deze richtlijn gewerkt.

Dienstverlening is adequaat en persoonlijk

We zijn bereikbaar op de wijze waarop onze inwoners en ondernemers dat wensen, via de website (24x7), telefoon, post of fysiek (gemeentehuis).

Hierbij stimuleren we het gebruik van het digitale kanaal en blijven we gebruik maken van nieuwe ontwikkelingen op het gebied van dienstverlening. De waardering van inwoners en ondernemers voor onze dienstverlening is minstens gelijk aan het landelijk gemiddelde voor gemeenten.

Maatregelen

In 2024 voldoen we aan de Digitale Agenda 2024

De Digitale Agenda Gemeenten 2024 is de opvolger van de eerste gemeentebrede Digitale Agenda (2015-2020) en vormt de invulling van de meerjarige agenda voor de opgave 'Informatiesamenleving'. Digitalisering is niet meer alleen een onderwerp van de ICT-afdeling, maar verschuift naar de kern van de samenleving en het functioneren van de overheid. Dat leidt tot een aantal veranderingen ten opzichte van de Digitale Agenda 2020.

De nadruk komt meer te liggen op '(digitale) samenleving' en 'overheid', in plaats van op digitale infrastructuur en overheid.

Waardering van de dienstverlening

Voor het bepalen van waar de dienstverlening kan worden verbeterd is het belangrijk om te weten wat wel en wat niet wordt gewaardeerd.

Wat gaan we er voor doen

In 2021 voeren we een onderzoek uit om de waardering voor onze dienstverlening te meten. Deze nulmeting stelt ons in staat om onze dienstverlening met andere gemeenten te vergelijken.

Beleidsindicatoren

Formatie <i>(De begrote formatie in fte van het ambtelijk apparaat, in fte per 1.000 inwoners)</i>	<u>Opsterland:</u>	
	Begroot:	7,6
Bron: Eigen gegevens	Peildatum 1 januari 2021	

Bezetting <i>(Het werkelijk aantal werkzame fte's, inclusief boventallige medewerkers, in fte per 1.000 inwoners)</i>	<u>Opsterland:</u>	
	Realisatie:	7,1
Bron: Eigen gegevens	Peildatum 1 januari 2020	

Apparaatskosten <i>(kosten per inwoner, de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.)</i>	<u>Opsterland:</u>	
	Begroot:	€ 741
Bron: Eigen gegevens	Gevensperiode: 2021	

Externe inhuur <i>(kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)</i> <i>(het betreft hier onder andere de inzet van uitzendkrachten, zzp'ers of via detacheringsovereenkomsten. Kenmerk van inhuur is dat de ingehuurde functionaris een plaats krijgt in de hiërarchie van de organisatie.)</i>	<u>Opsterland:</u>	
	Realisatie:	13,1%
Bron: Eigen gegevens	Gegevensperiode: 2019	

Overhead <i>(Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces, als % van de totale lasten)</i>	<u>Opsterland:</u>	
	Begroot:	13,3%
Bron: Eigen gegevens	Gegevensperiode: 2021	

Betaaltermijn	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
Gemiddelde gerealiseerde betaaltermijn in dagen	Realisatie:	13		23
Gemiddeld percentage tijdig betaald	Realisatie:	94%		87%
Bron: Ministerie van EZK			Gegevensperiode: 2018	

Verbonden partijen

- CSV Amsterdam B.V. (voormalig Claim Staat Vennootschap B.V.) voort gekomen uit de verkoop van Essent.
- NV Bank Nederlandse Gemeenten.

Vennootschapsbelasting

De verwachte lasten in verband met de vennootschapsbelasting zijn voor 2021 € 10.000. De belastingplicht wordt veroorzaakt door verwachte positieve resultaten op de grondexploitatie.

Onvoorzien

Voor onvoorziene uitgaven is in 2021 € 37.500 beschikbaar (€ 1,26 per inwoner).

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	17.011	14.086	15.651	15.222	15.402	16.002
Baten	64.118	56.731	58.835	55.924	55.902	55.881
Saldo van baten en lasten	47.107	42.645	43.184	40.702	40.500	39.879
Onttrekkingen	9.335	2.508	619	324	275	274
Stortingen	1.025	2.364	2.364	194	194	194
Mutaties reserves	-8.310	-144	1.745	-130	-81	-80
Gerealiseerd resultaat	55.417	42.789	41.439	40.832	40.581	39.959

Resultaat programma

In bovenstaande tabel is het begrotingsresultaat per jaar opgenomen in de lasten.

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel enkel de mutaties van de reserves die betrekking hebben op programma 0 meegenomen.

x € 1.000

Totaal (programma 0)	Begroting 2021	Begroting 2020
Resultaat incl. alle mutaties in de reserves	41.439	42.789
Af: resultaat verantwoord op programma 0	-269	-388
Af: totaal mutaties in reserves (ziet staat reserves)	1.745	-144
Saldo vóór reservemutaties	42.915	42.257

Programma 0	Begroting 2021	Begroting 2020	Verschil
Saldo vóór reservemutaties	42.915	42.257	
Reservemutaties programma 0	-1.900	-603	
Resultaat na reservemutaties	41.015	41.654	639

Toelichting op de financiën

Het saldo van dit programma is in 2021 € 639.000 nadeliger dan in 2020.

Een belangrijk verschil is dat er in 2020 een onttrekking uit de algemene reserve van € 1.296.000 is verantwoord (bate, begroting 2020) vanwege het verwachte tekort over 2020. In 2021 is over het nadelig begrotingssaldo nog geen besluit genomen. Daarom nu op dit programma een nadelig effect van € 1.296.000.

Daarnaast is er een voordeel van € 1.227.000 op de uitkering uit het gemeentefonds. Dit is veroorzaakt door de verhoging van het accres (hogere rijksuitgaven ("trap op-trap af systematiek")). Daarnaast zijn de uitkeringen voor de 3 decentralisaties verhoogd met € 0,5 miljoen. Daartegenover staan diverse andere negatieve bijstellingen voor hetzelfde bedrag.

De personeelskosten zijn onder meer gestegen als gevolg van verwachte cao-effecten. De huidige cao voor het gemeentepersoneel loopt tot 1-1-2021. Voor de periode daarna is nog geen nieuwe cao afgesloten. In OWO-verband is afgesproken om voor 2021 rekening te houden met een stijging van 3,5%. Het effect hiervan voor de begroting 2021 bedraagt circa € 480.000.

Daarnaast zijn de personeelskosten gestegen als gevolg van een aantal extra formatieplaatsen. Zo is er een structurele formatieuitbreiding van 2 fte voor inzet van onderhoud riolering. Dit is budgettair neutraal want het uitbestede onderhoud riolering is hierdoor verlaagd. Het heeft ook geen gevolgen voor het rioolrecht. Zie ook de toelichting bij programma 7. Ook is in deze begroting structurele extra formatie

opgenomen voor hulpverlening in het Sociaal Domein. Ook dit is budgettair neutraal en wordt gedekt door structurele verlaging van het specifieke budget voor deze taak in programma 6. Zie ook de toelichtingen bij programma 6. Daarnaast is bij de perspectiefbrief 2020 besloten tot structurele extra formatie voor taken op het gebied van ruimtelijke ordening en informatiebeveiliging met ingang van 2021. Tenslotte zijn er nog tijdelijke budgetten opgenomen voor inhuur verkeersdiensten en taken in het omgevingsdomein. Al deze extra formatie geeft op dit programma een nadeel van € 365.000 ten opzichte van 2020. Tenslotte is ten behoeve van de organisatieontwikkeling in 2021 een incidenteel budget van € 150.000 geraamd (in 2022 incidenteel € 90.000).

Voor vervanging wegens ziekte is voor 2 jaar een extra budget van € 50.000 opgenomen en de opleidingskosten zijn in 2021 € 25.000 hoger omdat de tijdelijke bezuiniging op opleidingen zoals gepland is beëindigd. De bezuiniging op formatie cultuur, recreatie en toerisme is met ingang van 2021 gerealiseerd door een verlaging van het budget Kansen Benutten. Zie ook de toelichting bij programma 5.

Verder zijn in 2021 de kosten voor het derde deel van de OWO-afdelingen met € 80.000 gestegen. Ten eerste is dit een gevolg van de eerder genoemde schatting van de cao-effecten in 2021 van 3,5 %. Dit gaf voor de OWO-afdelingen een extra last van € 131.000. Daarnaast zijn als gevolg van de door de OWO-regiegroep vastgestelde kaders voor de begroting de lasten met € 63.000 gestegen. Hiertegenover staat dat er in 2020 incidentele budgetten beschikbaar waren ad € 155.000. Deze zijn er in 2021 niet en geeft hier dus nu een voordeel. Tenslotte was na het opstellen van de geactualiseerde begrotingen van de OWO-afdelingen nog een bijsturing van € 42.000 noodzakelijk voor indexatie van de overige kosten.

In de Begroting 2020 waren er binnen dit programma nog enkele andere incidentele budgetten beschikbaar van in totaal € 88.000. Het ging hier om incidentele middelen voor asbestsanering Bûtewei Ureterp en digitale publieksdienstverlening. Deze budgetten zijn er in 2021 niet, hierdoor is er in 2021 sprake van een voordeel van € 88.000.

Daarnaast zijn er hogere ozb-inkomsten (€ 175 000) in verband met de jaarlijkse indexering van de ozb-tarieven.

De verdeling van de overheadkosten over de verschillende taakvelden is in 2021 geactualiseerd. Het gevolg hiervan is dat er ten opzichte van 2020 verschillen per programma ontstaan. Per saldo is dit budgettair neutraal. Voor dit programma is er ten opzichte van 2020 sprake van een nadeel van € 409.000.

Daarnaast is er in 2021 een voordeel van € 450.000 ten opzichte van 2020 omdat er meer incidentele verkopen vastgoed zijn geraamd (in 2021 € 1.450.000 tegen € 1.000.000 in 2020)

Tenslotte was er in 2021 ook nog een voordeel t.o.v. 2020 omdat er meer uren naar de bouwgrondexploitatie doorberekend konden worden (€ 286.000) door het aantrekken van de woningmarkt.

Programma 1 | Veiligheid

Programma 1 | Veiligheid

Doel

Opsterland is een veilige en gezonde leefomgeving voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Het gemeentelijk veiligheidsbeleid omvat een groot aantal onderwerpen, variërend van personen met verward gedrag tot georganiseerde criminaliteit. Veiligheid dient integraal te worden benaderd. Het strekt zich namelijk uit tot alle schakels van de veiligheidsketen, benut de mogelijkheden van alle partijen en bewaakt en benut de dwarsverbanden tussen de diverse beleidsterreinen. De gemeente Opsterland ziet het als haar taak om eigen initiatieven van inwoners, maatschappelijke organisaties in het kader van veiligheid te stimuleren en om omstandigheden te creëren die het mogelijk maken dat burgers deze initiatieven ook daadwerkelijk kunnen oppakken en waarmaken.

Kaderstellende documenten

Integraal Veiligheidsbeleid Opsterland 2019-2022

Handhavingsbeleidsplan

Ontwikkelagenda leefbaarheid

Thema Openbare orde en veiligheid

Doelstellingen

Wij vergroten het veiligheidsbewustzijn en de zelfredzaamheid van inwoners, ondernemers en bezoekers

Maatregelen

We willen het aantal woninginbraken laten dalen of minimaal gelijk houden

Wij willen het aantal woninginbraken laten dalen dan wel op gelijk niveau houden ten opzichte van het jaar 2020.

Wat gaan we er voor doen

- Hiervoor gaan we een aantal momenten in het jaar communicatiemiddelen (preventieberichten op facebook en de gemeentewebsite) inzetten. Inwoners worden dan geïnformeerd over de inbraakpreventiemogelijkheden en het risico op inbraken tijdens met name de donkere dagen en vakantieperiodes.
- We gaan het Digitaal Opkopers Register implementeren in risicovolle branches en hier uitvoering aan geven.

Wij pakken vormen van ondermijnende criminaliteit transparant en consequent aan

Maatregelen

Het creëren van bewustwording rondom het thema ondermijnende criminaliteit

Wij willen bewustwording omtrent ondermijning creëren om inwoners, ondernemers, medewerkers en bestuurders weerbaarder te maken tegen ondermijnende criminaliteit en daarmee de kans op ondermijning te verkleinen in onze gemeente.

Wat gaan we er voor doen

We gaan hiervoor vier bewustwordingssessies organiseren, één voor het bestuur, één voor de ambtelijke organisatie, één voor ondernemers en één voor inwoners.

Wij voorkomen en verminderen overlast

Maatregelen

Het realiseren van een daling van het aantal overlastmeldingen

Wij willen een daling realiseren van het aantal overlastmeldingen. Dit kan betrekking hebben op huiselijk geweld, zorgmijders, personen met verward gedrag en (jeugd)criminaliteit.

Wat gaan we er voor doen

We gaan de Wet Aanpak Woonoverlast implementeren en hier uitvoering aan geven.

We stellen een integrale werkwijze aanpak jeugdgroepen op en geven hier uitvoering aan in samenwerking met het gebiedsteam.

Dit met als doel dat het aantal overlastmeldingen in 2021 t.o.v. 2020 afneemt.

Beleidsindicatoren

Winkeldiefstallen <i>(het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	0,3	1,6	2,2
Bron: CBS			Gegevensperiode: 2018	

Diefstallen uit woningen <i>(het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	1,8	2,0	2,5
Bron: CBS			Gegevensperiode: 2018	

Geweldsmisdrijven <i>(Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	3,0	4,3	4,9
Bron: CBS			Gegevensperiode: 2018	

Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) <i>(het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	3,0	5,8	5,8
Bron: CBS			Gegevensperiode: 2018	

Verwijzingen Halt	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	81	94	132

(het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.)				
Bron: Bureau Halt				Gegevensperiode: 2019

Verbonden partijen

De gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân voert voor ons taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg, publieke gezondheidszorg rondom crises en rampen, de brandweezorg, de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR), de rampenbestrijding en crisisbeheersing en het in stand houden van een gemeenschappelijke meldkamer uit. Ook verzorgt de Veiligheidsregio het uitvoeren van brandveiligheidscontroles in het kader van de vergunningverlening.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	1.881	1.922	2.074	2.129	2.175	2.235
Baten	22	45	25	25	25	25
Saldo van baten en lasten	-1.859	-1.877	-2.049	-2.104	-2.150	-2.210
Gerealiseerd resultaat	-1.859	-1.877	-2.049	-2.104	-2.150	-2.210

Resultaat programma

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van programma 1 reserves meegenomen.

Programma 1	Begroting 2021	Begroting 2020	Vershil
Saldo vóór reservemutaties	-2.049	-1.877	
Reservemutaties	-	-	
Resultaat na reservemutaties	-2.049	-1.877	171

Toelichting op de financiën

Het saldo op dit programma is in 2021 € 171.000 nadeliger dan in 2020.

De kosten van dit programma zijn gestegen door een hogere bijdrage van € 147.000 aan Veiligheidsregio Fryslân (VRF), onderdeel brandweer en rampenbestrijding. Dit om aan te sluiten met de vastgestelde begroting 2021 van de VRF.

De in de begroting 2020 vastgestelde bezuiniging op extra verkeerseducatie in het kader van het Integraal Veiligheidsbeleid bouwt in 2021 af van € 35.000 naar € 25.000. Dit geeft € 10.000 hogere kosten in 2021.

Verder was er nog een nadeel van € 20.000 omdat de opbrengst vergunningverlening APV naar beneden is bijgesteld op basis van de ervaringscijfers van de laatste jaren.

Daarnaast is als gevolg van de gewijzigde verdeling van de overheadkosten op dit programma een voordelig effect van € 12.000 ten opzichte van 2020 (zie ook de toelichting bij programma 0).

Programma 2 | Verkeer en vervoer

Programma 2 | Verkeer en vervoer

Door de ligging aan de A7 en de aanwezigheid van meerdere provinciale wegen is Opsterland goed bereikbaar en worden de woon- en werkfunctie goed uitgewisseld met het omliggende stedelijke gebied. Het gemeentelijke wegensysteem is van groot belang voor de bereikbaarheid en leefbaarheid in onze gemeente. Het in stand houden van het wegennet (en waterwegen) vraagt om aandacht. De verschillende arealen zoals wegen, bruggen, duikers, kades worden onderhouden zoals vastgesteld in het beeldkwaliteitsplan openbare ruimte. Hierin zoeken we naar een verantwoorde balans in de kwaliteitsniveaus van deze kapitaalgoederen. Veiligheid en bereikbaarheid staan hierin centraal.

Het netwerk van fiets- en voetpaden heeft in het kader van bereikbaarheid (binnen de gemeente) een belangrijke fijnmazige functie. Tevens heeft dit netwerk een toegevoegde waarde voor recreatie & toerisme in de gemeente. Fiets- en voetpaden moeten goed onderhouden worden en uitnodigen tot gebruik.

Gelet op de leefbaarheid en vitaliteit van het platteland is het openbaar vervoer een belangrijke voorziening voor onze inwoners. De vergrijzing van de bevolking zal de vraag naar (passend) openbaar vervoer vergroten. Er wordt voortdurend naar maatwerk gezocht om het aanbod bereikbaar en betaalbaar te houden en aan te laten sluiten op de vraag.

Kaderstellende documenten

Gemeentelijk verkeer en vervoerplan 2010 Bereikbaar zijn en blijven (GVVP)
 Evaluatie Gemeentelijk verkeer en vervoerplan 2010
 Meerjaren uitvoerend beleidsplan gladheidbestrijding (2011)
 Beeldkwaliteitsplan openbare ruimte 2014-2018 (2013)
 Aanpassing beeldkwaliteitsplan openbare ruimte 2014-2018 (2015)
 Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland 2014
 Fietsagenda Zuidoost-Fryslân 2019

Thema Verkeer, vervoer en wegen

Doelstellingen

De 16 dorpen moeten goed toegankelijk zijn.

Uitgangspunt is dat dorpskernen fiets- en kindvriendelijk worden ingericht. De auto is te gast in onze dorpen.

Maatregelen

Wij onderzoeken de mogelijkheid van een fietssnelweg tussen Drachten en Heerenveen

Met de doorontwikkeling van de e-bike en speed pedelec is de actieradius van de fiets vergroot. Het is een duurzaam alternatief geworden voor de auto op de langere afstanden. Door het aanleggen van fietssnelwegen wordt ingespeeld op deze ontwikkeling.

Wat gaan we er voor doen

Vanuit de ambities van de Fietsagenda Zuidoost-Fryslân is het snelfietspad Drachten – Heerenveen als concreet fietsproject aangedragen. Deze snelfietsverbinding is door de provincie aangemerkt als één van de vijf kansrijke routes. Het voorkeurstracé van de route is bepaald. In 2021 wordt de ontwerpfase doorlopen. Inwoners worden betrokken bij het tot stand komen van het ontwerp. De realisatie is afhankelijk van de eigen middelen van de drie gemeenten.

Wij realiseren een fietssnelweg tussen Ureterp en Drachten

Wij willen de verkeersveiligheid van de kwetsbare verkeersdeelnemers verbeteren. Met name voor fietsers. Met de doorontwikkeling van de e-bike en speed pedelec is de actieradius van de fiets vergroot. Met de aanleg van de fietssnelweg Drachten – Ureterp wordt ingespeeld op deze ontwikkeling.

Wat gaan we er voor doen

Samen met buurgemeente Smallingerland en de provincie wordt het snelfietspad Drachten - Ureterp in 2021 in uitvoering gebracht.

Wij dragen bij aan de provinciale ambitie om 20% minder ongevallen te hebben in 2025

Dit doen we door:

- Bij regulier onderhoud waar mogelijk maatregelen te nemen die de verkeersveiligheid vergroten, zoals maatregelen in de bestaande 60 km gebieden aan de westzijde van de gemeente;
- Bij kap en herplant rekening te houden met de verkeersveiligheid;
- Samen met het ROF integraal te blijven werken aan de inzet van verkeerseducatie.
- Bij de herinrichting van De Vlecke in Gorredijk (2021) de rijbaan in te richten als verblijfsgebied;
- Bij de herinrichting van de Mjumsterwei in Bakkeveen (2021) de rijbaan in te richten als verblijfsgebied;
- Een deel van de Sweachtsterwei en een deel van de Gordyksterwei in te richten als erftoegangsweg en hierbij de maximumsnelheid terug te brengen naar 60 km/uur.

Maatregelen

Wij richten de Sinneblom in Gorredijk kind- en fietsvriendelijk in

We gaan de weg duurzaam veilig inrichten naar zijn eindfunctie (verzamelweg) volgens eisen van het Gemeentelijk Verkeer en VervoersPlan (GVVP) met als bijkomende doel de snelheid voor het gemotoriseerd verkeer te verlagen.

Wat gaan we er voor doen

De werkzaamheden worden in 2021 afgerond

Verbonden partijen

Het vegen van goten is uitbesteed aan de NV Fryslân Milieu– OMRIN.

Het beheren en onderhouden van de openbare verlichting wordt in samenwerking met andere Friese gemeenten en de provincie opgepakt en gecoördineerd vanuit de Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân UA. Formeel is dit geen verbonden partij.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	3.798	3.579	3.278	3.033	2.980	2.966
Baten	191	188	188	188	188	188
Saldo van baten en lasten	-3.607	-3.391	-3.090	-2.845	-2.792	-2.778
Gerealiseerd resultaat	-3.607	-3.391	-3.090	-2.845	-2.792	-2.778

Resultaat programma

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van de programma 2 reserves meegenomen.

Programma 2	Begroting 2021	Begroting 2020	Vershil
Saldo vóór reservemutaties	-3.090	-3.391	
Reservemutaties	-	-	
Resultaat na reservemutaties	-3.090	-3.391	-301

Toelichting op de financiën

Het saldo van dit programma is in 2021 € 301.000 voordeliger dan in 2020.

Vanuit het GVVP 2018- 2020 is in 2020 € 300.000 beschikbaar gesteld. In 2021 is geen budget voor het GVVP opgenomen. Dit geeft in 2021 een voordeel van € 300.000 ten opzichte van 2020.

De ontsluitingsweg Loevesteijn en de ombouw N381 geven vanaf 2021 kapitaalslasten. Dit geeft in 2021 een nadelig effect van € 39.000.

Op basis van de vastgestelde notitie onderhoud kapitaalgoederen wordt vanaf 2018 het budget onderhoud verharding 4 jaar met € 69.000 per jaar verhoogd om het onderhoud op basisniveau te kunnen uitvoeren. Dit geeft in 2021 een nadelig effect van € 69.000.

Ten slotte is er in 2021 aan dit programma € 117.000 minder overhead toegerekend dan in 2020 (zie ook de toelichting bij programma 0). Dat geeft in dit programma een voordeel.

Programma 3 | Economie

Programma 3 | Economie

Doelstelling

Opsterland heeft een gezonde lokale economie.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Met ons economisch beleid werken we aan een duurzame en evenwichtige groei van de Opsterlandse economie. Dat is van belang voor het behoud van bestaande en het creëren van nieuwe werkgelegenheid. De zorgsector, de agrarische sector, het MKB, de detailhandel en Recreatie en Toerisme zijn belangrijke pijlers van de Opsterlandse economie. Zij zorgen niet alleen voor werk maar ook voor bestedingen en leveren een bijdrage aan de instandhouding van het voorzieningsniveau.

De Opsterlandse economie is steeds in beweging, omdat de omgeving verandert. Goed en structureel overleg tussen gemeente en bedrijfsleven is van groot belang voor de vitaliteit van de Opsterlandse economie. Ons economisch beleid willen we gestalte geven in nauwe samenspraak met ondernemers in de gemeente. Samen met het bedrijfsleven werken wij aan behoud van duurzame werkgelegenheid en het bevorderen daarvan.

De gevolgen van de coronacrisis zijn nog niet geheel duidelijk. Waar dat binnen onze mogelijkheden ligt bieden we informatie, advies en ondersteuning.

Op basis van een positief adviesrapport is de Lelylijn gunstiger op de noordelijke en landelijke agenda gekomen. Met de lobby voor de Lelylijn komt ook de economische potentie van de A7-as nadrukkelijker naar voren. Wanneer we dit koppelen aan de regionale samenwerking van de Regio Deal Zuidoost Friesland zien we verbeterde perspectieven voor ontwikkeling van werkgelegenheid en ondernemerschap.

Kaderstellende documenten

Bedrijventerreinplan 2010-2020 voor de regio Zuidoost Fryslân
Detailhandelsvisie 2015

Thema Werken

Doelstellingen

Ondernemers waarderen het ondernemingsklimaat in Opsterland hoger dan het Friese gemiddelde

Maatregelen

Werkbezoeken bij bedrijven en ondernemers

Wij vinden persoonlijk contact met ondernemers belangrijk. Om een helder beeld te krijgen van wat er leeft bij bedrijven en hoe we onze dienstverlening kunnen verbeteren, bezoekt het college van B&W bedrijven. Ook ambtelijk zijn er bedrijfsbezoeken. In geval van personele en werkgelegenheidsvraagstukken treden we, indien gewenst en nuttig, in overleg.

Wat gaan we er voor doen

We intensiveren het contact met de lokale ondernemers door het regelmatig versturen van nieuwsbrieven en verhogen van het aantal bedrijfsbezoeken door het college van B&W, de wethouder Economische zaken en de adviseur economische zaken.

Wij verbeteren de dienstverlening aan ondernemers.

In een onderzoek (2018) naar de MKB-vriendelijkste gemeente scoorde de dienstverlening van de gemeente minder gunstig. Daarom is in 2020 een project gestart om onze dienstverlening te verbeteren. De uitkomsten van het volgende onderzoek MKB-vriendelijkste gemeente gebruiken we om de resultaten en effecten van het project te monitoren.

Wat gaan we er voor doen

In 2020 is gestart met een project om de dienstverlening aan ondernemers te verbeteren. De goede ervaringen met de coronabelactie en de (corona)nieuwsbrieven zetten we ook in 2021 door.

Wij hebben een goed functionerende arbeidsmarkt

Wij zorgen in samenwerking met het bedrijfsleven voor een goede lokale economie met een bijpassende arbeidsmarkt. Hierbij richten wij ons vooral op de samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs.

Wij stimuleren duurzame (circulaire) economie

De toekomst voor ondernemers ligt bij de circulaire economie. Samen met ondernemers wordt beoordeeld welke ontwikkelingskansen hier liggen. Wij gaan hiervoor bijeenkomsten met ondernemers organiseren, brengen ondernemers in contact met belangrijke stakeholders en gaan ons netwerk hiervoor optimaal inzetten.

Maatregelen

Transformatie bedrijventerreinen

In het overleg met de respectievelijke ondernemersverenigingen is de toekomstbestendigheid en duurzaamheid van bedrijventerreinen een vast agendapunt. Expertise en knowhow worden uitgewisseld.

Wat gaan we er voor doen

We onderzoeken of de bedrijventerreinen Overtoom-Gorredijk en Drachten-A7 uitgebreid kunnen worden.

Wij steunen, waar mogelijk binnen bestaande kaders, slimme initiatieven om te komen tot een circulaire economie

Wat gaan we er voor doen

Het Energietransitie team en Economische Zaken werken samen om het mkb verder te verduurzamen, onder meer door bedrijven een duurzaamheidsscan aan te bieden.

Verbonden partijen

Voor het ontwikkelen en exploiteren van het bedrijvenpark Azeven werken we samen met de gemeente Smallingerland in de gemeenschappelijke regeling Exploitatiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten.

Thema Grondexploitatie - bedrijventerreinen

Thema Grondexploitatie - bedrijventerreinen

Op de bedrijventerreinen Overtoom en Tolbaas in Gorredijk zijn bouwrijpe bedrijventerreinen te koop. Op Tolbaas gebeurt dit in combinatie met wonen. Momenteel wordt er onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor toekomstige uitbreiding op deze of andere locaties. In de paragraaf Grondbeleid wordt de begroting voor dit thema nader toegelicht.

Beleidsindicatoren

Functiemenging	Opsterland:		Ervslân:	Nederland:
	<i>(De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen woningen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.)</i>	Realisatie:	46,4%	50,2%
Bron: LISA			Gegevensperiode: 2019	

Vestigingen (van bedrijven) <i>(het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	158,3	152,7	151,6
Bron: LISA		Gegevensperiode: 2019		

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	705	728	904	1.840	1.744	1.091
Baten	563	369	617	1.641	1.517	864
Saldo van baten en lasten	-142	-359	-287	-199	-227	-227
Gerealiseerd resultaat	-142	-359	-287	-199	-227	-227

Resultaat programma

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van programma 3 reserves meegenomen.

Programma 3	Begroting 2021	Begroting 2020	Vershil
Saldo vóór reservemutaties	-287	-359	
Reservemutaties	-125	-85	
Resultaat na reservemutaties	-412	-444	-32

Toelichting op de financiën

Het saldo op dit programma is in 2021 € 32.000 voordeliger dan in 2020.

Er is in 2021 € 93.000 minder aan overhead aan dit programma doorberekend dan in 2020. Dit is over alle programma's budgettair neutraal. Zie ook de toelichting bij programma 0. Bij dit programma dus een voordeel.

Voor Economische zaken zijn voor de jaren 2021 en 2022 incidentele budgetten beschikbaar gesteld voor het actualiseren van het detailhandelsbeleid € 25.000 en een bijdrage voor een adviseur Veenweiden € 10.000. Aanvullend is voor 2021 € 25.000 beschikbaar gesteld voor de inhuur van extra capaciteit binnen economische zaken.

Programma 4 | Onderwijs

Programma 4 | Onderwijs

Doelstelling

Elk kind ontwikkelt zich optimaal.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Het is belangrijk dat vanuit elk dorp goed onderwijs bereikbaar is. Kwalitatief goed onderwijs is onontbeerlijk, want het is de basis voor een maatschappij waarin burgers verantwoordelijkheid willen en kunnen nemen voor zichzelf en hun omgeving. De kwaliteit van het onderwijs heeft daarom een hogere prioriteit dan de nabijheid van een school. We bieden basisonderwijs aan in doelmatige schoolgebouwen. Wij zijn er voorstander van om, daar waar mogelijk, van onder op te komen tot kindcentra waarin zoveel mogelijk kindvoorzieningen (onderwijs en kinderopvang) zijn ondergebracht.

Elk kind heeft recht op onderwijs. Door de preventieve inzet van de leerplichtambtenaar zal het thuiszitten worden voorkomen. We zetten de samenwerking met RMC Regio Friese Wouden voort, om kinderen die dreigen uit te vallen vroegtijdig te signaleren en zo nodig te ondersteunen vanuit het gebiedsteam.

Wanneer een kind niet in staat is om het onderwijs in de eigen gemeente te volgen, bestaat de mogelijkheid van leerlingenvervoer. Onderwijs moet kansen bieden aan alle kinderen en daarbij is ook een goede aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt van belang.

Kaderstellende documenten

Ontwikkelagenda Inclusieve samenleving

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2030

Thema Onderwijs

Doelstellingen

We bieden kinderen een goede startpositie voor het primair onderwijs

De gemeente Opsterland wil kinderen in onze gemeente ondersteunen en ze hiermee een betere start geven in het basisonderwijs en daarmee op een goede schoolloopbaan. We willen deze kinderen stimuleren in hun ontwikkelingsgebieden taal, rekenen, sociaal-emotionele en motorische ontwikkeling. Kinderen krijgen hierdoor meer kans op succesvolle levensloop-, school en arbeidsloopbanen. We doen dit op verschillende manieren:

1. We ondersteunen ouders met behoefte aan opvoedingsondersteuning, zodat zij handvatten krijgen om hun kind in de thuisomgeving te stimuleren
2. We stimuleren ouders in onze gemeente om gebruik te maken van voorschoolse voorzieningen
3. We stimuleren ouders van geïndiceerde doelgroepkinderen om gebruik te maken van het VVE-aanbod

We voorzien samen met onze ketenpartners (JGZ, aanbieders van voorschoolse voorzieningen en educatie en het primair onderwijs) in passend aanbod voor jonge kinderen in onze gemeente.

Maatregelen

Wij herijken het VVE-beleid om een dekkend aanbod voor- en vroegschoolse educatie te kunnen realiseren

De gemeente Opsterland heeft een wettelijke verplichting om te voorzien in een aanbod VVE (voor- en vroegschoolse educatie) voor geïndiceerde doelgroepkinderen in de gemeente. Uit onderzoek blijkt dat deelname aan voorschoolse educatie in de voorschoolse fase een bewezen positief effect heeft op de ontwikkeling van jonge kinderen. Vooral kinderen uit achterstandssituaties profiteren van de positieve effecten op de cognitieve, taal en sociaal-emotionele ontwikkeling, de gezondheid en het welbevinden van kinderen. We willen daarom zoveel mogelijk kinderen laten deelnemen aan een intensief en kwalitatief

hoogwaardig VVE-aanbod. We voorzien in een dekkend aanbod voor- en vroegschoolse educatie in zoveel mogelijk kernen en dorpen in onze gemeente.

Wat gaan we er voor doen

In 2020 is een nieuw VVE beleidskader vastgesteld. Op basis van dit beleidskader wordt een uitvoeringsplan geschreven, in samenwerking met gemeenten Ooststellingwerf en Weststellingwerf en het betrokken werkveld.

We zorgen dat onderwijs bereikbaar is

Niet iedereen is in staat om zelfstandig naar de passende onderwijs instelling te reizen. Daar waar nodig faciliteren we de vervoersbehoefte.

Maatregelen

We organiseren leerlingenvervoer voor leerlingen in het speciaal (basis)onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs

Leerlingenvervoer is beschikbaar voor leerlingen die het speciaal (basis)onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs bezoeken. Samen met ouders, de leerling en zo nodig andere betrokkenen of deskundigen wordt bekeken welke vorm van vervoer passend is. Dit is situatieafhankelijk en wordt mede bepaald door de mogelijkheden van de leerling, de verbinding met het openbaar vervoer en de afstand tot de school.

Wat gaan we er voor doen

In 2020 bleken de gestelde bezuinigingsmaatregelen op leerlingenvervoer niet haalbaar. Dit heeft te maken met de complexe problematiek waar leerlingen soms mee te maken krijgen en stijgende kosten in de taxibranche. Voor 2021 is het budget verhoogd en wordt ingezet op het voorkomen van een verdere kostenstijging.

Wij organiseren het vervoer van leerlingen in het basisonderwijs naar gymzalen

De gemeente organiseert dit vervoer omdat wij het belangrijk vinden dat de leerlingen zich op een veilige manier verplaatsen tussen school en gymzaal.

Wat gaan we er voor doen

Als gevolg van het gevoerde aanbestedingsbeleid zijn er voor 2020 - 2024 nieuwe afspraken gemaakt waarmee de gemeentelijke kosten met € 50.000 zijn verlaagd.

Wij dringen laaggeletterdheid terug

De aanpak van laaggeletterdheid vraagt om een lange adem. Begin 2021 zal een evaluatie plaats vinden van het actieplan laaggeletterdheid.

Wij voorkomen verzuim en voortijdig schoolverlaten

We werken in RMC-verband aan het voorkomen van verzuim en voortijdig schoolverlaten van jongeren in onze gemeente, met als uiteindelijk doel jongeren de voor hen hoogst haalbare en meest passende onderwijs- en/of arbeidsmarktpositie te laten bereiken. Het betreft hier jongeren tot 23 jaar.

Wij zorgen ervoor dat elk kind toegang heeft tot een veilige speelplaats

De gemeente Opsterland wil dat ieder kind opgroeit in een veilige en leerzame omgeving waar het optimaal de kans krijgt zicht te ontwikkelen. Om dit te kunnen realiseren is het van belang dat er voldoende veilige buitenspeelruimte beschikbaar is, waar kinderen elkaar kunnen ontmoeten en samen veilig buiten kunnen spelen. Buitenspelen is goed voor de ontwikkeling van kinderen en kan overgewicht en andere problemen op latere leeftijd voorkomen.

Wij zorgen voor een dekkend aanbod van toegankelijke onderwijsgebouwen

In de huisvesting van scholen voor basis-, speciaal- en voortgezet onderwijs spelen wij een centrale rol. Wij zijn samen met de schoolbesturen verantwoordelijk voor schoolgebouwen waar het prettig is om in te leren en te werken. Concreet heeft dit een directe relatie met de ontwikkelingen Kindcentrum De Finne (Beetsterzwaag), Kindcentrum De Treffer (Gorredijk) en MFA de Tynje (Tijnje).

Maatregelen

Kindcentrum De Finne - Beetsterzwaag

In Beetsterzwaag wordt Kindcentrum De Finne gerealiseerd. In dit gebouw krijgen samenwerkingsschool De Finne en kinderopvang onderdak. Ook werken we met VV De Sweach samen met als doel in het gebouw kantine en kleedruimtes te realiseren. Wij richten het openbaar gebied in.

Wat gaan we er voor doen

In 2021 vragen wij het uitvoeringskrediet voor de bouw van het kindcentrum en de inrichting van het openbaar gebied aan. De basis voor berekening van dit krediet is het ontwerp van het gebouw en de bouwkosten. Voor meer informatie, zie paragraaf projecten.

Kindcentrum De Treffer - Gorredijk

We bouwen een nieuw kindcentrum in Gorredijk. Hierin worden obs de Treffer en kinderopvang gehuisvest.

Wat gaan we er voor doen

Het ontwerp van Kindcentrum De Treffer is afgerond en de investering past binnen de financiële kaders van de projectbegroting. Hierdoor is de aanbesteding in het derde kwartaal 2020 door ons opgestart. De oplevering vindt plaats in het najaar 2021.

Multifunctionele accommodatie de Tynje

In de MFA De Tynje worden verschillende (basis)voorzieningen gecombineerd, waaronder onderwijs, ontmoeting en sport

Wat gaan we er voor doen

De projectpartners hebben de bedoeling om eind 2020/begin 2021 het ontwerp van het MFA voor te leggen. Vervolgens wordt gevraagd om het deel van het benodigde uitvoeringskrediet voor de daadwerkelijke bouw vrij te geven.

Verkenning huisvestingsscenario's Ureterp

Ureterp telt drie basisscholen, namelijk de protestants-christelijke basisschool De Opdracht, de gereformeerde basisschool Eben Haëzer en de openbare basisschool De Twirre. Er zijn drie afzonderlijke huisvestingsaanvragen ingediend bij de gemeente.

Wat gaan we er voor doen

De gemeente bekijkt deze aanvragen in samenhang met elkaar, om hiermee tot een toekomstbestendige situatie te komen voor het onderwijs en aanverwante voorzieningen in Ureterp. De verwachting is dat in 2021 kan worden gestart met de voorbereidende werkzaamheden.

Wij voeren het integraal huisvestingsplan uit

Het doel van dit Integraal Huisvestingsplan (IHP) is om een zo compleet mogelijk beeld te geven van de stand van zaken en ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting van het basis- en voortgezet onderwijs in Opsterland.

Wat gaan we er voor doen

Wij gaan schoolbesturen betrekken bij de verdere ontwikkeling van het IHP. Met het oog op het nieuwe bouwbesluit wordt in 2021 gestart met het opstellen van het nieuwe IHP. Het vernieuwde IHP zal in 2022 worden vastgesteld.

Daarnaast zullen we separate huisvestingsvoorstellen, voortvloeiend uit het IHP en de ingediende aanvragen, opstellen.

Beleidsindicatoren

Absoluut verzuim <i>(het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	0,00	1,5	1,9
Bron: DUO			Gegevensperiode: 2018	

Relatief verzuim <i>(het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	8,0	19,0	23,0
Bron: DUO			Gegevensperiode: 2018	

Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) <i>(het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs VO en MBO verlaat.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	1,3%	1,6%	1,9%
Bron: DUO			Gegevensperiode: 2018	

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	3.526	3.148	3.307	3.519	3.553	3.821
Baten	346	399	464	536	536	536
Saldo van baten en lasten	-3.180	-2.749	-2.843	-2.983	-3.017	-3.285
Gerealiseerd resultaat	-3.180	-2.749	-2.843	-2.983	-3.017	-3.285

Resultaat programma

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van programma 4 reserves meegenomen.

Programma 4	Begroting 2021	Begroting 2020	Verschil
Saldo vóór reservemutaties	-2.842	-2.749	
Reservemutaties	127	127	
Resultaat na reservemutaties	-2.715	-2.622	94

Toelichting op de financiën

Het saldo op dit programma is in 2021 € 94.000 nadeliger dan in 2020.

Als gevolg van de gewijzigde verdeling van de overheadkosten is er aan dit programma € 14.000 meer toegerekend ten opzichte van 2020 (zie ook de toelichting bij programma 0). Dit geeft dus een nadeel op dit programma.

Daarnaast zijn de geschatte kosten voor leerlingenvervoer structureel met € 100.000 verhoogd. Deze bijsturing was noodzakelijk op basis van de realisatie van de laatste jaren.

Er zijn hogere lasten door de jaarlijkse cumulatieve toename van € 30.000 ter dekking van het in 2016 door de raad vastgestelde Integrale Huisvestingsplan.

Verder is er in 2021 als gevolg van de bij de begroting 2020 vastgestelde bezuinigingen een voordeel van € 58.000. Dit betreft een bezuinigingen op gymnastiekvervoer en een toename van de bezuinigingen op lokaal onderwijs- en achterstandenbeleid.

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

Dit programma gaat over vrijetijdsbesteding, zowel door inwoners als recreanten. Er is een goede culturele infrastructuur met verschillende musea en bibliotheken en evenementen. Voor de leefbaarheid van de dorpen is het bestaan van verenigingen essentieel. Sportbeoefening en vrijetijdsbesteding in verenigingsverband zijn daarom wezenlijke onderdelen van gemeentelijk beleid. Het accent ligt op gezondheid, sociale cohesie en participatie.

Kaderstellende documenten

Puur Cultuur – Kadernota cultuurbeleid 2012-2022

Notitie Beleidskeuzes Cultuurnota 2012-2022

Aktualisaasje Frysk Taalbelied – Frysk en Fierder 2014-2018 (wordt geactualiseerd in 2021)

Subsidieregeling Cultuurpromotie Opsterland 2016

Kadernota sport en bewegen in Zuidoost Friesland 2017-2021

Nota Kansen Benutten 2016-2020

Ontwikkelagenda Leefbaarheid en inclusieve samenleving

Thema Cultuur

Doelstellingen

Het cultureel klimaat draagt bij aan de leefbaarheid van Opsterland

Cultuur verbeteren de levendigheid van dorpen en kernen. Voor inwoners en bezoekers van Opsterland is cultuur een zinvolle en prettige vrijetijdsbesteding.

Maatregelen

Openbare bibliotheken dragen bij aan de participatie van onze inwoners aan de samenleving

Wij nodigen de bibliotheek uit om bij te dragen aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van onze inwoners van jong tot oud. De focus van bibliotheken wordt steeds meer verlegd van het uitlenen van boeken naar het vergroten van de zelfredzaamheid van kwetsbare groepen en het ondersteunen van en bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling van mensen. Met activiteiten als het Digitaal-huis en de Bibliotheek op School draagt de bibliotheek bij aan het bevorderen van taalvaardigheid van kinderen en volwassenen.

Wat gaan we er voor doen

Samen met de bibliotheek willen we de beleidsuitgangspunten voor de komende jaren uitwerken. In een nieuwe subsidieovereenkomst maken we vervolgens afspraken over de activiteiten van de bibliotheek die daaruit voortvloeien.

Samen met de museum-besturen willen we onderzoeken op welke wijze we de musea toekomstbestendig kunnen maken.

Voor inwoners en bezoekers van Opsterland is cultuur-toerisme een belangrijke invulling van het toeristisch product dat we aan willen bieden. De musea in de gemeente dragen in belangrijke mate bij aan het verhaal over Opsterland, dat we willen vertellen.

Wat gaan we er voor doen

We gaan onderzoeken op welke wijze de organisaties van de musea versterkt kunnen worden en welke rol de musea daarbij zelf hebben en wat verwacht mag worden van de gemeente.

We gaan met de toeristische organisaties in de gemeente en de musea het verhaal van Opsterland als cultuur-toeristisch product verder uitwerken.

Wij stimuleren en faciliteren culturele initiatieven

Wij evalueren en herzien de subsidieregeling Cultuurpromotie.

Wat gaan we er voor doen

We gaan op zoek naar verbeterpunten in de regeling, in overleg met het culturele veld.

We volgen de door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen van de Rekenkamer Opsterland over de subsidieregeling Cultuur Promotie op.

Wy wolle de Fryske taal werkenber en tagonklik hâlde

De Fryske taal makket diel út fan ús kultuer. It is van grut belang om it Frysk dêrom in wichtich plak te jaan yn ús deistich libben.

Maatregelen

Wy stimulearje dat ús ynwenners en de meiwurkers fan de gemeente Opsterlân it Frysk sprekke en brûke

Wat gaan we er voor doen

Ynwenners wurde útnoege om by kontakten mei de gemeente Opsterlân as se dat wolle safolle mooglik it Frysk te brûken.

De beliedsnota “Frysk en fierder” wurdt yn 2021 aktualisearre. Wy meitsje op basis dêrfan in nij útfieringsplan, wêryn û.o. yn gearwurking meit it primair ûnderwiis it fergrutsjen fan de oandacht foar it Frysk in plak krije moat.

Thema Toerisme en recreatie

Doelstellingen

We optimaliseren de toeristische mogelijkheden ter versterking van de lokale economie

We bieden ruimte voor de ontwikkeling van de toeristische sector in Opsterland. Dit doen we door in de voorwaardenscheppende sfeer actief bij te dragen aan het optimaliseren van de toeristische mogelijkheden binnen Opsterland. Daarnaast verleiden we toeristen tot een meerdaags verblijf in Opsterland.

Maatregelen

Impuls openluchtzwembad Dundelle in Bakkeveen

Wij investeren extra in dit zwembad om het aantrekkelijker te maken. Deze eenmalige extra investering wordt bekostigd uit het budget (incl. reserve) voor recreatie en toerisme, Kansen Benutten.

Wat gaan we er voor doen

Met een deskundige en enthousiaste exploitant, klantgericht personeel, een goed onderhouden accommodatie en enkele gerichte aanpassingen kan recreatiecentrum Dúndelle nog lange tijd een belangrijke rol blijven spelen voor inwoners en ondernemers van Bakkeveen en de vele bezoekers van het dorp en de omliggende regio. In 2021 wordt in overleg met de nieuwe exploitant invulling gegeven aan de noodzakelijke aanpassingen.

Toeristen worden uitgenodigd om naar Opsterland te komen en om langer te verblijven in onze gemeente

De vijf gemeenten in Zuidoost-Friesland participeren in de Toerisme Regiomarketing Zuidoost-Friesland (TRZF) om zo de toeristische mogelijkheden binnen de regio Zuidoost-Friesland, en dus ook Opsterland, te versterken.

Het plan van aanpak van de TRZF geeft een nieuwe positionering aan van Zuidoost Friesland als Het Andere Friesland. De toeristische ondernemers, bewoners, gemeenten en organisaties van Zuidoost-

Friesland dragen de regio uit als een fantastische en aantrekkelijke bestemming. Toerisme en recreatie is in de Regiodeal Zuidoost Friesland een belangrijk verbindend thema.

Wat gaan we er voor doen

We ontwikkelen in regioverband een evenementen- en activiteitenprogramma. We organiseren in regioverband creatieve onlinecampagnes en persreizen.

Varen in de Friese wouden: we gaan de faciliteiten aan de wal verbeteren in regionaal verband

In samenwerking met de Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost-Friesland verbeteren we het gastheerschap rond de Turfroute.

Wat gaan we er voor doen

We organiseren ondernemersbijeenkomsten om de onderlinge samenwerking te stimuleren voor het versterken van het gastheerschap rond de Turfroute.

We zetten in op promotie en marketing van de Turfroute en Het Andere Friesland via social media, website, persreizen. Daarnaast organiseren we routegebonden evenementen en arrangementen met als thematiek de Turfroute en de historie van de regio Zuidoost-Friesland in de vorm van regionale themaroutes (wandelen, fietsen, varen).

We stimuleren de samenwerking in de toeristische regio De Friese Wouden

De vijf gemeenten in Zuidoost-Friesland dragen bij aan de Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost-Friesland met als doel de bestemming Zuidoost-Friesland, Het Andere Friesland, met al haar kwaliteiten op de kaart te zetten (marketing) en de gasten in het gebied van goede informatie te voorzien (gastheerschap).

Wat gaan we er voor doen

De stichting Toeristisch Netwerk Friese Wouden is in 2020 gestart met het project Gastheerschap en Informatievoorziening. Een belangrijk speerpunt is het versterken van de ondernemerssamenwerking. Dit project loopt door in 2021.

We verbeteren de fiets-, ruiters- en MTB-netwerken in regionaal verband

Voor inwoners en toeristen van de toeristische regio Zuidoost-Friesland moet het aantrekkelijk zijn om gebruik te maken van onze routenetwerken.

In regionaal verband gaan we verder met het ontwikkelen en realiseren van een ATB-routenetwerk en een men- en ruiterroutenetwerk in Het Andere Friesland.

Wat gaan we er voor doen

Er is een uitvoeringsplan gemaakt voor een regionaal ATB-netwerk en een netwerk van men- en ruiterspaden in Zuidoost-Friesland.

We zetten ons in voor het verbeteren van de staat van de fietspaden.

Voor inwoners en toeristen moet het aantrekkelijk zijn om gebruik te maken van de fietspaden in Opsterland.

Wat gaan we er voor doen

De gemeente ontwikkelt samen met Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, It Fryske Gea en de Verenigingen van Plaatselijk Belang een plan van aanpak voor de fietspaden in de omgeving Bakkeveen/Wijnjewoud. Samen willen we, met de provincie Fryslân, in die regio de staat van de fietspaden duurzaam verbeteren en waar mogelijk nieuwe fietsverbindingen ontwikkelen.

Verbonden partijen

De gemeenschappelijke regeling Recreatieschap De Marrekrite voert taken uit op het gebied van waterrecreatie en landrecreatie.

Thema Openbaar groen

Doelstellingen

De openbare ruimte is schoon, netjes, heel en uitnodigend

Maatregelen

De openbare ruimte wordt onderhouden conform het beeldkwaliteitsplan

In 2021 wordt een nieuw Beeldkwaliteitsplan (2021-2026) vastgesteld.

Wat gaan we er voor doen

De openbare ruimte zal worden onderhouden volgens het nieuwe Beeldkwaliteitsplan. In dit geactualiseerde beleid zijn de kapitaalsgoederen op het juiste niveau, is er verbeterd aandacht voor biodiversiteit en burgerinitiatieven. Het voornemen is om hier het Right to Challenge in op te nemen.

Wateroverlast wordt zoveel mogelijk voorkomen

De waterberging en afvoer van overtollig water moet op orde zijn conform de vereisten in het Beeldkwaliteitsplan en reguliere afspraken met het Wetterskip.

Wat gaan we er voor doen

Het onderhoud van het rioolstelsel draagt bij aan het tegengaan van wateroverlast.

We faciliteren himmelploegen die vrijwillig zwerfafval opruimen

De gemeente krijgt €1,16 per inwoner per jaar (ruim €34.000) om aan het verwijderen van zwerfafval te besteden, conform vastgestelde doelstellingen. Het budget wordt voor een deel besteed aan het faciliteren van de himmelploegen en andere vrijwilligers en aan educatie bij de (basis)scholen.

Wat gaan we er voor doen

Het doel is om in alle dorpen actieve himmelploegen te faciliteren. Inmiddels is ook in Hemrik een himmelploeg actief. In 2021 benaderen we actief de dorpen, via de plaatselijk belangen, waar nog geen himmelploeg aanwezig is.

In Opsterland worden de landschappelijke en cultuurhistorische elementen op juiste waarde geschat

Bij ontwikkelingsinitiatieven borgen wij de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit door voor een goede inpassing te zorgen.

In 2020 is een overzichtskaart opgesteld met landschappelijke en groene cultuurhistorische elementen met de mogelijkheden tot bescherming hiervan.

Maatregelen

We inventariseren en beschermen gebiedsdekkend de groene en cultuurhistorische structuren

We gebruiken ter bescherming van landschappelijke en groene elementen/structuren de in 2020 opgestelde overzichtskaart.

Wat gaan we er voor doen

De overzichtskaart wordt in 2021 verder aangevuld en betrokken bij het opstellen van de omgevingsvisie en het omgevingsplan.

We zetten ons in voor de bescherming en de verrijking van de biodiversiteit

Opsterland kan bijdragen aan het vergroten van de biodiversiteit op lokale schaal. Hierbij richten we ons eerst op de openbare ruimte en daarmee het beheer en onderhoud door de gemeente zelf. Bloeiende

planten zijn onmisbaar voor insecten. Insecten bestuiven andere gewassen, het fruit wordt gegeten door dieren en deze dieren weer door andere dieren.

Maatregelen

Bij noodzakelijke bomenkap planten wij waar mogelijk en wenselijk nieuwe bomen terug

Wanneer de boven- en ondergrondse ruimte voor het planten van nieuwe bomen in voldoende mate aanwezig is, worden bij noodzakelijke kap een of meer nieuwe bomen teruggeplant. Dit betekent niet dat er altijd 1-op-1 wordt teruggeplant, het kan ook minder of meer zijn. Daarbij wordt gekeken naar ziekeresistente soorten en soorten die de biodiversiteit bevorderen.

Wat gaan we er voor doen

Dit uitgangspunt is geborgd in het in 2020 vastgestelde Bomenbeleidsplan. Bij projecten en beheerwerkzaamheden is het behoud van de aanwezige bomen het uitgangspunt. Bij noodzakelijke kap is herplant van nieuwe bomen aan de orde.

We beheren ons openbaar groen zodanig dat de biodiversiteit toeneemt

In de openbare ruimte worden potentierijke (groen)gebieden in kaart gebracht. Hierbij kan het gaan om bermen, watergangen, groengebieden en kleine, mogelijk geïsoleerde groengebieden die als 'steppingstone' kunnen dienen. Dit wordt in overleg met de dorpen uitgewerkt.

Wat gaan we er voor doen

Sinds 2020 wordt een derde van het areaal gazons extensief beheerd met als doel de biodiversiteit te vergroten. In overleg met de dorpen wordt gekeken waar het openbaar groen diverser ingericht en/of beheerd kan worden.

Verbonden partijen

Een deel van het onderhoud van het openbaar groen wordt uitgevoerd door medewerkers van de verbonden partij NV Caparis.

Thema Sport

Doelstellingen

Wij zorgen voor kwalitatief goede sportaccommodaties die bereikbaar zijn voor iedereen

Met sport en bewegen wordt de gezondheid van onze inwoners bevorderd. Hiertoe ondersteunen wij het verenigingsleven en blijven we de komende jaren meedoen aan de Regeling Brede Impuls Combinatiefuncties en zetten we buurtsportcoaches in binnen het Sociaal Domein.

Maatregelen

Wij ontwikkelen een nieuwe sportaccommodatie in Gorredijk/Kortezwaag met ruimte voor topsport

De raad heeft positief besloten over de renovatie en uitbreiding van het sportcomplex Kortezwaag. Het raadsbesluit van 3 juni 2019 tot het stopzetten van de bouw van de MFA Gorredijk en het initiatief hiervoor terug te leggen in het dorp, maakt dat het besluit over het sportcomplex ook in een ander daglicht komt te staan. Omdat er een relatie is tussen de ontwikkelingen voor De Skâns en SOC Kortezwaag wordt met het Mienskipsinitiatief nu ook gekeken naar nieuwe mogelijkheden van het sportcomplex. Eerst moet er meer duidelijkheid komen over de plannen van de initiatiefnemers voordat er verder kan worden gewerkt aan de eventuele uitbreiding en upgradering van het gebouw.

Wat gaan we er voor doen

Binnen het Mienskipsinitiatief rekenen we aan de investerings- en aan de exploitatiebegroting van SOC Kortezwaag. Een stichtingsmodel vormt hiervoor de basis. Het stichtingsmodel wordt toegelicht aan de gemeenteraad (4e kwartaal 2020). De plannen voor De Skâns worden in dit zelfde proces meegenomen.

Wij verduurzamen sportaccommodaties in samenwerking met Sport Fryslân en Provincie Fryslân

Voor een groot aantal sportaccommodaties in Opsterland zijn samen met Sport Fryslân een aantal energierapporten opgesteld.

Wat gaan we er voor doen

In 2021 kijken we samen met Sport Fryslân hoe we de beheerders nog meer kunnen ondersteunen in het verduurzamen van de sportaccommodaties.

Beleidsindicatoren

Niet-sporters <i>(het percentage inwoners dat niet wekelijks sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	50,9%	53,5%	48,7%
Bron: Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)			Gegevensperiode: 2016	

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	6.695	6.108	5.707	5.672	5.563	5.527
Baten	469	215	197	197	202	202
Saldo van baten en lasten	-6.226	-5.893	-5.510	-5.475	-5.361	-5.325
Gerealiseerd resultaat	-6.226	-5.893	-5.510	-5.475	-5.361	-5.325

Resultaat programma

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van programma 5 reserves meegenomen.

Programma 5	Begroting 2021	Begroting 2020	Vershil
Saldo vóór reservemutaties	-5.510	-5.893	
Reservemutaties	125	125	
Resultaat na reservemutaties	-5.385	-5.768	-382

Toelichting op de financiën

Het saldo op dit programma is in 2021 € 382.000 voordeliger dan in 2020.

Bij de begroting 2020 is een bezuiniging op buurtsportcoaches vastgesteld van € 100.000 met ingang van 2021. Dit geeft een voordeel.

Daarnaast zijn in 2021 de kapitaalslasten op sportvelden gedaald doordat het sportveld van Beetsterzwaag en de hekwerken volledig zijn afgeschreven. Dit geeft een voordeel van €49.000. Verder was er in 2021 een voordeel van € 15.000 ten opzichte van 2020 omdat er in 2020 een incidenteel budget was voor onderzoekskosten.

Op basis van de vastgestelde notitie onderhoud kapitaalgoederen wordt vanaf 2018 het budget onderhoud groen 4 jaar lang verhoogd om het onderhoud op basisniveau te kunnen uitvoeren. In 2021 geeft dit nog een nadeel van € 24.000.

Daarnaast is het budget voor Kansen Benutten met € 30.000 verlaagd. Het bedrag van het verlaagde budget wordt ingezet voor de bekostiging van extra formatie voor recreatie en toerisme. Dat geeft een voordeel op dit programma.

Als gevolg van de gewijzigde verdeling van de overheadkosten is er op dit programma een voordeel van € 216.000 ten opzichte van 2020 (zie ook de toelichting bij programma 0).

Programma 6 | Sociaal domein

Programma 6 | Sociaal domein

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Opsterland staat, net als veel andere gemeenten, voor grote uitdagingen in het sociaal domein. Vorig jaar is besloten een omvangrijk pakket van bezuinigingsvoorstellen in te voeren om de zorg voor de inwoners van Opsterland ook in de toekomst betaalbaar te houden.

Om de bezuinigingen te realiseren is ingezet op een transformatie van het sociaal domein. Daarbij ligt het accent op preventie, het voorkomen en verminderen van zwaardere zorg, het versterken van zelfredzaamheid en eigen kracht van de inwoners en ruimte voor eigen initiatieven van inwoners.

Wij zetten in op:

- lichte en algemene zorg waar mogelijk, complexe en gespecialiseerde zorg waar nodig;
- ondersteuning zo veel mogelijk dichtbij, op maat en passend bij de behoefte;
- vraag- en resultaatgericht;
- gericht op mogelijkheden, niet op onmogelijkheden

Tevens wordt ingezet op het beter gebruikmaken van de voorliggende voorzieningen: hoe kan de zorg samen met de inzet van de dorpen en professionals dicht bij de mens worden gebracht, waardoor zwaardere zorg mogelijkerwijs voorkomen kan worden.

Landelijk gezien heeft tussen de 60% en 70% van de inwoners, die zich melden bij wijk- of gebiedsteams, financiële problemen. Werk kan helpen om het inkomen te verhogen, maar ook om meer structuur te ervaren, en kan bijdragen aan verbetering van de gezondheid. Om de transformatie verder vorm te geven moeten vervolgstappen gezet worden om de integrale dienstverlening aan inwoners op het gebied van werk, inkomen, (jeugd)zorg en ondersteuning verder te verbeteren, zodat de inwoners (nog) beter worden ondersteund.

Jeugd

Binnen de jeugdzorg wordt om de kosten te beheersen door de gemeente ingezet op:

1. vergroten van de grip op instroom;
2. vergroten van de invloed op intensiteit en duur van behandeltrajecten;
3. vergroten van het kostenbewustzijn;
4. toetsen van de ingezette zorg aan de financiële vergoeding;
5. verbeteren van de inzet van de eigen hulpverlening door het gebiedsteam.

Het gebiedsteam ondersteunt kinderen en ouders bij lichte vragen over opvoeden en opgroeien tot het bieden van samenhangende zorg in de breedte. Kinderen zijn het meest geholpen wanneer de inzet in verbinding staat met het brede veld (integrale hulp, inzetten eigen mogelijkheden van ouders, en jongeren).

Het gebiedsteam is slechts verantwoordelijk voor circa 40% van de verwijzingen. 60 % wordt verwezen via de huisarts, medisch specialist of GI (gecertificeerde instelling). Binnen het SDF zijn maatregelen ontwikkeld die meer grip bieden op het verlagen van de kosten, het beperken van directe verwijzingen en het vergroten van het aantal intensiteiten van zorg. Deze maatregelen worden meegenomen in de (voorbereiding op) het nieuwe inkoopmodel 2022 en de daarmee samenhangende brede evaluatie over SDF. Dit moet leiden tot beheersing van de kosten.

Daarnaast werkt het gebiedsteam van Opsterland aan een verdere versterking van de samenwerking met de huisartsen en de GI's.

Voor Opsterland specifiek is het opvallend dat er relatief veel kosten zijn voor jeugdzorgtrajecten met verblijf. Van onze totale uitgaven ZIN (Zorg in Natura) ging in 2019 25% naar verblijf. Het Fries gemiddelde en het landelijke gemiddelde is aanzienlijk lager. Een diepgaandere analyse is nodig om een plan van aanpak op te kunnen stellen om de verblijfskosten – daar waar mogelijk- terug te dringen. Op dit moment loopt in opdracht van het ministerie een onderzoek naar de noodzaak om structureel extra

middelen beschikbaar te stellen voor de jeugdzorg. Zowel in VNG- als in P10-verband wordt gelobbyd voor die extra middelen.

WMO

Bij alle gebruikers van huishoudelijke hulp wordt een herindicatie uitgevoerd. Dit betekent dat er met 720 inwoners gesproken moet worden over de benodigde huishoudelijke hulp. Daarbij wordt gewerkt met het vastgestelde normenkader waarbij we uitgaan van een gemiddelde van 2,1 uur per week.

Het door het Rijk ingevoerde abonnementstarief in de WMO heeft een aanzuigende werking en leidt tot meer aanvragen en uiteindelijk tot hogere kosten. Er wordt op dit moment door het ministerie onderzoek gedaan naar de consequenties van de invoering van het abonnementstarief. Door alle partijen (VNG, steden en P10) wordt een lobby gevoerd voor compensatie van de extra kosten als gevolg van de invoering van het abonnementstarief.

Kaderstellende documenten

Ontwikkelagenda Inclusieve samenleving

Thema Uitvoering sociale wetgeving

Doelstellingen

We willen een afname van 10% van het aantal doorverwijzingen naar de Kredietbank en 20% toename van de inzet van vrijwilligers binnen de schuldhulpverlening

Door het inzetten op goede en slimme preventie en vroegsignalering kan voorkomen worden dat mensen doorverwezen moeten worden naar de financiële schuldhulpverlening door de Kredietbank. Enerzijds zorgt dit voor de gemeente voor minder uitgaven aan de Kredietbank. Anderzijds is het vanuit maatschappelijk oogpunt belangrijk om met mensen in contact te komen voordat de betalingsproblemen tot problematische schulden leiden.

Maatregelen

Op basis van de armoedemonitor en de behoeftepeiling actualiseren wij het armoedebeleid, met een focus op kinderen

Wij willen het bestaande armoedebeleid herijken en (nog) beter laten aansluiten bij de uitgangspunten die in het sociaal domein gehanteerd worden. Idealiter draagt ons armoedebeleid bij aan het in beweging komen en blijven. Hierbij passen we nieuwe inzichten toe. Het sociaal domein kent een grote bezuinigingsopgave en er moeten op diverse terreinen keuzes gemaakt worden die van invloed zijn op de ondersteuning die mensen van de gemeente mogen/kunnen verwachten. Dit is medebepalend voor de herijking van het armoedebeleid.

Wat gaan we er voor doen

In de loop van 2021 bepalen we op welke wijze we over kunnen gaan tot herijking van het armoedebeleid.

We zetten een pilot op voor een Geldloket, waar mensen terecht kunnen met vragen over financiën

Steeds meer nieuwkomers weten het Geldloket te vinden. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het in een behoefte voorziet.

Wat gaan we er voor doen

We gaan het Geldloket openstellen voor alle inwoners van de gemeente. Dit betekent dat iedereen die financiële vragen heeft hier op een laagdrempelige manier terecht kan.

Wij zetten een netwerkoeverleg op met (vrijwilligers)organisaties die betrokken zijn bij mensen met financiële problemen

Wij nemen deel aan twee projecten voor vroegsignalering. Daarnaast hebben we met organisaties die in onze gemeente werken (zowel vrijwillig als professioneel) inmiddels twee keer een netwerkbijeenkomst gehad. Tijdens de bijeenkomsten wordt onder andere informatie uitgewisseld over actuele onderwerpen.

We willen het aantal personen dat onder bewind staat laten afnemen met 20%

Ondanks dat er inspanningen gedaan worden het aantal personen onder bewind af te laten nemen, blijft de instroom nog steeds hoog. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de geldende procedure, waarbij de rechtbank een beoordeling doet of onderbewindstelling noodzakelijk is. Landelijk wordt gewerkt aan een wetswijziging die ervoor moet zorgen dat deze procedure wordt aangepast en de gemeenten een rol krijgen in de beoordeling van de noodzakelijkheid van bewindvoering.

Maatregelen

We ontwikkelen andere (meer integrale en informele) vormen van ondersteuning op maat

Door de vroegsignalering van schuldensituaties te verbeteren kan de inzet van externe bewindvoering verlaagd worden en kan de budgetcoach worden ingezet. Blijvend aandachtspunt is de inzet van vrijwilligers bij ondersteuning van financiële problemen; niet elke situatie leent zich voor inzet van een vrijwilliger.

Wat gaan we er voor doen

We continueren onze aanpak om minder mensen onder bewind te hebben.

Wij verhogen de uitstroom uit de bijstandsuitkering en verminderen de instroom ten opzichte van de benchmarkgemiddelden

Het doel is om het aantal bijstandsuitkeringen te verminderen.

Maatregelen

Met de andere gemeenten in Zuidoost-Fryslân stellen we een marktwerkingsplan op

In dit marktwerkingsplan staan concrete acties met als centrale doel om in samenwerking met werkgevers uitkeringsgerechtigden te plaatsen op een betaalde baan. Dit gaat onder andere over regionale opleidingstrajecten, matching events, social return on investment (SROI) en het regionaal inzichtelijk maken van het klantenbestand.

Wat gaan we er voor doen

In 2021 wordt een nieuw marktwerkingsplan opgesteld. In dit plan staan onder andere acties als het opzetten van regionale opleidingstrajecten, matching events en social return on investment. In 2020 zijn veel geplande acties niet door gegaan vanwege de Covid-crisis. De verwachting is dat dit in 2021 opnieuw een plek gaat krijgen.

We brengen voor de werkgeversbenadering in samenwerking met de afdeling Economische Zaken de kansrijke sectoren en bedrijven opnieuw in kaart

We brengen de kansrijke sectoren en bedrijven opnieuw in kaart. Hierdoor kunnen we gericht met werkgevers in gesprek gaan over mogelijkheden voor het plaatsen van uitkeringsgerechtigden op betaalde banen en/of werkervaringsplaatsen. Ook krijgen we dan inzichtelijk waar een kloof zit tussen vraag en aanbod, en kunnen we hierop anticiperen.

Wat gaan we er voor doen

In 2020 is de samenwerking tussen Werk en Inkomen en Economische Zaken versterkt. In 2021 blijven wij deze samenwerking doorzetten. Samen met Economische Zaken zijn kansrijke sectoren en bedrijven in beeld, zodat er gericht kan worden gesproken over de mogelijkheden voor het plaatsen van uitkeringsgerechtigden op betaalde banen en/of werkervaringsplaatsen.

We meten onze prestaties op het gebied van werk en inkomen

De gemeente Opsterland is deelnemer aan de landelijke Divosa Benchmark, een instrument waarmee gemeenten hun prestaties op het gebied van werk & inkomen kunnen meten en vergelijken met andere gemeenten.

Wat gaan we er voor doen

We willen het aantal uitkeringsgerechtigden t.o.v. het landelijk gemiddelde verminderen.

Wij analyseren wat werkt bij de groep mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en ontwikkelen op basis daarvan een gerichte aanpak

Deze groep uitkeringsgerechtigden wordt in verhouding groter, doordat uitkeringsgerechtigden die aan het werk kunnen ook daadwerkelijk aan het werk zijn. Bij de aanpak voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt denken wij aan een combinatie van sociale activering, welzijnsbevordering en sport en bewegen.

Wat gaan we er voor doen

Wij gaan aan de slag met een aantal concrete projecten, in eerste instantie op het gebied van bewegen en gezonde voeding.

Wij continueren onze inzet 'aan de voorkant' met de aanpak " Meteen in Beweging" en poortwachter

Het is belangrijk de re-integratie vanaf dag één te starten. Hier beginnen wij al mee bij het eerste contact via de poortwachter en met de aanpak 'Meteen in Beweging'. Het doel is de uitkeringsgerechtigde zo snel mogelijk op te roepen, het recht op uitkering zo snel mogelijk vast te stellen en zo snel mogelijk een re-integratieplan te maken.

Wat gaan we er voor doen

De werkwijze 'Meteen in beweging' is succesvol en wordt in 2021 voortgezet. Om de aanpak te verstevigen zullen wij in 2021 een nieuw inkooptraject re-integratiedienstverlening afronden. Daarnaast continueren wij de samenwerking met Caparis NV op het gebied van re-integratie door afspraken te maken over re-integratiedienstverlening in combinatie met werken bij Caparis en door afspraken te maken over te realiseren baanafsprakenbanen en Nieuw Beschut Werk-plekken voor 2021. Daarnaast gaan wij in 2021 onze huidige dienstverlening aan mensen met een functiebeperking op het gebied van re-integratie evalueren.

Wij zetten voor uitkeringsgerechtigden leer-werktrajecten op in kansrijke branches als zorg, groen en techniek

Leer-werktrajecten zijn een belangrijk voorschakeltraject voor mensen die in een kansrijke branche willen werken, maar niet de juiste achtergrond hebben. Door in samenwerking met scholen en werkgevers leer-werktrajecten op te zetten dichtend wij dit gat zoveel mogelijk.

Wat gaan we er voor doen

In 2021 wordt opnieuw ingezet op leer-werktrajecten gericht op kansrijke branches en beroepen. Hierbij werken wij samen met scholen, werkgevers en Caparis NV.

Wij willen dat in 2022 30% van de nieuwkomers met een bijstandsuitkering is uitgestroomd naar werk en 60% participeert

De taal-werkstages zijn een zeer effectief instrument om de afstand tot de arbeidsmarkt van nieuwkomers te verkleinen. We gaan verder met het inzetten van dit instrument en verbreden de aanpak door de jobhunter ook te betrekken bij het vinden van plekken.

Maatregelen

Wij verhogen de inzet op een activerend weekvullend programma om te voorkomen dat nieuwkomers langer dan nodig gebruik maken van een uitkering

In de uitgevoerde evaluatie van het activeringsplan nieuwkomers is geconcludeerd dat het leren spreken van het Nederlands de belangrijkste sleutel is voor participatie (meedoen). Naast de inzet op het vinden van taal- en werkstages, werken wij aan het samenstellen van een weekvullend programma waar taalonderwijs een belangrijke rol gaat spelen. We zoeken hierbij ook de aansluiting bij de verdere vormgeving van het Taalplein. Dit sluit goed aan bij de rol die wij als gemeente krijgen als per 1 juli 2021 de nieuwe wet Inburgering wordt ingevoerd.

Wat gaan we er voor doen

Wij werken een weekvullend programma uit, waarbij we rekening houden met de taken die wij op grond van de nieuwe wet Inburgering krijgen.

Wij zetten in op het vinden van taal-werkstages

Taal-werkstages zijn een goed instrument om de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen. We willen onze inzet hierop verhogen. Tegelijkertijd zien wij op dit moment dat het door de coronacrisis lastig is dergelijke plekken te vinden.

Wat gaan we er voor doen

Wij willen meer plekken gebruiken om in te zetten voor taal-werkstages. Dit doen we onder andere door de samenwerking met de jobhunter te intensiveren.

Wij willen dat meer kinderen meedoen door het bereik van het Kindpakket te vergroten naar 80%

De kosten binnen het sociaal domein staan onder druk. Het vergroten van het bereik van het Kindpakket naar 80% van de kinderen willen we binnen het bestaande budget voor het Kindpakket realiseren.

Maatregelen

Wij stellen een plan van aanpak op voor het vergroten van de bekendheid en het gebruik van het Kindpakket

Het vergroten van het bereik maakt onderdeel uit van de herijking van het minimabeleid. Bij de herijking van het minimabeleid speelt dat er momenteel in het sociaal domein een forse bezuinigingsopgave ligt. Er worden op diverse terreinen keuzes gemaakt die van invloed zijn op de ondersteuning die mensen van de gemeente mogen/kunnen verwachten. De noodzakelijke bezuinigingen in het sociaal domein zijn ook bepalend voor het plan van aanpak om het bereik van het Kindpakket te vergroten.

Wat gaan we er voor doen

In de loop van 2021 bepalen we op welke wijze we kunnen overgaan tot het opstellen van een plan van aanpak om het bereik van het Kindpakket te vergroten.

Wij willen het aantal personen dat niet meedoet aan de samenleving (trede 1 en 2 van de Participatieladder) terugbrengen tot maximaal 20% van de bijstandspopulatie

Maatregelen

We starten een pilot met de methodiek Mobility Mentoring

Mobility Mentoring is een relatief nieuwe aanpak om mensen blijvend uit de armoede te helpen. De aanpak richt zich op duurzame economische zelfredzaamheid en daarmee het wegnemen van bronnen van stress, bijvoorbeeld op het gebied van schuldenproblematiek of re-integratie.

Wat gaan we er voor doen

We gaan in een pilot aan de slag met de methodiek van Mobility Mentoring. We kiezen voor een pilot, omdat we na een bepaalde periode een afweging willen maken of de methodiek ons helpt onze doelen te bereiken.

We voeren de Omgekeerde Toets in binnen de uitvoering; eerst bepalen wat de hulpvrager nodig heeft, dan hoe dit in regelgeving in te passen

Invoering van de werkwijze in afstemming met het gebiedsteam.

Wij onderzoeken hoe wij de tegenprestatie kunnen uitbreiden naar 4 uur per week

In 2020 is een Plan van Aanpak opgesteld over de tegenprestatie. Daarin is de doelgroep geanalyseerd en is gekeken wie al een tegenprestatie verricht.

Wat gaan we er voor doen

In 2021 gaan wij de groep uitkeringsgerechtigden die nog geen maatschappelijke activiteiten verricht nader analyseren en hier acties op inzetten.

Wij willen leven in armoede tegengaan door de verzekeringspositie van mensen met een laag inkomen te verbeteren

De uitwerking van dit punt hangt samen met de herijking van het Minimabeleid. De herijking van het beleid moet nog plaatsvinden. Daarnaast hangt dit samen met een landelijke discussie over de toekomst van een collectieve ziektekostenverzekering voor minima en de noodzaak tot kostenbesparing in het sociaal domein.

Maatregelen

Wij voeren een onderzoek uit naar de effectiviteit van de bestaande regeling AV Friso

De collectieve ziektekostenverzekering maakt deel uit van het gemeentelijk armoedebeleid. Het onderzoek is nog niet uitgevoerd, omdat er een aantal ontwikkelingen zijn die te maken hebben met de gemeentelijke collectieve ziektekostenverzekering. In de eerste plaats is dit de landelijke discussie over het al dan niet kunnen handhaven van een collectieve verzekering voor minima. In de tweede plaats moet er ingrijpend bezuinigd worden in het sociaal domein.

Wat gaan we er voor doen

In 2021 zal, afhankelijk van de landelijke discussie en de financiële ontwikkelingen, een onderzoek uitgevoerd worden.

Verbonden partijen

In het kader van de herstructurering Sociale Werkvoorziening is ervoor gekozen de GR SW Fryslan te wijzigen in een bedrijfsvoeringsregeling. Dit betekent dat de gemeenten een directe relatie krijgen met de uitvoeringsorganisatie Caparis NV en daar niet een gemeenschappelijke regeling tussen zit. Hiermee kunnen wij als één van de eigenaren directer sturing geven.

Thema Maatschappelijke ondersteuning

Doelstellingen

We gaan meer algemene, lokale en toegankelijke voorzieningen realiseren

De vrij toegankelijke (algemene) voorziening van dagbesteding in Gorredijk, Ureterp en Beetsterzwaag is succesvol. Mensen kunnen er zonder indicatie van de gemeente en naar eigen behoefte gebruik van maken. De hoge mate van tevredenheid bij inwoners en zorgpartijen gekoppeld aan de reductie van de kosten voor de gemeente, stimuleert uitbreiding van het aantal vrij toegankelijke voorzieningen.

Maatregelen

Wij gaan met dorpen en professionele zorgpartijen in gesprek om te kijken welke voorzieningen (dagbesteding, respijtzorg) lokaal kunnen worden opgezet

Er worden lokaal door vrijwilligers activiteiten georganiseerd, die een positief effect hebben op de leefbaarheid van het dorp. Niet iedereen is in staat om aan die activiteiten mee te doen. Samen met de vrijwilligers en professionele zorgpartijen gaan we kijken of er lokaal activiteiten kunnen worden opgezet,

die ook bezocht kunnen worden door dorpsgenoten die nu nog in een ander dorp naar dagbesteding gaan.

Wat gaan we er voor doen

Wij gaan dagbesteding als algemene voorziening uitbreiden, als laagdrempelige voorziening (zonder indicatie) waardoor er meer mensen tegelijkertijd gebruik van kunnen maken. Daarnaast moet de uitbreiding leiden tot een afname van de kosten van begeleiding.

Om dit te kunnen realiseren is er overleg nodig met diverse partijen. Ook vraagt het een behoorlijke (personele) inzet vanuit het gebiedsteam, doordat er waarschijnlijk ook individuele indicaties voor begeleiding tegen het licht gehouden gaan worden. Hier kan, mede door de beperkingen door corona, een knelpunt ontstaan in het realiseren van deze doelstelling.

Wij faciliteren het langer thuis blijven wonen

Landelijk beleid is erop gericht dat mensen lang zelfstandig wonen. Dat is niet altijd zo vanzelfsprekend. Met het verstrekken van algemene en maatwerkvoorzieningen en het ondersteunen van de mantelzorgers (respijtzorg) proberen we zo lang mogelijk zelfstandig wonen te ondersteunen.

Maatregelen

We bieden blijversleningen en verzilveringen aan om gebruik van de Wmo te voorkomen

De blijvers- of verzilvering kan onder andere worden ingezet om aanpassingen aan de woning te realiseren, waardoor de bewoner langer zelfstandig kan wonen. Het beroep op Wmo-woningaanpassingen kan daardoor afnemen.

We informeren inwoners over technische hulpmiddelen

De ontwikkeling van technische hulpmiddelen gaat snel. De markt informeert de inwoner uitgebreid dat deze hulpmiddelen bijdragen aan zelfstandigheid. De gemeente informeert inwoners ook en stimuleert hen om vooral zelf te investeren in technologie. Waar dat niet lukt kan de Blijverslening worden ingezet.

We organiseren individuele voorzieningen op maat voor inwoners die dat nodig hebben

Bij het verstrekken van voorzieningen wordt ingezet op de meest efficiënte voorzieningen die passen bij de hulpvrager. Voorzieningen zijn gericht op het zo zelfstandig mogelijk functioneren van mensen. Bij het verstrekken van individuele voorzieningen gaan wij maatregelen nemen die de instroom in de Wmo verlagen. Daarnaast verlagen we de gemiddelde intensiteit en de duur van inzet van de individuele voorzieningen.

Door het verhogen van de prijs per gereden kilometer en de introductie van een opstaptarief voor het gebruik van het Wmo-taxivervoer zien we dat het gebruik is afgenomen.

Bij de beoordeling van aanvragen voor hulp bij het huishouden maken we gebruik van een normenkader Hulp bij het huishouden. Toepassing van het normenkader moet ertoe bijdragen dat het gemiddeld aantal uren voor hulp bij het huishouden afneemt. Bij het toepassen van het normenkader bij nieuwe aanvragen zien we dat er gemiddeld minder uren ingezet worden.

Tegelijkertijd zien we een toename van het aantal personen dat gebruikmaakt van een Wmo-voorziening, mede door de invoering van het abonnementstarief.

Wat gaan we er voor doen

Voor de hulp bij het huishouden gaan we alle bestaande indicaties toetsen aan het normenkader Hulp bij het huishouden. Het gebiedsteam gaat in gesprek met alle mensen die nu hulp bij het huishouden ontvangen.

We stimuleren met verschillende voorzieningen/projecten ondersteuning van inwoners door het eigen netwerk

Het gebiedsteam ondersteunt en versterkt de 0-lijn (vrijwilligers, mantelzorgers en eenzaamheid).

We stimuleren en faciliteren nieuwe vormen van vrijwilligersprojecten binnen de dorpen, naar de behoefte

van het dorp en in nauwe samenwerking met de inwoners. Hierbij hebben we aandacht voor de activering van inwoners.

In afstemming met zorgverzekeraars, professionele mantelzorgondersteuning of vervangende mantelzorg wordt er ingezet op het creëren van een vangnet voor die situaties waar het vrijwillige vangnet ontbreekt of ontlast moet worden.

We zetten in op de doorontwikkeling van de dorpssteunstructuur.

Wij stellen een uitvoeringsprogramma op voor de Visie preventie en welzijn

Wij hebben een Visie op preventie en welzijn opgesteld, omdat wij willen dat inwoners zo lang mogelijk gezond, veilig en zelfstandig kunnen zijn. Preventie kan hierin een belangrijke rol spelen. Naast een visie hebben we een uitvoeringsprogramma samengesteld. Dit programma moet bijdragen aan de discussie waar we qua preventie mee door willen gaan, wat we anders willen doen en met welke activiteiten we willen stoppen. Het aantoonbare effect van activiteiten speelt hierin een belangrijke rol.

Wat gaan we er voor doen

In 2021 gaan we het uitvoeringsprogramma implementeren.

Wij willen dat minder mensen zich eenzaam voelen

De medewerkers van het Gebiedsteam hebben aandacht voor mensen met eenzaamheidsgevoelens en proberen hen te stimuleren om iets aan dat gevoel te doen. Zelf actie ondernemen of meedoen aan lokaal georganiseerde activiteiten zijn dan de opties. Als daar begeleiding bij nodig is, dan kan een maatwerkvoorziening worden ingezet.

Maatregelen

We zetten met diverse partijen in op het signaleren en bespreekbaar maken van eenzaamheid, zodat meer zicht ontstaat op oorzaken en effectieve preventieve maatregelen ontwikkeld kunnen worden

Innovatieve bestrijding van eenzaamheid wordt een speerpunt van ons beleid. We zetten in op het normaliseren van eenzaamheid en zingeving. Hierbij wordt binnen het gebiedsteam ingezet op het herkennen, het bespreekbaar maken en het achterhalen van de oorzaak van de eenzaamheid.

Wat gaan we er voor doen

Het gebiedsteam voert de aanpak rondom eenzaamheid uit, in nauw overleg met de mienskip en de dorpssteunpunten.

Wij willen de 'o-lijn' versterken door vrijwilligers zo goed mogelijk te ondersteunen

De lokale infrastructuur van vrijwilligers en vrijwilligerswerk is groot, maar divers. Indien vrijwilligers ondersteuning nodig hebben om hun werk te kunnen doen of om met nieuwe doelgroepen om te gaan, dan is ondersteuning mogelijk. We gaan stimuleren dat mensen, die nu vaak op voorzieningen van de gemeente zijn aangewezen, weer zoveel mogelijk gaan meedoen aan de activiteiten in het dorp.

Maatregelen

We zetten in op vrijwilligersbemiddeling en ondersteuning van vrijwilligers, met een focus op het ondersteunen van besturen

Het Gebiedsteam en de samenwerkingspartners ondersteunen mantelzorgers en vrijwilligers. Op dit moment kunnen vrijwilligers gebruikmaken van verschillende vormen van ondersteuning zoals bijvoorbeeld vrijwilligersverzekering, vrijwilligersbemiddeling. (Overbelaste) mantelzorgers kunnen lotgenoten treffen bij het mantelzorgcafé, maar ook gebruik maken van respijtzorg en huishoudelijk hulp (op indicatiebasis).

Wat gaan we er voor doen

Wij bieden aan alle vrijwilligers binnen de gemeente Opsterland vrijwilligersondersteuning aan. Hieronder valt informatievoorziening, ondersteuning, opleiding en juridische ondersteuning.
Wij blijven inzetten op de ondersteuning van (overbelaste) mantelzorgers.

Verbonden partijen

Op het gebied van publieke gezondheidszorg werken we samen in de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân, waar de GGD Fryslân deel van uitmaakt.

Bij de inkoop en de daarmee samenhangende beleidsvoorbereiding van Jeugdhulp en delen van de Wmo werken we samen in de centrumregeling Sociaal Domein Fryslân (SDF). Formeel is dit geen verbonden partij.

Thema Jeugdhulp

Doelstellingen

We verbeteren de vroegsignalering van kwetsbare kinderen

We brengen kwetsbare situaties in kaart en bevorderen het inzetten van voorliggende voorzieningen. We ontwikkelen preventieve projecten samen met ketenpartners. We bieden hulp of indiceren hulp waar nodig.

Maatregelen

We ontwikkelen een integrale aanpak voor het tegengaan van schoolverzuim en vroegtijdig schoolverlaten

Door met verschillende partijen samen te werken, willen we schoolverzuim en vroegtijdig schoolverlaten tegengaan.

We voeren diverse maatregelen uit die de samenwerking met huisartsen, scholen, jeugd gezondheidszorg en jeugdbescherming verbeteren

De functie van POH (praktijkondersteuner huisarts) Jeugd wordt verder doorontwikkeld. Samenwerking met scholen wordt geïntensiveerd door o.a. preventieteams op scholen in te richten bestaande uit Gebiedsteam, school, GGD en jongerenwerk.

We stimuleren intern en extern het gebruik van de Verwijsindex risicojongeren Friesland.

Maandelijks overleg van vertegenwoordigers van (passend) onderwijs, voorschoolse voorzieningen en de gemeente stimuleert partijen om problemen in een vroeg stadium te signaleren, te delen en op te pakken. Er is op casusniveau overleg tussen het onderwijs, de voorschoolse voorzieningen en het Gebiedsteam.

Wat gaan we er voor doen

De functie van praktijkondersteuner wordt doorontwikkeld om meer grip te krijgen op de doorverwijzingen. De samenwerking met de VO-school wordt geïntensiveerd, onder andere door inzet van het preventieteam dat in 2020 opgericht is.

We stimuleren intern en extern het gebruik van de verwijsindex, door o.a. het aanbieden van introductie cursussen aan professionals in de jeugdhulp en onderwijs.

We verbeteren de samenwerking van (passend) onderwijs, voorschoolse voorzieningen en de gemeente op beleids- en uitvoeringsniveau.

We willen dat de bekendheid van het loket voor jeugdhulp is gestegen ten opzichte van 2018

Het is belangrijk dat de bekendheid van het loket jeugdhulp (gebiedsteam) wordt vergroot. Hierdoor kan er meer controle komen op de omvang van de aanvragen en toewijzingen.

Wat gaan we er voor doen

Het cliënttevredenheidsonderzoek dat in 2020 is uitgevoerd, loopt door in 2021. De resultaten van dit onderzoek worden onder andere gebruikt voor het vergroten van de bekendheid van het loket jeugdhulp.

We zetten voorlichting op voor jongeren in het voortgezet onderwijs over risicogedrag rondom gamen en mediagebruik, roken, sexting, alcohol en drugs

Door voorlichting aan jongeren te verstrekken kan het risicogedrag rondom gamen en mediagebruik, roken, sexting, alcohol en drugs verminderen.

Wat gaan we er voor doen

De voorlichting wordt integraal opgenomen in het preventieplan en binnen de programma's die de algemene gezondheid van inwoners bevorderen, zoals Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) en het tegengaan van middelengebruik.

Wij willen een efficiëntere toegang tot zorg

We blijven onderzoeken in hoeverre gezinnen de toegang tot de zorg het meest efficiënt kunnen vinden bij verschillende vraagstukken.

Maatregelen

De inzet van de praktijkondersteuners voor huisartsen (Jeugd-POH'ers) wordt doorontwikkeld

Door goede samenwerking tussen gebiedsteams en huisartsen krijgen kinderen tijdig de juiste jeugdhulp, wordt niet onnodig doorverwezen of krijgen kinderen snel specialistische hulp als dat nodig is. De praktijkondersteuners bij de huisarts vervullen hierin een spilfunctie, blijkt uit een recent onderzoek van de NVO (de Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen). De praktijkondersteuner jeugd (POH-Jeugd) is de positieve schakel door zijn ervaring, inzicht in jeugdproblematiek en samenwerking met de gebiedsteams.

Wat gaan we er voor doen

We gaan de werkwijze van de praktijkondersteuners doorontwikkelen, zodat zij beter betrokken worden bij de verwijzingen van de huisartsen. Hierdoor ontstaat er een betere verwijzing naar jeugdhulp en een effectiever gebruik van de jeugdhulp.

In de gemeentelijke organisatie borgen we de gemaakte afspraken ten aanzien van inkoop en contractmanagement

De procedures en afspraken rondom inkoop van zorg en ondersteuning voor jeugd zijn helder en bij iedereen in het Gebiedsteam bekend.

We gaan in de uitvoering onze werkprocessen aanpassen

Door onze werkprocessen aan te passen beogen we de volgende doelen:

- vergroten van de grip op de instroom van cliënten in jeugdzorg;
- vergroten van onze invloed op de zorgintensiteit en de duur van de zorg;
- verhogen van het kostenbewustzijn van de consulenten van het gebiedsteam en die van de directe verwijzers zoals huisartsen en gecertificeerde instellingen;
- toetsen van de ingezette zorg aan de financiële vergoeding;
- verbeteren eigen inzet hulpverlening binnen het gebiedsteam.

Deze aanpassingen moeten leiden tot lagere kosten voor jeugdzorg.

We maken gericht resultaatafspraken met zorgaanbieders over tarieven, intensiteiten en wat Jeugd-, Wmo en WLZ zorg is

De gemeente borgt dat er met regelmaat evaluatiegesprekken plaatsvinden met aanbieders over de wijze van inkoop via Sociaal Domein Fryslân (SDF) en vertaalt dat naar verbeterpunten.

Naar aanleiding van de stijgende kosten van jeugdzorg in Friesland is er een provinciebreed onderzoek naar deze stijging geweest. Op basis van de bevindingen van dit onderzoek is er door SDF een taskforce

Jeugd in het leven geroepen. Deze taskforce heeft als doel de adviezen uit het onderzoek te implementeren. De opdracht is:

- maak nadere afspraken over kostenstijging;
- organiseer (alsnog) randvoorwaarden en verbeter de uitvoering;
- vergroot en ondersteun de sturing vanuit de toegang;
- realiseer (strategisch) contractmanagement;
- werk (alsnog) een gedeelde visie, ambitie en pragmatische doelen uit;
- versterk de samenwerking en borg de uitvoering van de adviezen;
- behoud de huidige contracten.

Wij verwachten dat de invoering van deze adviezen gaat leiden tot lagere kosten voor jeugdzorg. Via Sociaal Domein Fryslân maken we afspraken over de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering.

We gebruiken de conclusies van lopende onderzoeken waar Opsterland in meedoet via SDF en de P10 naar het grootste zorggebruik om een grotere effectiviteit te realiseren.

We voeren het Fries Actieprogramma “Foar Fryske Bêrn” uit.

Wat gaan we er voor doen

We gaan de adviezen van de taskforce jeugd verder implementeren. met als doel: vergroten van de grip op instroom, vergroten van de invloed op intensiteiten en duur van de behandeltrajecten, vergroten van kostenbewustzijn, toetsen van ingezette zorg aan de financiële vergoeding, verbeteren van de inzet van de eigen hulpverlening door het gebiedsteam.

We gaan door middel van werkgroepen van het projectteam inkoop jeugdhulp 2022 van het SDF meewerken aan het tot stand komen van de aanbesteding jeugdhulp Friesland.

Wij zorgen voor een goede begeleiding van kwetsbare kinderen

We investeren in de kwaliteit van het gebiedsteam, gericht op kortdurende, snelle en efficiënte hulp waaronder het doorverwijzen naar passende hulp.

Verbonden partijen

Op het gebied van publieke gezondheidszorg werken we samen in de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân, waar de GGD Fryslân deel van uitmaakt.

Bij de inkoop en de daarmee samenhangende beleidsvoorbereiding van Jeugdhulp en delen van de Wmo werken we samen in de centrumregeling Samenwerking Sociaal domein Fryslân. Formeel is dit geen verbonden partij.

Thema Dorpenbeleid en dorpshuizen

Doelstellingen

In elk dorp is een dorpshuisfunctie aanwezig

De leefbaarheid en ruimte om elkaar te ontmoeten in de dorpen vinden wij belangrijk. Met de dorpshuizen en multifunctionele centra wordt hieraan een bijdrage geleverd.

Maatregelen

Wij ondersteunen het in stand houden van dorpshuizen/mfa's

Er wordt een nieuwe kadernotitie dorpshuizen opgesteld en ter vaststelling aan de raad voorgelegd. Er komt ook een uitvoeringsnotitie.

Wij ondersteunen en faciliteren initiatieven vanuit de dorpen

Als bij een initiatief vanuit een van de dorpen hulp wordt gevraagd van de gemeente, dan gaan wij graag met de initiatiefnemers in gesprek. In dat gesprek bespreken we hoe de gemeente kan faciliteren of ondersteunen. Dit geldt ook voor plannen van inwoners om een taak van de gemeente over te nemen (right to challenge).

Maatregelen

We maken afspraken met plaatselijke belangen over uitvoering van de dorpsvisies

Een dorpsvisie dient onder meer gebaseerd te zijn op zo actueel mogelijk objectieve gegevens. Dat zijn de dorpspiegels.

Wat gaan we er voor doen

De dorpspiegels worden in 2022 geactualiseerd. In 2021 wordt een start gemaakt met de gesprekken met de verschillende plaatselijk belangen en mogelijk ook besturen van dorpshuizen over hoe uitvoering gegeven kan worden aan het opstellen van de dorpsvisies en de uitvoering daarvan.

We zetten een dorpsregisseur in

De dorpsregisseur fungeert als spin in het web tussen de verschillende partijen en de gemeente. De inwoners, plaatselijk belangen en dorpssteunpunten kunnen bij deze dorpsregisseur terecht voor contact met de gemeente en de coördinatie van processen. Overigens wordt de term dorpsregisseur vervangen door dorpencoördinator. Dit doet recht aan het feit dat deze in meerdere dorpen werkzaam is en aan het idee van gekanteld werken.

Wat gaan we er voor doen

In 2020 is een dorpsregisseur benoemd. Het gaat hier om een pilotperiode voor 2 jaar, waarbij we aan het eind beoordelen of de gewenste effecten zijn bereikt.

Wij werken samen met de dorpen en plaatselijke belangen

Wij zien de leefbaarheid als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van inwoners, bedrijven, woon- en energiecoöperaties, overige maatschappelijke organisaties en de gemeente. Deze samenwerking willen we versterken door de volgende uitgangspunten te hanteren:

- De basis, dat zijn de inwoners zelf. De eigen kracht en verantwoordelijkheid van mensen en hun omgeving staan daarom centraal. Waar nodig ondersteunen wij mensen om mee te doen. Daarbij bieden wij maatwerk.
- We verlangen van mensen en stimuleren dat ze hun talenten en capaciteiten benutten. Iedereen kan (betaald of onbetaald) iets bijdragen aan de samenleving. Mensen hebben soms beperkingen, maar altijd talenten en mogelijkheden.
- We hebben in Opsterland een goed ontwikkelde basisinfrastructuur van vrijwilligersorganisaties in de dorpen. We benutten zoveel mogelijk de kracht van deze structuur. We ondersteunen en faciliteren deze organisaties optimaal, zodat zij activiteiten kunnen ontwikkelen of beschikbaar kunnen stellen. Daarbij kan in verschillende samenstellingen (projectgroepen) of netwerken worden gewerkt.
- De werkwijze en het contact organiseren we dichtbij mensen. Hierbij kijken we welke werkwijze het beste past bij de opgaven. Ook hiervoor geldt maatwerk.

We bespreken daarnaast met plaatselijk belangen hoe zij vinden dat de samenwerking versterkt kan worden.

Wat gaan we er voor doen

Met alle plaatselijk belangen wordt zowel bestuurlijk als ambtelijk overleg gevoerd.

Beleidsindicatoren

Banen <i>(het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-75 jaar.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	601,9	744,1	792,1
Bron: LISA		Gegevensperiode: 2019		
Netto arbeidsparticipatie <i>(Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	69,6%	68,2%	68,8%
Bron: CBS - Arbeidsdeelname		Gegevensperiode: 2019		
Werkloze jongeren <i>(het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	2%	2%	2%
Bron: CBS - Jeugd		Gegevensperiode: 2018		
Personen met een bijstandsuitkering <i>(het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners die 18 jaar en ouder zijn.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	287	420	382
Bron: CBS - Participatiewet		Gegevensperiode: 2019		
Lopende reïntegratievoorzieningen <i>(het aantal reïntegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	193	313	207
Bron: CBS - Participatiewet		Gegevensperiode: 2019		
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO <i>(Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	600	734	670
Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO		Gegevensperiode: 2019		
Jongeren met een delict voor de rechter <i>(het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	1%	1%	1%
Bron: CBS – Beleidsinformatie Jeugd		Gegevensperiode: 2018		

Kinderen in uitkeringsgezin <i>(het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	5%	7%	7%
Bron: CBS – Beleidsinformatie Jeugd			Gegevensperiode: 2018	
Jongeren met jeugdhulp <i>(het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	10,9%	11,5%	12,2%
Bron: CBS – Beleidsinformatie Jeugd			Gegevensperiode: 2019	
Jongeren met jeugdreclassering <i>(het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	0,2%	0,4%	0,4%
Bron: CBS – Beleidsinformatie Jeugd			Gegevensperiode: 2019	
Jongeren met jeugdbescherming <i>(het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	1,7%	1,5%	1,2%
Bron: CBS – Beleidsinformatie Jeugd			Gegevensperiode: 2019	

De indicatoren ten aanzien van voortijdig schoolverlaten en absoluut en relatief verzuim zijn te vinden in het programma Onderwijs.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	41.243	36.595	36.171	35.708	35.491	34.995
Baten	10.588	9.311	9.410	9.410	9.410	9.410
Saldo van baten en lasten	-30.655	-27.284	-26.761	-26.298	-26.081	-25.585
Gerealiseerd resultaat	-30.655	-27.284	-26.761	-26.298	-26.081	-25.585

Resultaat programma

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0, maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van programma 6-reserves meegenomen.

Programma 6	Begroting 2021	Begroting 2020	Vershil
Saldo vóór reservemutaties	-26.761	-27.284	
Reservemutaties	-30	43	
Resultaat na reservemutaties	-26.791	-27.241	-450

Toelichting op de financiën

Het saldo van dit programma is in 2021 € 450.000 voordeliger dan in 2020.

Bij de begroting 2020 zijn bezuinigingsmaatregelen vastgesteld die betrekking hebben op het sociaal domein. Voor het jaar 2020 waren de maatregelen in totaal € 2.202.000, voor 2021 is dit € 2.563.000. Dit is dus in 2021 € 361.000 voordeliger dan in 2020. Onderdeel van deze bezuiniging was een structureel budget van € 50.000 dat met ingang van 2021 was opgenomen voor de exploitatie van de nieuwe Skâns. Per saldo is er daarom in 2021 een voordeel van € 311.000 ten opzichte van 2020.

In programma 0 is een budget beschikbaar gesteld voor structurele extra formatie voor hulpverlening in het kader van Sociaal Domein. Dit is budgettair neutraal, want in dit programma is het budget voor dienstverlening structureel verlaagd. Dit geeft hier een voordeel van € 50.000 ten opzichte van 2020.

Daarnaast waren er in 2020 incidentele budgetten beschikbaar voor Beschermd Wonen (€ 230.000) en beheersing kostenontwikkeling sociaal domein (€ 20.000). Deze budgetten zijn er in 2021 niet meer. Dit geeft een voordeel van € 250.000. Het budget voor participatie - werkdeel is in 2021 € 60.000 lager dan in 2020. Dit was al in het meerjarenschema van de begroting 2020 opgenomen.

Bij de perspectiefbrief 2020 is vanuit het rijk extra budget beschikbaar gekomen voor participatie. In 2020 is dit € 197.000, voor 2021 is dit € 126.000. Voor inburgering was dit in 2020 € 59.000, voor 2021 € 38.000. Voor statushouders was alleen in 2020 een extra bedrag beschikbaar van € 26.000. In programma 0 is de inkomst via het rijk opgenomen. In dit programma zijn de budgetten beschikbaar gesteld. Per saldo geeft dit in 2021 een voordelig verschil ten opzicht van 2020 van € 118.000 (lagere budgetten).

In 2021 is de raming voor de structurele gemeentelijke bijdrage aan SW Fryslân conform het meerjarenperspectief uit de begroting 2020 met € 111.000 naar beneden bijgesteld.

Tevens is bij de perspectiefbrief 2020 ook extra budget vanuit het rijk beschikbaar gekomen voor jeugd. Dit extra budget was in 2020 € 49.000, in 2021 € 389.000. In 2021 dus een nadelig effect van € 340.000.

Ook is er een extra budget opgenomen voor hulpmiddelen WMO. Dit geeft een nadelig effect van € 115.000.

Ten slotte is als gevolg van de gewijzigde verdeling van de overheadkosten over alle programma's er op dit programma een voordeel van € 9.000 is ten opzichte van 2020 (zie ook de toelichting bij programma 0).

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

Doelstelling

Opsterland behoudt en beheert haar hoogwaardig leefmilieu in samenwerking met inwoners en bedrijven.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Duurzaamheid en beperking van gebruik van energie en grondstoffen zijn essentiële opdrachten voor de gemeenschap. De gemeente geeft hierin het goede voorbeeld door te streven naar vermindering van CO₂-uitstoot, het zijn van een 'Fairtrade Gemeente' en het op waarde schatten van gezichtsbepalende of cultuurhistorische elementen.

Fysieke en mentale gezondheid zijn het fundament van persoonlijk welbevinden en van de kwaliteit van onze samenleving. Een goede gezondheid is voor de gemeente een middel om haar doelen te bereiken. Denk hierbij aan: regie op het eigen leven, kwaliteit van leven, meedoen in de maatschappij en gebruikmaken van sociale netwerken. De gemeente wil haar inwoners bewegen tot gezond gedrag door de gezonde keuzes de gemakkelijkste keuze te maken.

Kaderstellende documenten

Notitie klimaatneutraal Opsterland (2009)
 Milieubeleidsplan 2005-2015 (2005)
 Tussenbalans Milieubeleidsplan 2005-2015 (2011)
 Milieuprogramma 2011-2015 (2011)
 Beleidsnota Licht in de Duisternis (2009)
 Verbreed gemeentelijk rioleringsplan 2015-2019 (GRP)
 Handhavingsbeleidsplan 2014-2018
 Preventie- en handhavingsplan Drank- en Horecawet 2019-2022
 Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland 2014
 Ontwikkelagenda's Duurzaam, Leefbaar en Inclusief Opsterland
 Omgevingsvisie 2015-2030
 Uitvoeringsplan Energietransitie
 Zonneplan Opsterland

Thema Milieu

Doelstellingen

Het rioolstelsel is klimaat- en toekomstbestendig

Maatregelen

Uitvoeren van het gemeentelijk rioleringsplan

Wanneer riolering aan het einde komt van de theoretische levensduur, dan wordt deze tijdig geïnspecteerd. Voor geconstateerde problemen zijn dan maatregelen nodig. Door klimaatverandering ontstaan er mogelijk capaciteitsproblemen. Klimaat-adaptieve aanpassingen in het openbaar gebied dragen bij aan verbeterde opvang en retentie van water, waardoor er minder piekbelasting is van het rioolstelsel.

Wat gaan we er voor doen

We zorgen dat onze rioolinspectiegegevens niet ouder zijn dan 10 jaar. Daarvoor inspecteren we in 2021 in het zuidelijke deel van Gorredijk 20 kilometer aan vrijvervalriool.

We vervangen twee kilometer gemengd rioolstelsel door een klimaatbestendig gescheiden rioolsysteem.

We stellen per dorp plannen op waarin mogelijke oplossingen staan om de problemen door klimaatverandering aan te pakken

Wij willen de kwaliteit van onze leefomgeving (bodem, lucht en water) verbeteren voor de toekomst

Maatregelen

We faciliteren himmelploegen die vrijwillig zwerfafval opruimen

De gemeente krijgt €1,16 per inwoner per jaar (ruim €34.000) om aan het verwijderen van zwerfafval te besteden, conform vastgestelde doelstellingen. Het budget wordt voor een deel besteed aan het faciliteren van de himmelploegen en andere vrijwilligers en aan educatie bij de (basis)scholen.

Wat gaan we er voor doen

Het doel is om in alle dorpen actieve himmelploegen te faciliteren. Inmiddels is ook in Hemrik een himmelploeg actief. In 2021 benaderen we actief de dorpen, via de plaatselijk belangen, waar nog geen himmelploeg aanwezig is.

We streven naar het behoud van de duisternis 's nachts voor de natuur en de dieren

Een gezonde flora en fauna is nog steeds een belangrijke kwaliteit van de gemeente Opsterland. In het kader van de Omgevingswet zal het voorkomen van lichthinder verder geïmplementeerd worden.

Verbonden partijen

Het inzamelen en verwerken van afval is uitbesteed aan de NV Fryslân Miljeu (inzameling) en de NV Afvalsturing Fryslân (verwerking) – OMRIN.

Voor onder andere advies over vergunningen en toezicht op de 'zwaardere' bedrijven wordt samengewerkt met de FUMO.

Het beheren en onderhouden van de openbare verlichting en de inkoop van (groene) energie wordt in samenwerking met andere Friese gemeenten en de provincie opgepakt en gecoördineerd vanuit de Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân UA. Formeel is dit geen verbonden partij.

Thema Gezonde samenleving

Doelstellingen

De ervaren gezondheid van onze inwoners blijft minimaal gelijk ten opzichte van 2016

De ervaren gezondheid in gemeente Opsterland is relatief hoog. Om ervoor te zorgen dat deze ervaren gezondheid minimaal gelijk blijft ten opzichte van 2016, voeren we verschillende programma's uit:

- met het landelijke programma GIDS zetten we in op het terugdringen van gezondheidsachterstanden in Gorredijk. Dit doen we onder andere in het kader van de pilot 'Vitale Regio';
- we investeren in preventieve programma's voor gezondheidsbevordering voor jongeren en ouderen. Dit doen we onder andere doordat we sinds 1 juni 2018 zijn aangesloten bij het landelijke netwerk van Jongeren Op Gezond Gewicht- gemeenten voor een periode van drie jaar;
- we sluiten ons aan bij de maatschappelijke ontwikkeling van Rookvrije Generatie en stellen een actieplan op om alle schoolpleinen, sportverenigingen en speeltuinen en/of andere plaatsen waar veel kinderen komen rookvrij te maken;
- we voeren het Preventie- en Handhavingplan Drank- en Horecawet 2019-2022 uit;
- we zetten buurtsportcoaches in.

Maatregelen

We dringen gericht de gezondheidsachterstanden in Gorredijk terug

Voor het dorp Gorredijk ontvangt gemeente Opsterland jaarlijks een bijdrage vanuit het landelijke programma Gezond in de Stad (GIDS-gelden). Deze decentrale uitkering wordt ingezet om in Gorredijk initiatieven en programma's te ontwikkelen die tot doel hebben de gezondheidsachterstanden in Gorredijk

terug te dringen. We kiezen voor een compacte aanpak, waarbij we focussen op het terugdringen van inactiviteit en overgewicht.

Wat gaan we er voor doen

In Gorredijk vinden activiteiten in het kader van Sûn Opsterlan (Jongeren Op Gezond Gewicht) plaats. Hier wordt samengewerkt met onder andere kinderopvang, onderwijs en sportverenigingen om een gezonde omgeving voor kinderen te realiseren. In de zomer 2021 evalueren we het programma JOGG en bepalen we het vervolg voor de komende periode.

Verder werken we in Gorredijk aan het project Vitale Regio, een samenwerking tussen de GGD, De Friesland Zorgverzekeraar en Friese gemeenten. De methodiek Mobility Mentoring wordt geïmplementeerd, waarbij een relatie tussen financiële problematiek en gezondheid wordt gemaakt.

Wij dringen verkoop van alcohol aan jongeren onder de 18 jaar terug, door uitvoering van maatregelen uit het Preventie- en handhavingsplan Drank en Horecawet 2019-2022

In juli 2019 is het Preventie- en handhavingsplan Drank- en Horecawet 2019-2022 vastgesteld door de gemeenteraad. De komende periode voeren we de activiteiten uit het uitvoeringsplan uit. Hierin nemen we de resultaten van het nalevingsonderzoek 2019 mee.

Wat gaan we er voor doen

In juli 2019 is het preventie- en handhavingsplan Drank- en Horecawet 2019-2022 vastgesteld. We voeren de activiteiten uit het uitvoeringsplan integraal uit.

Wij ontwikkelen een actieplan om schoolpleinen, sportverenigingen, speeltuinen en andere openbare plaatsen waar veel kinderen komen rookvrij te maken en voeren deze uit

We sluiten ons aan bij de maatschappelijke ontwikkeling van de Rookvrije Generatie. We onderzoeken wat er op dit moment allemaal al gebeurt in Opsterland aan initiatieven op het gebied van de Rookvrije Generatie. Dit vormt de basis voor het op te stellen actieplan om schoolpleinen, sportverenigingen, speeltuinen en andere openbare plaatsen waar veel kinderen komen rookvrij te maken.

Wat gaan we er voor doen

In 2021 integreren we het actieplan rookvrije generatie in het uitvoeringsplan preventie.

In 2021 zetten we verder in op het stimuleren van sportverenigingen om aan de slag te gaan met een rookvrij sportterrein door middel van de 'Gezonde Sportkantine'. We ondersteunen sportverenigingen hierbij door advies vanuit Team Fit en de JOGG-regisseur.

Wij voeren preventieve programma's uit die de algemene gezondheid van inwoners bevorderen, zoals Jongeren op gewicht en het tegengaan van middelengebruik

Wij voeren het 'Plan van Aanpak JOGG Opsterland september 2018 - september 2021' uit. Voor het tegengaan van middelengebruik voeren we daarnaast het 'Preventie- en Handhavingsplan Drank- en Horecawet 2019 - 2022' uit. Verder ondersteunen we projecten die tot doel hebben gezondheidsachterstanden te verminderen. Dit doen we onder andere door de pilot Mobility Mentoring te implementeren. Hierin wordt een koppeling tussen gezondheidsbeleid en armoedebeleid gemaakt.

Wat gaan we er voor doen

Binnen het programma Sûn Opsterlân (JOGG) zetten we in op bewustwording van gezonde voeding in de omgeving van het kind. Daarnaast stimuleren we 'Gezonde Sportkantines' door middel van Team-Fit en de JOGG-regisseur.

In de zomer 2021 evalueren we het programma JOGG en bepalen we het vervolg voor de komende periode.

We voeren het uitvoeringsplan van het 'preventie- en handhavingsplan drank- en horecawet' in een integrale werkgroep uit.

We werken binnen de Vitale Regio Fryslân aan de implementatie van Mobility Mentoring.

We werken op provinciaal en op lokaal niveau aan het programma 'Kansrijke Start'.

Wij willen via sport en beweging de gezondheid van onze inwoners bevorderen

We zetten buurtsportcoaches in. Daarnaast investeren we in preventieve programma's voor sport en bewegen en gezondheidsbevordering voor jongeren en ouderen op het gebied van bewegen, voeding, alcohol en roken in relatie tot sport.

Maatregelen

Wij zetten buurtsportcoaches in om preventieve programma's voor sport, bewegen en gezondheidsbevordering voor jongeren en ouderen te ontwikkelen en uit te voeren

We doen mee aan de Brede Impuls Combinatiefunctionaris van de ministeries van VWS en OCW in samenwerking met lokale partners. We bepalen samen met Sport Fryslân en andere betrokken partijen de inzet van de buurtsportcoaches voor het komende jaar en voeren het uitvoeringsplan Sport in Opsterland uit. Hierin is zowel aandacht voor kinderen en jongeren binnen het primair en voortgezet onderwijs als voor de koppeling met het sociaal domein waarin we 'sport als middel' zien.

Wat gaan we er voor doen

We voeren het uitvoeringsplan Sport In Opsterland uit.

Vanaf 2021 realiseren we voldoende cofinanciering voor de bekostiging van de buurtsportcoaches om de inzet gelijk te houden. Hiervoor werken we onder andere samen met de onderwijspartijen.

We werken samen met sportverenigingen en andere betrokken partijen aan de uitvoering van het lokaal sportakkoord.

Wij zetten ons in in voor een beter en groter sportaanbod voor mensen met een handicap, door aansluiting bij het programma Uniek Sporten

Wij sluiten ons aan bij het programma Uniek Sporten.

Wat gaan we er voor doen

We blijven via Sport Fryslân aangesloten bij het programma Uniek Sporten.

We zetten ons vanuit het ambassadeurschap gehandicaptensport in voor de gehandicaptensport in Friesland.

De buurtsportcoaches ondersteunen verenigingen met een g-team.

Verbonden partijen

Op het gebied van publieke gezondheidszorg werken we samen in de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân, waar de GGD Fryslân deel van uitmaakt.

Thema Duurzaamheid

Doelstellingen

De gemeente geeft het goede voorbeeld op het gebied van duurzaamheid

Wij willen als gemeente het goede voorbeeld geven en daarmee anderen inspireren.

Maatregelen

We vergroenen ons gemeentelijk wagenpark en gereedschap

Een aantal wagens in ons wagenpark en een deel van ons gereedschap is aan vervanging toe. Hierbij kijken we welke duurzame alternatieven beschikbaar zijn en kiezen hiervoor indien het financieel inpasbaar is.

Wat gaan we er voor doen

Elk voertuig dat wordt vervangen zal worden vervangen door een duurzaam alternatief.

Wij kopen 100% duurzaam in

Samen met Ooststellingwerf en Weststellingwerf hebben we een aantal jaren geleden in het beleid vastgelegd dat we 100% duurzaam inkopen. In de praktijk blijkt het lastig om hier volledig aan te voldoen. Door intern meer aandacht te geven aan duurzaam inkopen komen we steeds dichterbij ons beleid om ook daadwerkelijk 100% duurzaam in te kopen.

Wat gaan we er voor doen

In het inkoopformulier is een duurzaamheidsparagraaf opgenomen. Er zijn inmiddels vernieuwende inkooptrajecten uitgevoerd met daarin duurzaamheid als belangrijke eis.

Wij verduurzamen onze gemeentelijke gebouwen en maken dit zichtbaar

Onze bedrijfsgebouwen voldoen al aan de huidige wettelijke duurzaamheidseisen. Om verder te verduurzamen gaan we meer zonnepanelen plaatsen.

Wat gaan we er voor doen

Er worden zonnepanelen op MFC De Wier en extra zonnepanelen op ons bedrijfsgebouw in Gorredijk geplaatst.

We onderzoeken de mogelijkheden om zonnepanelen te plaatsen op en/of bij het gemeentehuis in Beetsterzwaag.

Bij het gemeentehuis plaatsen we laadpalen voor elektrische auto's.

Eind 2021 is er een warmtetransitievisie voor onze gemeente

Eind 2021 is er voor de gehele gemeente een warmtetransitievisie opgesteld.

Maatregelen

Samen met de dorpen inventariseren we de beste alternatieven voor aardgas als warmtebron en stellen de warmtetransitievisie op

Wat gaan we er voor doen

Samen met de dorpen inventariseren we de beste alternatieven voor aardgas als warmtebron en stellen de warmtetransitievisie op.

We werken op basis van een startnotitie een plan van aanpak uit

Wij zetten in op 100.000 MWh duurzaam opgewekte energie in 2022

In 2022 is 100 ha zonnepanelen gerealiseerd.

Maatregelen

We hebben een actieve inbreng in de regionale energiestrategie

Om ervoor te zorgen dat de Regionale Energiestrategie (RES) zoveel mogelijk aansluit bij onze ambities, hebben wij een actieve inbreng in de provinciale werkgroep. Wij stemmen af in OWO- en regionaal verband.

Wat gaan we er voor doen

Opsterland neemt deel aan het provinciale overleg, waarbij we onze inbreng afstemmen met onze buurgemeenten.

We richten een eigen energiebedrijf op

Er is een voorstel voor een energiebedrijf uitgewerkt. Dit voorstel gaan wij bestuurlijk en met de energiecoöperaties bespreken. Op basis van de uitkomsten gaan wij het energiebedrijf oprichten en uitbouwen. Inzet is energieopwekking en het ondersteunen van lokale energiecoöperaties.

Wat gaan we er voor doen

Het in 2020 uitgewerkte voorstel krijgt in 2021 een vervolg.

Wij faciliteren initiatieven die bijdragen aan de doelstellingen

We gaan actief met initiatiefnemers (ondernemers, energiecoöperaties en/of groepen van inwoners) in gesprek over kansen en belemmeringen. Waar nodig faciliteren wij initiatieven, bijvoorbeeld door informatie, advies, toegang tot financiën, bemiddeling en/of het doorverwijzen naar netwerkpartijen. We zorgen voor heldere kaders en nemen waar mogelijk belemmeringen weg.

Wat gaan we er voor doen

We faciliteren minimaal vier initiatieven voor zonnevelden en we verkennen de mogelijkheden om de ruimtelijke procedures voor de plaatsing van kleine windmolens te vereenvoudigen. Daarnaast hebben we minimaal twee keer per jaar overleg met Liander over de aansluitmogelijkheden van initiatieven op zijn netwerk

Wij zetten in op een energiebesparing van 50.000 MWh in 2022

Eind 2022 is er 50.000 MWh aan energie bespaard.

Maatregelen

We monitoren het energiegedrag van onze inwoners

Het is belangrijk dat inwoners energiebewuster worden, hun energiegedrag aanpassen en maatregelen nemen om energie te besparen. Met activiteiten als het opstellen van warmtetransitieplannen, het verder uitwerken van het energieloket (met o.a. energiecoaches) en een communicatiecampagne willen wij inwoners daartoe stimuleren. Door monitoring kunnen wij de invloed meten en evalueren en zo nodig onze aanpak bijstellen.

Wat gaan we er voor doen

Jaarlijks maken we een overzicht van het energieverbruik (zoveel mogelijk op wijk- of dorpsniveau, op basis van gegevens van Liander)

We organiseren een aanjaagcampagne voor ondernemers

Om ondernemers te enthousiasmeren om duurzaamheidsmaatregelen te nemen, organiseren we -samen met vooruitstrevende ondernemers- een aanjaagcampagne voor ondernemers. Dit betreft ook de agrarische sector. Het economische rendement (kosten, imago, toekomstbestendigheid) zetten we daarbij centraal.

Wat gaan we er voor doen

Met minimaal de helft van de grootverbruikers (35) maken we afspraken over energieverbruik, waaronder mkb, agrarische bedrijven, zorginstellingen en supermarkten.

We voeren een communicatiecampagne uit

De energietransitie vraagt (maximale) betrokkenheid van inwoners, ondernemers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, de raad en de collega's in onze gemeente. We gaan daarom via verschillende communicatie-uitingen zoveel mogelijk mensen inspireren en enthousiasmeren. Met gesprekken en (dorpen)netwerkbijeenkomsten houden wij de vinger aan de pols, halen we op wat er leeft en stemmen daar de communicatie op af.

Wat gaan we er voor doen

Er is een webpagina ingericht. Daarnaast publiceren we minimaal twaalf keer in de Sa! over de energietransitie. We houden in ieder geval één netwerkbijeenkomst.

Wij bieden energie-scans aan voor mienships-gebouwen

Ongeacht de eigendomssituatie bieden wij alle besturen van dorpshuizen, scholen, etc. aan om op onze kosten een energiescan uit te laten voeren. Daarbij wordt ook geadviseerd over de meest renderende

duurzaamheidsmaatregelen. Bij gebouwen in gemeentelijk eigendom gaan wij periodiek controleren of de warmte- en koudesystemen optimaal zijn afgesteld.

Wat gaan we er voor doen

Alle besturen van dorpshuizen, MFA's en scholen hebben een aanbod gekregen voor een energiescan. Daarnaast worden alle besturen die daar belangstelling voor hebben gefaciliteerd bij het realiseren van het uitvoeren van maatregelen uit deze scans..

Wij bouwen het energieloket met energie-ambassadeurs (duurzaamheidsloket) verder uit

Het is belangrijk dat informatie en advies over energiebesparing laagdrempelig toegankelijk is. We gaan daarvoor het energieloket verder uitbouwen, met name door energiecoaches op te leiden. Het energieloket bestaat dan uit een netwerk van lokale energiecoaches, energie-adviseurs, het digitale (telefonische) duurzaamheidsloket en ondersteunende professionals. We gebruiken daarbij de ervaringen uit de pilot-dorpen.

Wat gaan we er voor doen

In 2021 worden in totaal 25 energiecoaches opgeleid. Dit doen we in minimaal 6 verschillende dorpen door trainingen en netwerkbijeenkomsten. Daarnaast maken we een lijst van beschikbare energieadviseurs in de regio en maken deze bekend bij de energiecoaches en -coöperaties.

Wij onderzoeken een 'revolving fund' voor de mienships-gebouwen

Met de besturen van scholen, sportclubs, dorpshuizen en MFA's bespreken wij de financieringsmogelijkheden voor investeringen in duurzaamheidsmaatregelen. Waar onvoldoende toegang is tot goedkope leningen gaan wij de toegevoegde waarde van een revolving fund onderzoeken.

Wat gaan we er voor doen

We organiseren een netwerkbijeenkomst voor scholen, sportclubs, dorpshuizen en MFA's waarin we onder andere de behoefte aan aanvullende financieringsmogelijkheden verkennen.

Beleidsindicatoren

Omvang huishoudelijk restafval <i>(De niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval per bewoner per jaar)</i>	Opsterland:		Fryslân:	Nederland:
	Realisatie:	152 kg	194 kg	172 kg
Bron: CBS - Statistiek Huishoudelijk afval			Gegevensperiode: 2018	

Hernieuwbare elektriciteit <i>(hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.)</i>	Opsterland:		Fryslân:	Nederland:
	Realisatie:	8,7 %	26,2 %	18,5 %
Bron: Rijkswaterstaat Klimaatmonitor			Gegevensperiode: 2018	

Bij een verdieping op de cijfers van hernieuwbare elektriciteit blijkt dat met name gemeenten met veel windmolens en/of biomassacentrales hoog scoren. Dit verklaart de relatief lage realisatie van Opsterland.

Hernieuwbare energie <i>(hernieuwbare energie is schone, duurzame en onuitputtelijke energie die het leefmilieu niet schaadt. voorbeelden zijn windenergie, zonne-energie, biomassa, waterkracht en geothermische energie.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	6,7 %	11,8 %	7,6 %
Bron: Rijkswaterstaat Klimaatmonitor			Gegevensperiode: 2018	

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	7.715	7.493	7.417	7.338	7.233	7.293
Baten	6.559	6.415	6.567	6.567	6.562	6.562
Saldo van baten en lasten	-1.156	-1.078	-850	-771	-671	-731
Gerealiseerd resultaat	-1.156	-1.078	-850	-771	-671	-731

Resultaat programma

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0, maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken, zijn in onderstaande tabel de mutaties van programma 7-reserves meegenomen.

Programma 7	Begroting 2021	Begroting 2020	Verschil
Saldo vóór reservemutaties	-850	-1.078	
Reservemutaties	-	262	
Resultaat na reservemutaties	-850	-816	34

Toelichting op de financiën

Het saldo op dit programma is in 2021 € 34.000 nadeliger dan in 2020.

De verhoogde bijdrage aan de Veiligheidsregio Fryslân (VRF), onderdeel gezondheid, € 89.000 was noodzakelijk om aan te sluiten op de begroting van de VRF 2021. Daarnaast was een verhoging van de bijdrage aan de FUMO van € 14.000 noodzakelijk om aan te sluiten bij de concept begroting 2021 van de FUMO. In 2021 was er een nieuw budget noodzakelijk ter bestrijding van de Eikenprocessierups. Voor 2021 geeft dit een nadelig effect van € 14.000.

In de begroting 2020 waren incidentele budgetten opgenomen voor de energietransitie. Door de bezuinigingsmaatregelen 2020 zijn de budgetten in 2021 lager dan in 2020. Dit geeft een voordeel van € 65.000.

Als gevolg van de gewijzigde verdeling van de overheadkosten is (exclusief afval en riolering) er op dit programma een nadeel van € 13.000 ten opzichte van 2020 (zie ook de toelichting bij programma 0).

Bij afval heeft de gewijzigde verdeling van de overheadkosten geen invloed. Door hogere kosten binnen afval mag meer BTW toegerekend worden aan afval. Dit geeft een voordeel van € 24.000.

Bij riolering is als gevolg van de geactualiseerde verdeling overhead € 211.000 meer toegerekend dan in 2020. Door het Gemeentelijk Waterplan, vastgesteld in 2020, zijn 2 fte's toegevoegd aan de formatie. Hierdoor zal minder onderhoud riolering door derden noodzakelijk zijn. Deze raming is naar beneden bijgesteld. Per saldo is het effect voor riolering neutraal.

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

Programma doelstelling

Opsterland is een aantrekkelijke en vitale leefomgeving

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

We beperken ons als gemeente steeds meer tot de gemeentelijke kerntaken. En we spelen actief in op initiatieven vanuit de samenleving.

De nieuwe Omgevingswet, die per 2022 fasegewijs zal worden ingevoerd, vraagt anders denken en handelen. Wij zien hierbij goede mogelijkheden in het "gekanteld" werken. In de Omgevingsvisie 2015 - 2030 zijn daartoe al belangrijke beleidsaanzetten gegeven. In het kader van de Omgevingswet gaan we deze actualiseren. In de Omgevingsvisie 2015 - 2030 is al beschreven op welke wijze de inbreng van inwoners, maatschappelijke organisaties, ontwikkelaars en ondernemers kan worden benut bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Het onderdeel "wonen" is nader uitgewerkt in de Woonvisie (2017). Deze dient onder meer voor het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties en afspraken met andere maatschappelijke partners en dorpen. Ook biedt het kader voor dorpsvisies, voor het gemeentelijk grondbeleid en voor de keuze voor locaties voor woningbouw .

Onze planologische producten (bestemmingsplannen) zijn actueel. Waar nodig is achterstallig onderhoud uitgevoerd bij ons ruimtelijk instrumentarium. Daardoor kan de overgang naar de Omgevingswet goed worden gerealiseerd.

De bestemmingsplannen voor het buitengebied, de kommen en de bedrijventerreinen en de nog van kracht zijnde beheerverordeningen zijn (afzonderlijk) te raadplegen op www.ruimtelijkeplannen.nl (landelijke website).

Om gewenste ruimtelijke ontwikkelingen te realiseren moet ruimte aan marktpartijen worden geboden. Het wettelijk instrumentarium biedt daarvoor voldoende mogelijkheden.

Kaderstellende documenten

Omgevingsvisie 2015-2030

Woonvisie 2017-2021

Welstandsnota Opsterland (laatste wijziging 2009)

Digitale agenda Opsterland (2015)

Vitaal Opsterland, visie op basisvoorzieningen en accommodaties (2010)

Criteria- en Uitgangspuntennotitie Vitaal Opsterland 2 (2012)

Scenario-notitie Vitaal Opsterland 2 (2012)

Einddocument Vitaal Opsterland 2 (2013)

Jaarverslag/programma ruimtelijke plannen 2015-2016

Herwaardering nog niet in exploitatie genomen grond (2012)

Regionale woningbouwafspraken Zuidoost Fryslân 2016-2026

Nota grondbeleid (2018-2021)

Beleidsplan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Fysieke Ruimtelijke Leefomgeving 2020-2024 OWO-gemeenten.

Thema Ruimtelijke ordening

Doelstellingen

Wij kennen functies toe aan de gronden in Opsterland op zodanige wijze dat ze het meest ten opzichte van elkaar tot hun recht kunnen komen.

Maatregelen

Borgen erfgoed 2020-2021

Als bouwsteen voor de Omgevingsvisie herijken we ons erfgoedbeleid.

Wat gaan we er voor doen

- We organiseren een kennisbijeenkomst om samen met de mienskip in beeld te brengen hoe we om willen gaan met het landschap.
- We ronden een inventarisatie af van cultuurhistorische landschapselementen. We gebruiken dit om het cultuurhistorisch beleid vorm te geven.
- We brengen de archeologische waarden in beeld en stellen advieskaarten op om deze waarden te beschermen.
- We borgen de archeologische waarden in ruimtelijke plannen.
- We actualiseren de welstandsnota.
- We brengen in beeld hoe we om willen gaan met de advisering over ruimtelijke kwaliteit als de Omgevingswet in werking treedt.

Invoering omgevingswet

Naar verwachting treedt de Omgevingswet op 1 januari 2022 in werking. Met deze wet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Het uitgangspunt bij de Omgevingswet is 'decentraal wat kan, centraal wat moet'.

Bij onze planologische producten, zoals Omgevingsvisie en Omgevingsplan, krijgen we meer ruimte voor eigen afwegingen en maatwerk. De voorbereiding op de nieuwe wetgeving betekent een bijzondere veranderopgave. Niet alleen op inhoud maar ook voor werkwijzen van personeel en inzet van middelen. De OWO-gemeenten werken hierin volgens een gezamenlijke aanpak. Uitgangspunt is 'samenwerken waar dat kan'.

De fysieke leefomgeving wordt met de nieuwe wet breed en samenhangend benaderd. Een sterk en steeds sneller veranderende wereld met andere opgaven in de fysieke leefomgeving dan voorheen vraagt om meer ruimte voor initiatieven. Thema's als duurzaamheid, gezondheid en veiligheid komen samen in nieuwe instrumenten als de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en programma's.

Wat gaan we er voor doen

- Tijdig aansluiten op het (landelijke) Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) voor de nieuwe Omgevingswet en de implementatie van de daarvoor benodigde systemen.
- Opstellen van een Omgevingsvisie.
- Voorbereiden op en leren werken met de nieuwe kerninstrumenten (Omgevingsvisie, Omgevingsplan, programma's, omgevingsvergunning).
- Implementeren van nieuwe werkwijzen, zowel binnen de gemeente met OWO-VTH als met de ketenpartners Provincie, Wetterskip, FUMO en Veiligheidsregio.

Wij bevorderen natuurinclusieve landbouw

De provincie streeft naar duurzame, natuurinclusieve landbouw in 2025. Wij sluiten ons hierbij aan en ondersteunen daarvoor de provinciale landbouwdeals.

Wat gaan we er voor doen

- Bij het jaarlijkse overleg tussen gemeente en landbouw (Kritecommissie) is dit een vast agendapunt.
- Er is een aantal provinciale samenwerkingsprojecten die ook in Opsterland plaatsvinden. Wij ondersteunen ze actief. Het gaat om:

- gebiedsontwikkeling Beekdal Koningsdiep;
- pilot Aldeboarn de Deelen;
- Dulf / de Mersken.
- In het Provinciale Veenweideprogramma dragen we – samen met andere gemeenten – bij aan professionele inbreng en advisering.
- In de werkgroep P10-landbouw werken we aan een document dat verschillende gemeenten behulpzaam kan zijn bij dit thema.

Wij stellen een omgevingsvisie op in 2021

De Omgevingsvisie Opsterland is in 2015 vastgesteld. In 2021 werken we de nieuwe Omgevingsvisie uit (actualisatie conform vereisten Omgevingswet).

Wat gaan we er voor doen

- We verzamelen met stakeholders en inwoners meerdere zogenaamde “bouwstenen”, onder andere over duurzaamheid/energietransitie en erfgoed.
- Eind 2021 is er een conceptvisie gereed voor formele inspraak.
- De vaststelling is voorzien in de eerste helft van 2022 na de invoeringsdatum van de Omgevingswet.

Opstellen ruimtelijk kwaliteitsbeleid 2021

In samenhang met het opstellen van erfgoedbeleid is het van belang cultuurhistorische waarden van de fysieke omgeving te beschermen in het gemeentelijk welstandsbeleid. Op basis van de Omgevingswet actualiseren we het gemeentelijk welstandsbeleid.

Wat gaan we er voor doen

- Wij brengen in beeld hoe wij op basis van de vereisten in de Omgevingswet om willen gaan met de ruimtelijke kwaliteit en welstand.
- Wij brengen samen met de andere Friese gemeenten in beeld hoe we het adviesstelsel rond de ruimtelijke kwaliteit gaan vormgeven.

Thema Wonen

Doelstellingen

Wij hebben een toekomstgericht woonklimaat

Wij willen voldoende woningen in Opsterland. De woningvoorraad sluit zowel kwantitatief als kwalitatief aan op de aanwezige behoefte van de verschillende doelgroepen.

Maatregelen

Wij faciliteren goed onderbouwde woonplannen in de dorpen

Bij het faciliteren van goed onderbouwde woonplannen kan het gaan om plannen voor nieuwbouwwoningen, maar ook om plannen voor de kwaliteitsverbetering van bestaande woningen (herstructurering).

Wat gaan we er voor doen

Wij ondersteunen initiatieven van ontwikkelaars en dorpen op basis van de werkelijke woonbehoefte van de dorpen en we onderzoeken de daadwerkelijke realisatie. Indien een actuele vraag vanuit een dorp realistisch is wordt al dan niet in samenspraak met marktpartijen bekeken op welke wijze hieraan invulling kan worden gegeven.

We maken jaarlijks prestatieafspraken met de woningcorporaties Elkien en WoonFriesland en de huurdersvereniging De Bewonersraad.

Wij geven bouw kavels uit waarbij we uitgaan van een gedifferentieerd woningaanbod in de gemeente en ook rekening wordt gehouden met de vraag vanuit verschillende doelgroepen.

In 2021 geven we een vervolg aan Loevestein 4 Oost met het bouwrijp maken op basis van het verstrekte raadskrediet. Bij de voorbereiding van plangebieden, zoals Aylvalan in Bakkeveen, bereiden we de RO-procedures voor alsook een kredietaanvraag

Wij ondersteunen initiatieven van ontwikkelaars en dorpen op basis van de werkelijke woonbehoefte van de dorpen en we onderzoeken de daadwerkelijke realisatie

Voor woningbouw vormt de daadwerkelijke woningbehoefte de basis. Indien een actuele vraag vanuit een dorp realistisch is wordt al dan niet in samenspraak met marktpartijen bekeken op welke wijze hieraan invulling kan worden gegeven.

Verbonden partijen

Taken op het gebied van welstandsadvisering worden uitgevoerd door de gemeenschappelijke regeling Hûs en Hiem.

Thema Grondexploitatie - niet bedrijventerreinen

Doelstellingen

Wij voeren een passend (actief – passief) grondbeleid.

Jaarlijks stelt het college van B&W in de paragraaf grondbeleid van de begroting vast of er een actief of passief grondbeleid zal worden gevoerd. Een belangrijke afweging bij deze keuze is de hoogte van het financiële risico voor de gemeente bij ruimtelijke ontwikkelingen. Per locatie wordt een financiële verkenning gemaakt en de financiële risico's worden benoemd. Evenals in voorgaande jaren zal in 2021 een terughoudend en voorzichtig actief grondbeleid worden gevoerd voor ruimtelijke ontwikkelingen op gemeentelijke grond. Bij ontwikkelingen op particuliere gronden zal de gemeente faciliterend en ondersteunend optreden.

Beleidsindicatoren

Nieuw gebouwde woningen <i>(het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.)</i>	Opsterland:		Fryslân:	Nederland:
	Realisatie:	8,3	7,3	9,2
Bron: ABF - Systeem Woningvoorraad		Gegevensperiode: 2019		
Gemiddelde WOZ-waarde <i>(gemiddelde WOZ waarde van woningen in duizend euro)</i>	Opsterland:		Fryslân:	Nederland:
	Realisatie:	€ 216	€ 186	€ 248
Bron: CBS - Statistiek Waarde Onroerende zaken		Gegevensperiode: 2019		

Demografische druk <i>(het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar)</i>	Opsterland:		Fryslân:	Nederland:
	Realisatie:	79,3%	78,0%	70,0%

Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek		Gegevensperiode: 2020	
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden <i>(Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een eenpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.)</i>	Opsterland:	Fryslân:	Nederland:
	Realisatie:	€ 622	€ 660
Bron: COELO, Groningen		Gegevensperiode: 2019	

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden <i>(Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.)</i>	Opsterland:	Fryslân:	Nederland:
	Realisatie:	€ 722	€ 760
Bron: COELO, Groningen		Gegevensperiode: 2019	

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	4.022	3.758	3.228	2.950	1.985	1.956
Baten	3.545	3.600	3.178	2.796	1.704	2.140
Saldo van baten en lasten	-477	-158	-50	-154	-281	184
Gerealiseerd resultaat	-477	-158	-50	-154	-281	184

Resultaat programma

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0, maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken, zijn in onderstaande tabel de mutaties van programma 8 reserves meegenomen.

Programma 8	Begroting 2021	Begroting 2020	Vershil
Saldo vóór reservemutaties	-50	-158	
Reservemutaties	58	275	
Resultaat na reservemutaties	8	117	109

Toelichting op de financiën

Het saldo op dit programma is in 2021 € 109.000 nadeliger dan in 2020.

Het geraamde saldo op de bouwgrondexploitatie is in 2021 € 126.000 voordeliger dan in 2020. Voor een verdere toelichting kan worden verwezen naar de paragraaf grondbeleid. Verder was er nog een voordeel van € 20.000 omdat de opbrengst omgevingsvergunningen naar boven is bijgesteld op basis van de ervaringscijfers van de laatste jaren.

De raming van de startersleningen is in 2021 bijgesteld (rente en beheersfee). Deze bijstelling geeft een nadeel van € 25.000.

In het kader van de invoering van de Omgevingswet is er vanaf 2021 een structureel budget van € 22.000 noodzakelijk voor de specifiek benodigde software. Verder is voor de invoering van de Omgevingswet een incidenteel budget van € 302.000 opgenomen.

De investeringen in de herinrichting van de openbare ruimte vanuit het Woonplan worden vanaf 2021 afgeschreven, dit geeft een nadeel van € 63.000. Het betreft herinrichtingen in Gorredijk, Wijnjewoude, Langezwaag en Bakkeveen. Voorheen werden de Woonplannen verrekend met de betreffende

bestemmingsreserves. Op basis van de huidige financiële regelgeving is dit niet meer toegestaan. De laatste bestemmingsreserves voor het woonplan zijn vrijgevallen ten gunste van het resultaat 2019.

Voor proceskosten voor het project Geweldig Gorredijk is in 2021 €38.000 en in 2022 € 17.000 opgenomen. Dit extra budget was er in 2020 niet. Dit geeft in 2021 een nadeel van € 38.000 ten opzichte van 2020.

Als gevolg van de gewijzigde verdeling van de overheadkosten is er op dit programma een voordeel van € 200.000 ten opzichte van 2020 (zie ook de toelichting bij programma 0).

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen

Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen

De diverse verordeningen belastingen en heffingen worden jaarlijks in december voorafgaand aan het betreffende jaar vastgesteld. In de begroting is al uitgegaan van het nieuwe niveau van de tarieven. Waar dat mogelijk is en wettelijk is toegestaan worden de tarieven verhoogd met de indexering "prijs bruto binnenlands product" van 1,8% (begroting 2020 was 1,6%). Een uitzondering hierop vormen de tarieven voor afval en riolering. Deze tarieven zijn gebaseerd op kostendekkendheid.

Kaderstellende documenten

De jaarlijks vastgestelde verordeningen belastingen en heffingen.

Overzicht geraamde inkomsten

In onderstaand overzicht staan de in onze gemeente geldende belastingen en heffingen. De verwachte opbrengst aan belastingen en heffingen bedraagt in 2021 € 13,9 miljoen, ongeveer 17% van de totale gemeentelijke baten.

Programma	Lokale belastingen en heffingen <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
0	Algemeen plaatselijke verordening	22	45	25
0	Leges publiekszaken	367	248	264
0	Reclamebelasting	40	40	40
8	Leges omgevingsvergunning	649	656	676
3	Toeristenbelasting	180	148	148
7	Begrafnisrechten	137	150	150
7	Afvalstoffenheffing (excl. kwijscheldingen)	3.144	3.036	3.313
7	Rioolheffing (excl. kwijscheldingen)	2.745	2.810	2.810
0	Onroerendezaakbelasting	4.440	4.479	4.626
0	Precariorechten	2.081	1.900	1.900
	Totaal	13.805	13.512	13.912

Toeristenbelasting

Het tarief voor de toeristenbelasting bedraagt 5% van de logiesomzet in onderkomens niet toebehorende of ter beschikking gesteld door de belastingplichtige en 2,5% van de logiesomzet in onderkomens van of ter beschikking gesteld door belastingplichtige. Deze percentages zijn niet gewijzigd.

Afvalstoffenheffing

Het tarief van de afvalstoffenheffing is gebaseerd op 100% kostendekking. De tarieven voor 2021 worden in december vastgesteld in de betreffende verordening.

Rioolheffing

Het tarief van de rioolheffing is gebaseerd op 100% kostendekking. De tarieven voor 2021 worden in december vastgesteld in de betreffende verordening.

Onroerendezaakbelasting

De tarieven voor 2021 worden in december vastgesteld in de betreffende verordening.

Precariorechten

In 2021 wordt voor € 1,9 miljoen aan aanslagen precariorechten voor kabels en leidingen opgelegd. 2021 is het laatste jaar dat we precariorechten op kunnen leggen.

Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

Bestemmingsheffingen (afvalstoffenheffing en rioolrecht) en retributies (bijvoorbeeld leges, marktgelden en standplaatsgelden) zijn bedoeld om met de inkomsten uit die belastingheffing de gemeentelijke lasten van die activiteiten te bekostigen. Om te voorkomen dat een gemeente met deze specifieke belastingen ook andere activiteiten financiert, is in de Gemeentewet het verbod opgenomen dat de geraamde baten de geraamde lasten overschrijden. (De wetbepalingen die de kostendekkende tarieven voorschrijven, spreken steeds over geraamde bedragen. Dit komt doordat de rechtsbescherming vereist dat de verordening voor aanvang van de belastingheffing moet zijn vastgesteld. Op dat moment zijn alleen de verwachtingen bekend. De mate van kostendekkendheid moet derhalve op begrotingsbasis worden vastgesteld.) Door dit vereiste mogen de opbrengsten hooguit kostendekkend zijn. In de praktijk spreekt men dan ook wel van kostendekkende tarieven. Als de opbrengsten minder dan kostendekkend zijn, zullen de lasten uit andere inkomsten worden betaald. Bijvoorbeeld uit de algemene belastingen (met name ozb) of uit de algemene middelen. Als de gemeente niet voor kostendekkende tarieven kiest, betekent dit dat niet alleen de kostenveroorzakers, maar alle belastingplichtigen meebetalen. Het uitgangspunt dat de veroorzaker betaalt, wordt dan losgelaten.

Kruissubsidiëring

Zeker bij leges waarbij de tarieven voor verschillende activiteiten in één belastingverordening worden geregeld, kan zich de vraag voordoen op welk niveau de kostendekkendheid moet worden getoetst. Het uitgangspunt daarbij is toetsing op verordeningenniveau, waarbij de geraamde lasten van alle benoemde activiteiten worden gedekt door de gezamenlijke baten uit de te heffen belastingen/leges. Hierdoor is zogenoemde kruissubsidiëring mogelijk: een verwacht overschot bij de ene activiteit wordt gebruikt voor de dekking van een verwacht tekort bij een andere activiteit en omgekeerd.

Afval en Riolering

Kostendekkendheid

De mate van kostendekkendheid wordt in de onderstaande tabellen weergegeven:

Afval

<i>Directe kosten</i>		
Totaal van de gemeentelijke lasten	€ 2.972.000	
Totaal van de gemeentelijke baten; niet zijnde heffingen	€ 529.000	
Netto directe kosten taakveld		€ 2.443.000
<i>Indirecte kosten</i>		
Btw	€ 575.000	
Overhead en rente	€ 55.000	

Netto indirecte kosten taakveld		€ 630.000
Totale lasten product 'Afval 2021'		€ 3.073.000
<i>Totale heffingen</i>		
Afvalstoffenheffing		€ 2.239.000
Afvalstoffenheffing Restafval		€ 804.000
Afvalstoffenheffing GFT		€ 30.000
Totale heffingen product 'Afval 2021'		€ 3.073.000
Dekkingspercentage		100%

Riolering

<i>Directe kosten</i>		
Totaal van de gemeentelijke lasten	€ 2.158.000	
Totaal van de gemeentelijke baten; niet zijnde heffingen	€ -	
Netto directe kosten taakveld		€ 2.158.000
<i>Indirecte kosten</i>		
Btw	€ 386.000	
Overhead en rente	€ 250.000	
Netto indirecte kosten taakveld		€ 636.000
Totale lasten product 'Riolering 2021'		€ 2.794.000
<i>Totale heffingen</i>		
Rioolheffing, baten	€ 2.810.000	
Totale heffingen product 'Riolering 2021'		€ 2.810.000

Dekkingspercentage		100%

Onze gemeente heeft als vastgesteld beleid dat de tarieven van afvalstoffenheffing en rioolheffing kostendekkend moeten zijn.

Omgevingsvergunningen

Omgevingsvergunningen

De tariefstelling ten aanzien van de diverse omgevingsvergunningen is niet van een dergelijke omvang dat volledige kostendekkendheid kan worden bewerkstelligd. Een volledige kostendekkendheid kan niet worden gerealiseerd omdat dan de tarieven voor bepaalde vergunningen (bijvoorbeeld evenementenvergunningen) zodanig zouden moeten stijgen dat de hoogte van de leges niet meer in verhouding staat tot de activiteit.

Kostendekkendheid

<i>Directe kosten</i>		
Totaal van de gemeentelijke lasten	€ 1.063.000	
Totaal van de gemeentelijke baten; niet zijnde heffingen	€ -	
Netto directe kosten taakveld		€ 1.063.000
<i>Indirecte kosten</i>		
Btw	€ -	
Overhead en rente	€ 561.000	
Netto indirecte kosten taakveld		€ 561.000
Totale lasten product 'Omgevingsvergunningen 2021'		€ 1.645.000
<i>Totale heffingen</i>		
Heffingen	€ 676.000	
Totale heffingen product 'Omgevingsvergunningen 2021'		€ 676.000
Dekkingspercentage		42%

Ten opzichte van de begroting 2020 (42%) is het dekkingspercentage gelijk gebleven.

Lokale lastendruk

De lokale lastendruk 2021 kan niet eerder vastgesteld worden dan na vaststelling van de tarieven in december 2020. Bij het vaststellen van de tarieven zal rekening worden gehouden met de uitgangspunten uit het coalitieakkoord en de aangekondigde maatregelen.

De "Atlas van de lokale lasten 2020" (COELO) geeft voor onze gemeente het volgende rangnummer (nummer 1 heeft de laagste woonlasten, nummer 375 de hoogste):

- Woonlasten meerpersoonshuishouden eigenaar-bewoner rangnummer 76 (2019 nr. 107)

Kwijtscheldingsbeleid

Voor de onroerendezaakbelastingen en de heffingen voor riool- en afvalstoffenheffing, zoals die elk jaar gecombineerd worden opgelegd, kan kwijtschelding worden verkregen. Bij kwijtschelding vindt een vermogenstoets en een inkomenstoets plaats. De gemeente moet hiervoor een norm vaststellen. Deze norm wordt gerelateerd aan de bijstandsnorm. In onze gemeente is de kwijtscheldingsnorm gelijk aan de bijstandsnorm (100%).

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Een juist oordeel over de toereikendheid van de weerstandscapaciteit kan alleen maar worden gegeven als er een juist en volledig beeld bestaat van de risico's, de kans hierop en de eventuele financiële gevolgen. Daartoe wordt jaarlijks een risicoprofiel opgesteld.

Kaderstellende documenten

Beleidskader reserves en voorzieningen.
Beleidskader vaststelling bedrag post onvoorzien.

Inventarisatie van de risico's en het weerstandscapaciteit

Risicoprofiel:

In onderstaande tabel benoemen we de risico's en schatten daarbij de factoren "kans" (dat het risico zich voordoet) en "invloed" (de impact als het risico zich voordoet) in. De grootste risico's, op basis van de invloed op de weerstandscapaciteit, zijn:

tabel met de top 10 van de risico's met de geschatte "kans" en de "invloed"				
risico	kans	max fin. effect	invloed	totaal risico
Herijking algemene uitkering gemeentefonds	60%	€ 450.000	9%	€ 270.000
Uitkering gemeentefonds fluctueert	50%	€ 1.000.000	17%	€ 500.000
Invoering omgevingswet	20%	€ 1.000.000	7%	€ 200.000
Uitgaven decentralisatie jeugd en WMO overschrijden de geraamde bedragen	40%	€ 1.400.000	18%	€ 560.000
Financiële tegenvallers projecten	10%	€ 2.000.000	7%	€ 200.000
Mogelijke WW verplichtingen personeel	25%	€ 1.000.000	8%	€ 250.000
Borgstellingen	1%	€ 20.500.000	7%	€ 205.000
Mogelijke financiële consequenties die voortkomen uit de Coronacrisis	25%	€ 1.500.000	13%	€ 375.000
Toekomstige OWO-ontwikkelingen	50%	€ 400.000	7%	€ 200.000
Tegenvallende resultaten grondexploitaties	15%	€ 1.500.000	7%	€ 225.000
Totaal		€ 30.750.000	100%	€ 2.985.000

De genoemde maximale financiële gevolgen zijn relatief. Een risico met een groot maximaal financieel gevolg kan op basis van de "kans" en "invloed" een relatief beperkte invloed op het aan te houden

minimale weerstandscapaciteit hebben. Omgekeerd kan een klein maximaal financieel gevolg een grote invloed hebben.

Beheersing van de hiervoor genoemde risico's

Financiële consequenties die voortvloeien uit het actueel worden van bovengenoemde risico's worden opgenomen in de jaarstukken (verantwoording) en komen via het resultaat ten laste van de algemene reserve. Zoals hierna aangegeven is het niveau van de algemene reserve voldoende.

Bepalen weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit is berekend op € 3,0 miljoen. De weerstandscapaciteit is € 17,1 miljoen. Dit betekent dat wij in staat zijn om met de huidige weerstandscapaciteit ook grotere risico's het hoofd te kunnen bieden. Naast de incidentele weerstandscapaciteit is er ook een structurele weerstandscapaciteit in de begroting opgenomen namelijk de post onvoorzien (€ 37.500). In onderstaande tabellen wordt de (incidentele) weerstandscapaciteit en het verloop van de algemene reserve weergegeven. De bedragen zijn geactualiseerd tot het moment van opstellen van de begroting.

Het beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's

Jaarlijks worden de risico's geïnventariseerd. Daarnaast berekenen we het beschikbare weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen moet minimaal de berekende risico's kunnen dekken.

x € 1.000

Incidenteel weerstandsvermogen	
Algemene reserve 1 januari 2021:	
Algemene reserve buffer	7.500
Algemene reserve vrij deel	9.605
Totaal algemene reserve	17.105
Totaal bestemmingsreserves	5.749
Totaal incidenteel weerstandsvermogen 1 januari 2021	22.854

Verloop algemene reserve	
Saldo volgens Verantwoording 2019	10.211
Mutaties in 2020:	
Resultaat 2019	6.593
Resultaatbestemming 2019	-431
Precariobelasting	1.900
Dekking negatief resultaat begroting 2020	-1.168
Saldo algemene reserve na genomen raadsbesluiten	17.105

Kengetallen

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen (zie onderstaande tabel) in relatie tot de financiële positie:

Netto Schuldquote

We verwachten dat de netto schuldquote in 2021 afneemt. Dit komt omdat de verhouding tussen het saldo van de schulden en de baten dan is verbeterd. De schuldquote van Opsterland bevindt zich ruim binnen de in de theorie genoemde (en door de VNG gehanteerde) grens van 130 procent.

Netto Schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen aan derden)

Het kengetal van de netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen aan derden) is gelijk aan het kengetal netto schuldquote.

Solvabiliteitsratio

We verwachten dat de solvabiliteit van de gemeente toeneemt ten opzichte van de begroting 2020. Solvabiliteit is de verhouding tussen leningen en eigen vermogen (reserves). De toename komt doordat de gemeente op dit moment aflost op haar geldleningen en nog niet voornemens is om nieuwe leningen af te sluiten. Het solvabiliteitspercentage is aanvaardbaar.

Structurele exploitatieruimte

Een positief percentage betekent dat incidentele lasten deels uit structurele middelen wordt gedekt. Een negatief percentage houdt in dat structurele lasten incidenteel gedekt worden. Het kengetal drukt dus niet uit of sprake is van een begrotingstekort of –overschot. Een overzicht van de incidentele lasten en baten is opgenomen in de jaarrekening.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft inzicht in de waarde van de gronden ten opzichte van de totale baten van de gemeente. Het percentage geeft aan dat Opsterland geen bovenmatige risico's op de grondexploitaties loopt afgezet tegen de omvang van de begroting. Daar komt bij dat de gemeente met de algemene reserve ook nog over voldoende weerstandsvermogen beschikt.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit wordt berekend met de tarieven voor een meerpersoonshuishouden. Bij een percentage hoger dan 100 zijn de woonlasten hoger dan het landelijk gemiddelde. Bij een percentage lager dan 100 zijn ze lager. De woonlasten bevinden zich op een stabiel en landelijk gezien laag niveau.

Tabel kengetallen						
Kengetal	Jaarrek 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Netto schuldquote	36,8%	40,4%	35,0%	33,7%	30,4%	25,3%
Netto schuldquote excl verstrekte leningen	36,8%	40,4%	35,0%	33,7%	30,4%	25,3%
Solvabiliteit	30,0%	31,5%	34,4%	35,7%	37,8%	40,7%
Structurele exploitatieruimte	-7,7%	-1,4%	-1,5%	-0,5%	0,0%	0,4%
Grondexploitatie	1,8%	2,5%	2,6%	3,7%	3,1%	2,6%
Belastingcapaciteit	98,0%	93,6%	96,7%	96,7%	96,7%	96,7%

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor het beheer van de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. Deze openbare ruimte bevat voorzieningen die we kapitaalgoederen noemen. Dit zijn wegen, wegbebakening, straatmeubilair, riolering, civiele kunstwerken (bruggen e.d.), openbaar groen, openbare verlichting en gebouwen. Het onderhoud hiervan is van belang voor de leefbaarheid en veiligheid in onze gemeente. Daarnaast is goed onderhoud van belang om kapitaalverlies te voorkomen.

In het Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte 2014-2018 (hierna: BKP) zijn de kwaliteitsniveaus van de arealen (te onderhouden kapitaalgoederen) openbaar groen, verhardingen en kunstwerken vastgelegd door de gemeenteraad (13 mei 2013). In 2017 heeft een herijking plaatsgevonden (notitie Kapitaalgoederen) om kapitaalvernietiging te voorkomen. Het onderhoud van deze arealen is daarbij gedifferentieerd naar gebruik. Netjes waar het moet, sober waar het kan. De ambitieniveaus voor de riolering zijn vastgelegd in het Gemeentelijk Watertakenprogramma 2020 - 2025 (GWP).

Kaderstellende documenten

Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte 2014-2018 (BKP)
 Aanpassingen Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte op openbaar groen (vastgesteld 15-10-2015)
 Notitie kapitaalgoederen 2017
 Beheerplan onderhoud sportvelden (2008)
 Beleidsnota Licht in de Duisternis (2009)
 Gemeentelijk watertakenprogramma 2020 - 2025 (GWP)
 Gemeentelijk verkeer en vervoerplan 2010 Bereikbaar zijn en blijven (GVVP)
 Evaluatie Gemeentelijk verkeer en vervoerplan 2010
 Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland 2014

Toekomst

Vanaf begin 2021 worden de kapitaalgoederen voor wat betreft beeldkwaliteit onderhouden in overeenstemming met het nieuwe (nog op te stellen) Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte 2021. Omdat de begroting eerder tot stand komt dan het vaststellen van het nieuwe plan zijn de ambities nu nog niet meegenomen. Verwacht wordt dat de verschillen in onderhoudsniveaus minimaal zijn.

Wegen en verhardingen

Kerncijfers

De gemeente heeft ongeveer 2,7 miljoen m² verharding in beheer. Deze bestaat voor 58% uit asfalt, 40% elementenverharding (klinkers, tegels e.a.) en 2% beton. De totale verharding vertegenwoordigt een geschatte waarde van ongeveer € 175 mln.

Het gewenste kwaliteitsniveau van de verhardingen is vastgelegd in het *beeldkwaliteitsplan openbare ruimte 2014-2018*.

Om kapitaalvernietiging te voorkomen is aanvullend in september 2017 de Notitie kapitaalgoederen vastgesteld, waarmee de ambitie is uitgesproken om alle arealen op een basisniveau te gaan onderhouden.

Araal	Hoeveelheid	Kwaliteitsniveaus beheer en onderhoud verharding per structurelement					
		Bedrijven terreinen	Buiten gebied	Centra	Groen gebieden / Parken	Hoofd wegen	Woon gebieden
Fietspaden	85km	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Parkeervoorzieningen	11,2ha	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis

Wegen	397km	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Voetpaden / trottoirs	124km	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis

Vastgelegde kwaliteit (CROW) in overeenstemming met het Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte 2014-2018 en de herijking n.a.v. de Notitie Kapitaalgoederen 2017.

Toekomst

Wegen hebben afhankelijk van gebruik en soort een bepaalde (theoretische) levensduur. Het grootste deel van de wegen in de gemeente is aangelegd of gerehabiliteerd tussen 1970 en 1990. Dit zorgt ervoor dat er in verhouding vanaf 2020 meer wegen aan vervanging toe zijn. Het zwaartepunt van deze (theoretische) vervangingspiek ligt tussen 2030 en 2050.

Vanaf begin 2021 wordt het onderhoud uitgevoerd in overeenstemming met het nieuwe Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte 2021. Omdat de begroting eerder tot stand komt dan het vaststellen van het nieuwe plan zijn de ambities nu nog niet meegenomen. Verwacht wordt dat de verschillen in onderhoudsniveaus minimaal zijn.

Riolering

Kerncijfers

In de gemeente ligt meer dan 350 km riolering onder de grond. Hiervan is 214 km vrijverval en 137 km mechanische riolering. Daarnaast zorgen 558 gemalen, 112 IBA's (reinigingsstations op perceelniveau) en 5 bergbezinkvoorzieningen voor de verwerking van afval- en hemelwater. De totale installatie vertegenwoordigt een geschatte waarde van ongeveer € 146 mln.

Beheer

Het gewenste kwaliteitsniveau van de installatie is vastgelegd in het *Watertakenprogramma 2020-2025*. Met het voortzetten van het huidige beleid wordt de installatie op de vastgestelde niveaus onderhouden.

Gemeentelijke watertaken		Kwaliteitsniveaus per structurelement			
		Centrum	Woongebieden	Bedrijventerreinen	Buitengebied
Afvalwater	inzameling van afvalwater	Hoog > Basis	Hoog > Basis	Hoog > Basis	Basis
	transport van afvalwater	Basis > Hoog	Basis > Hoog	Basis > Hoog	Basis > Hoog
Hemelwater	inzameling van overtollig hemelwater	Basis > Hoog	Basis > Hoog	Basis > Hoog	n.v.t.
	verwerking van hemelwater in riolen	Basis	Basis	Basis	n.v.t.
	verwerking van hemelwater in openbare ruimte	Basis	Basis	Basis	n.v.t.
Grondwater	inzameling van grondwater	Basis	Basis	Basis	n.v.t.
	verwerking van grondwater	Basis	Basis	Basis	n.v.t.

Vastgelegde kwaliteit (CROW) in overeenstemming met het Watertakenprogramma 2020-2025

Toekomst

De voorziening geeft voldoende dekking voor de uitvoering van de gestelde ambities. Bij de te nemen onderhoudsmaatregelen wordt rekening gehouden met de klimaatsverandering. Gestreefd wordt naar het voorkomen of beperken van wateroverlast en hittestress.

Vaarwegen en kunstwerken (water)

Kerncijfers

Civiele kunstwerken		
Omschrijving	Aantal	
Bruggen (beweegbaar)	17	stuks
Bruggen (vast)	28	stuks
Bruggen (hout)	96	stuks
Kademuren	6.860	m1
Oeverconstructies	26.734	m1
Vaarrecreatieve voorzieningen	36	stuks
Duikers	4	stuks
Tunnels*	4	stuks
Sluizen	1	stuks

*Van drie tunnels heeft de gemeente het dagelijks beheer. Het eigendom ligt bij de Provincie Fryslân of Rijkswaterstaat

Het totale areaal kunstwerken vertegenwoordigt een geschatte vervangingswaarde van ongeveer € 55 mln.

Beheer

Het gewenste kwaliteitsniveau van kunstwerken e.a. is vastgelegd in het Beeldkwaliteitsplan openbare ruimte 2014-2018. Binnen het begrote budget worden de kunstwerken / voorzieningen op de vastgestelde niveaus onderhouden.

Areaal	Kwaliteitsniveaus beheer en onderhoud verharding per structurelement					
	Bedrijven terreinen	Buiten gebied	Centra	Groen gebieden / Parken	Hoofd wegen	Woon gebieden
Bruggen (beweegbaar)	n.v.t.	Basis	Basis	n.v.t.	Basis	Basis
Bruggen (vast)	n.v.t.	Laag	Basis	n.v.t.	Laag	Basis
Bruggen (hout)	n.v.t.	Laag	n.v.t.	Basis	Basis	Basis
Kademuren	n.v.t.	Basis	Basis	n.v.t.	n.v.t.	Basis
Oeverconstructies	n.v.t.	Basis	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Basis
Vaarrecreatieve voorzieningen	n.v.t.	Basis	Basis	n.v.t.	n.v.t.	Basis

Vastgelegde kwaliteit (CROW) in overeenstemming met het Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte 2014-2018.

Toekomst

Voor kunstwerken is geen verwachte vervangingspiek. Tot en met 2025 betreft de theoretische vervanging circa €5 mln. Tot en met 2040 bedraagt dit circa €12 mln. Op dit moment is er geen sprake van kapitaalvernietiging aan vaste en houten bruggen.

Vanaf begin 2021 wordt het onderhoud uitgevoerd in overeenstemming met het nieuwe Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte 2021. Omdat de begroting eerder tot stand komt dan het vaststellen van het nieuwe plan zijn de ambities nu nog niet meegenomen. Verwacht wordt dat de verschillen in onderhoudsniveaus minimaal zijn.

Groen

Kerncijfers

Opsterland is een groene gemeente met een diversiteit aan openbaar groen. De grootste arealen zijn hieronder weergegeven.

Openbaar groen		
Omschrijving	Aantal	
Bomen	49.000	stuks
Bosplantsoen	900.000	m2
Sierbeplanting	75.000	m2
Hagen	9.500	m1
Grasveld	965.000	m2
Bermen/ruigte	1.893.000	m2
Watergangen/vijvers	590.000	m2
Parkmeubilair	800	stuks

Beheer

Het gewenste kwaliteitsniveau van het openbare groen is vastgelegd in het Beeldkwaliteitsplan openbare ruimte 2014-2018. Om kapitaalvernietiging te voorkomen is aanvullend in september 2017 de Notitie Kapitaalgoederen vastgesteld waarmee de ambitie is uitgesproken om meer arealen op een basis niveau te gaan onderhouden.

Binnen het begrote budget worden de arealen groen op de vastgestelde niveaus onderhouden.

Beeldkwaliteit	Centra	Woon gebied	Hoofd wegen	Bedrijven terrein	Groen gebieden / parken	Buiten gebied	Begraaf plaatsen
Bomen	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Bosplantsoen	Basis	Basis	Laag	Laag	Laag	Laag	Basis

Sierbeplanting	Basis	Basis	Basis	Laag	Basis	Laag	Hoog
Hagen	n.v.t.	Basis	Basis	Basis	Laag	Laag	Hoog
Grasveld	Basis	Laag	Laag	Laag	Laag	Laag	Hoog
Bermen	n.v.t.	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Kruidenrijk gras	Basis	Laag	Laag	Laag	Laag	n.v.t.	Basis
Watergangen/vijvers	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Parkmeubilair	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Hoog

Vastgelegde kwaliteit (CROW) in overeenstemming met de aanpassingen op het Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte 2014-2018 (15-10-2015) en de Notitie Kapitaalgoederen 2017.

De werkzaamheden aan het openbaar groen worden deels uitgevoerd door eigen dienst en Caparis.

Toekomst

Vanaf begin 2021 wordt het onderhoud uitgevoerd in overeenstemming met het nieuwe Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte 2021. Omdat de begroting eerder tot stand komt dan het vaststellen van het nieuwe plan zijn de ambities nu nog niet meegenomen. Verwacht wordt dat de verschillen in onderhoudsniveaus minimaal zijn.

Gebouwen

Kerncijfers

De gemeente heeft 53 gebouwen in beheer en eigendom. Het gemeentelijk vastgoed heeft een herbouwwaarde van circa € 63 mln.

Gemeentelijk vastgoed	
Funcieomschrijving	Aantal
Bedrijfsvoering	11
Maatschappelijk	15
Monumentaal	8
Voormalige scholen en leegstaande gebouwen	5
Dorpshuizen	5
Overig	9
Totaal gebouwen	53

Beheer

Het grootste deel (90%) van de gebouwen wordt onderhouden op basis van de kwaliteit 'instandhouding'. Dit betekent dat aan de gebouwen werkzaamheden worden verricht om het gebouw te behouden in de staat waarin het zich bevindt. Deze gebouwen voldoen wat betreft het onderhoud aan de gestelde bestekskwaliteit. De overige gebouwen (10%) zijn niet meer in gebruik of zullen binnenkort niet meer in gebruik zijn en worden verkocht of gesloopt. Aan deze gebouwen wordt het minimaal noodzakelijke onderhoud gepleegd.

Voor het planmatig onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is een voorziening beschikbaar. Er is jaarlijks een zodanige dotatie aan de voorziening dat deze toereikend is voor het gemiddelde van het planmatig onderhoud voor de komende 10 jaar.

Toekomst

Overbodig vastgoed wordt afgestoten (sloop of verkoop). Voor het in stand houden van de gemeentelijke gebouwen is een voorziening beschikbaar.

Openbare verlichting

Kerncijfers

In Opsterland staan circa 4.400 lantaarnpalen in de openbare ruimte waarvan ongeveer 90% in beheer en eigendom van de gemeente zijn. De overige palen zijn in beheer en eigendom van de Provincie Fryslân, Rijkswaterstaat, woningcorporaties en VvE's. De totale vervangingswaarde van de installatie bedraagt ongeveer € 6 mln.

Beheer

De beleidsuitgangspunten van de openbare verlichting staan vastgelegd in de notitie "Licht in de Duisternis" (2009). De masten worden onderhouden op CROW kwaliteitsniveau B (is overeenkomstig aan het 'basisniveau' zoals vastgelegd in het BKP).

Het begrote budget wordt gebruikt voor het onderhouden (in stand houden) van de huidige installatie. Voor vervanging wordt indien aan de orde een vervangingskrediet aangevraagd.

Toekomst

De installatie openbare verlichting is relatief jong. Op basis van de theoretische levensduur ontstaat na 2025 een vervangingspiek. Op dit moment is ongeveer een derde van het areaal voorzien van duurzame LED-techniek. Het omzetten naar LED gaat de komende jaren door.

Financiering

Financiering

Inleiding

Deze paragraaf gaat over de taken financiering, cashmanagement en renterisicobeheer. Deze taken hebben als doel de gemeente te voorzien van voldoende vreemd vermogen tegen zo laag mogelijke kosten en de gemeente te beschermen tegen ongewenste financiële risico's.

Beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille

In de financiële verordening heeft de raad het college bestuurlijk mandaat gegeven voor het uitoefenen van de financieringsfunctie. Het college zorgt daarbij voor:

1. Het aantrekken van voldoende financiële middelen en het uitzetten van tijdelijke overtollige gelden;
2. Het beheersen van de risico's verbonden aan de financieringsfunctie, zoals renterisico's, koersrisico's en kredietrisico's.
3. Het beperken van de kosten van leningen en het bereiken van voldoende rendement op uitzettingen.
4. Het beperken van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.

Kaderstellende documenten

Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet (2017).

Beleidskader reserves en voorzieningen (2016).

Rentelasten, rentebaten, renteverdeling

De door de gemeente betaalde en ontvangen rente wordt per saldo verantwoord op Algemene dekkingsmiddelen.

Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte is vastgesteld op basis van ongewijzigd beleid. Voor de in de komende jaren aflopende langlopende leningen wordt er van uit gegaan dat deze weer voor hetzelfde leningsbedrag worden aangetrokken tegen een geschat rentepercentage van 1%.

Renteverwachtingen 2021

Een belangrijke variabele bij de uitvoering van het financieringsbeleid is de toekomstige renteontwikkeling. De keuze tussen korte en lange looptijden wordt mede bepaald door de verwachte renteontwikkelingen. We verwachten in 2021 geen grote veranderingen in de rentestand. Daarnaast speelt de spreiding in de schuldportefeuille een grote rol.

Renterisicobeheer

Het renterisico is het volume aan uitstaande schuld, dat aan renteherziening onderhevig is. De wetgever heeft in de Wet financiering decentrale overheden (Fido) eisen gesteld aan het renterisico dat een gemeente in enig jaar mag lopen. Deze eisen komen tot uitdrukking in de kasgeldlimiet (voor leningen met een looptijd tot 1 jaar) en de renterisiconorm (voor leningen met een looptijd vanaf 1 jaar). Het college zorgt ervoor dat de gemeente verantwoord en goedkoop financiert binnen de gegeven normen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet houdt in, dat maximaal 8,5% van de totale begroting met kort geld gefinancierd mag zijn. Voor 2021 is dit voor onze gemeente maximaal € 6,8 miljoen. Normaliter wordt getracht tot aan de

kasgeldlimiet via kortlopende leningen te financieren omdat de rente voor kortlopende leningen lager is dan die van langlopende leningen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm houdt in dat maximaal 20% van het totaal van de begroting aan een renteherziening onderhevig mag zijn. Dit betekent dat we maximaal over € 16 miljoen renterisico mogen lopen. Het totaal op de langlopende leningen af te lossen bedrag in 2021 bedraagt € 2,8 miljoen. We voldoen aan de renterisiconorm.

Liquiditeiten

Ook in de toekomst zullen wij een beroep moeten blijven doen op de kapitaalmarkt. Aan de hand van de vastgestelde begroting 2021 wordt een meerjarige liquiditeitenplanning opgesteld. Op deze wijze hebben we sturing op onze financieringsbehoefte en de daaraan verbonden kosten.

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering

De hoofdpunten van beleid worden beschreven in de programma's van de begroting. Het realiseren van die beleidsdoelen kan alleen met de inzet van diverse middelen als personele inzet, financiële middelen en administratie, communicatie, ICT, onderzoek, informatievoorziening en archivering, juridische adviezen, inkoop, huisvesting en andere ondersteunende faciliteiten. De inzet dient effectief, efficiënt en integer te zijn.

De bedrijfsvoering en de ontwikkeling daarvan hangt nauw samen met vraagstukken rondom sturing en control. Met de woorden: "zijn we in control" wordt bedoeld of de besturing van de ambtelijke organisatie beheerst wordt. Hoe lopen de processen en zijn ze efficiënt ingericht, worden de processen en de kosten beheerst en zijn (financiële) risico's benoemd, zijn risicobeheersmaatregelen tijdig getroffen, zijn de te behalen resultaten helder en smart geformuleerd, boeken we de resultaten die zijn afgesproken, wordt er op de juiste momenten verantwoording afgelegd? Deze zaken hebben permanent aandacht. Bedrijfsvoering gaat daarnaast ook over innovatie: kunnen we de processen slimmer organiseren en kan het goedkoper en beter? In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de belangrijkste ontwikkelingen die in de gemeentelijke bedrijfsvoering spelen.

Kaderstellende documenten

Organisatieverordening (2017).

Inkoop en aanbestedingsbeleid OWO 2018 (2018-16078).

Normenkader rechtmatigheid (wordt jaarlijks door het college vastgesteld).

Bestuursovereenkomst OWO 2015 (2016-13886).

Organisatieontwikkeling

In 2020 is een traject voor organisatieontwikkeling gestart. De gemeente Opsterland wil haar rol in de netwerksamenleving beter spelen. Zij wil meer en beter kunnen aansluiten bij de initiatieven van inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden, zowel lokaal als regionaal. Hiervoor zijn een aanpassing van de managementstructuur, een aangepast organisatieontwerp en het aanpakken van kwetsbaarheden in de formatie nodig. Deze aanpassingen worden in 2021 uitgevoerd.

Professionalisering van de organisatie

De organisatieontwikkeling draait om aanpassing van de sturing, het organisatieontwerp en 'anders denken en doen'. Dit laatste betekent dat medewerkers bijvoorbeeld een aantal workshops volgen om beter met elkaar en met externe partijen samen te werken. Met deze professionaliseringsslag kan de gemeente haar rol binnen de netwerksamenleving beter spelen. Daarnaast bekijken we of er aanpassingen nodig zijn aan de werkplek van medewerkers om te werken binnen de netwerksamenleving. Hierbij betrekken we de ervaringen die zijn opgedaan tijdens de coronacrisis, bijvoorbeeld het thuiswerken.

Toezicht en controle op de gemeente

Toezicht en controle op de gemeente

Doel paragraaf toezicht en controle

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de toezichtvormen en controles die in 2021 zullen plaatsvinden. Het gaat hierbij om toezicht en controle op de gemeente. Dit ter onderscheiding van toezicht en handhaving die de gemeente uitvoert op activiteiten van burgers, bedrijven en instellingen. Puntsgewijs wordt ingegaan op:

1. Accountantscontrole en rechtmatigheid
2. Audits informatiebeveiliging
3. Horizontale verantwoording college aan de raad

4. Interbestuurlijk toezicht door de provincie
5. Rekenkamercommissie
6. Waarstaatjegemeente.nl

Ad 1 Accountantscontrole en rechtmatigheid

De raad heeft een kaderstellende rol met betrekking tot de accountantscontrole. In het *Besluit accountantscontrole decentrale overheden* staan de wettelijke goedkeurings- en rapporteringstoleranties in een percentage van de omvangsbasis (de totale lasten van de gemeente) vermeld. De raad kan een lager percentage voor deze toleranties vaststellen. De uitgangspunten voor de accountantscontrole 2021 zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren:

- De goedkeuringstolerantie is vastgesteld op de wettelijke norm van 1% voor fouten en 3% voor onzekerheden.
- De rapporteringstolerantie is vastgesteld op 0,5% voor fouten en 1,5% voor onzekerheden.

Overige uitgangspunten zijn:

1. Budgetrecht raad

Als blijkt dat het door de raad geautoriseerde budget onvoldoende is, zal het college voor aanvullende budgettaire ruimte voorstellen doen aan de raad. Dit is niet nodig als er door het college dekking kan worden gevonden binnen het programma. Als de uitgave inhoudelijk niet overeenkomt met de doelstellingen van de raad, dan moet het college dit alsnog ter besluitvorming voorleggen aan de raad. Mutaties worden elk jaar bij de Perspectiefbrief gemeld, waarbij het college een voorstel aan de raad overlegt tot het wijzigen van de lopende begroting.

2. Normenkader

Het normenkader bestaat uit alle wet- en regelgeving, die van belang zijn voor de accountantscontrole. Het normenkader wordt jaarlijks per 31 december door het college vastgesteld en ter kennis van de raad gebracht.

3. Controleplan

Het controleplan van de accountant zal met de auditcommissie van de raad worden afgestemd.

Met het vaststellen van de begroting worden ook de bovenvermelde uitgangspunten voor de accountantscontrole vastgesteld.

Vanaf 1 januari 2021 moet het college van B&W een verantwoording opnemen in de jaarstukken over de rechtmatigheid. De eerste keer zal dit plaatsvinden in 2022 over de jaarstukken van 2021. De rechtmatigheidsverantwoording moet door gemeenten opgenomen worden in de jaarrekening op het moment dat de wetgeving is aangepast. Ten tijde van het schrijven van de begroting is de wetgeving nog niet aangepast. Zodra de wetgeving is aangenomen zal bovenstaande tekst aangepast moeten worden aan de nieuwe wetgeving.

Ad 2 Audits informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging wordt steeds belangrijker. Als gemeente werken we met de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De BIO bestaat uit een stelsel van maatregelen op organisatorisch, fysiek en technisch gebied en geldt voor de gehele overheid. Daarnaast zijn er specifieke wetten waar we aan moeten voldoen, zoals de basisregistratie personen (BRP), de paspoortuitvoeringsregeling Nederland (PUN), Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (Suwinet), de basisregistratie adressen en gebouwen (BAG), de basiskaart grootschalige topografie (BGT), Basis registratie ondergrond (BRO) en DigiD.

Door de ENSIA-zelfevaluatietool zijn we als gemeente in staat om te kijken hoe de organisatie ervoor staat op het gebied van de bovenstaande wetten.

Dit betekent dat maar één keer per jaar de zelfevaluatielijst ingevuld hoeft te worden. De informatie wordt gebruikt voor de horizontale verantwoording aan de gemeenteraad en aan diverse verticale verantwoordingslijnen als departementen.

ENSIA heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de gemeentelijke planning & control-cyclus. Hierdoor heeft de gemeenteraad meer overzicht over de stand van zaken van de informatieveiligheid en kan hij bijsturen op de voortgang van de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).

Ad 3 Horizontale verantwoording van college aan de gemeenteraad

Door de invoering van de Wet revitalisering generiek toezicht is de controlerende taak van de gemeenteraad versterkt. Dit komt tot uitdrukking door de volgende activiteiten:

- a. meer aandacht voor de uitvoering van de medebewindstaken in de jaarstukken en
- b. deelname aan het VNG-project Versterken horizontale verantwoording. Dit project richt zich op verantwoording via de website “www.waarstaatjegemeente.nl”.

Wat punt a betreft wordt in het jaarverslag in verschillende programma’s informatie verstrekt over de uitvoering van landelijke wetgeving. In de meeste gevallen wordt dit in tabellen aangegeven, waarbij de ontwikkeling van de laatste drie of vier jaren te vergelijken is. Substantiële financiële mutaties worden toegelicht in de programma’s bij de derde W (wat kost het ?).

Naast deze vorm van verantwoorden is over de uitvoering van de medebewindswetgeving meer informatie te vinden op de website “www.waarstaatjegemeente.nl”.

Een toevoeging aan de begroting zijn landelijke kengetallen, die opgenomen worden bij de betreffende programma’s in de begroting.

Ad 4 Interbestuurlijk toezicht door de provincie (verticaal toezicht)

Het interbestuurlijk toezicht (IBT) is de wettelijke toezichtstaak die een provincie heeft ten aanzien van de uitvoering van wettelijke taken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen.

De provincie richt zich als toezichthouder op de volgende beleidsterreinen:

- Archief en informatiebeheer;
- Huisvesting verblijfsgerechtigden;
- Fries;
- Monumentenzorg;
- Omgevingsrecht;
- Ruimtelijke ordening;
- Water.

Ook houdt de provincie toezicht op de financiële positie van gemeenten.

Het toezicht gebeurt op basis van vertrouwen en eigen verantwoordelijkheid van de gemeenten. Als basis van het interbestuurlijk toezicht is een goede horizontale verantwoording (controle door gemeenteraad bij gemeenten) onmisbaar.

Het interbestuurlijk toezicht is gericht op de uitvoering van wettelijke medebewindstaken. Aan de hand van het stoplichtmodel wordt er een beoordeling gegeven. De uitkomst hiervan kan de kleur groen, oranje of rood zijn. Groen staat voor goed, oranje staat voor matig/risico en rood voor taakverwaarlozing. Ingrijpen gebeurt alleen als wettelijk vastgelegde taken niet of niet juist worden uitgevoerd. Of als besluiten in strijd zijn met het algemeen belang of het recht. In deze gevallen is de uitkomst van de beoordeling de kleur rood en kan de provincie gebruik maken van de volgende instrumenten:

- Inplaatsstelling bij taakverwaarlozing. Bij taakverwaarlozing kan de provincie de taak overnemen.
- Schorsing en vernietiging. Als er besluiten worden genomen die in strijd zijn met het recht of het algemeen belang, kan het besluit worden voorgedragen voor schorsing of vernietiging.

Informatie over de prestaties van onze gemeente staat op “www.waarstaatjegemeente.nl”.

Ad 5 Rekenkamercommissie Opsterland

De rekenkamercommissie heeft als taak het onderzoeken van de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het door de gemeente vastgestelde beleid en de uitvoering van het beleid. De rekenkamercommissie is volledig onafhankelijk.

Voor 2021 zal de rekenkamercommissie een onderzoeksplan aan de raad voorleggen.

Ad 6 Waarstaatjegemeente.nl

De website “Waarstaatjegemeente.nl” laat zien hoe onze gemeente er op verschillende beleidsterreinen voor staat. Daarbij kunnen vergelijkingen worden gemaakt met andere gemeenten. Het instrument “Waarstaatjegemeente.nl”, een product van VNG Realisatie, is voortdurend in ontwikkeling. Bijvoorbeeld door betere indicatoren uit te vinden en nieuwe beleidsvelden toe te voegen. Naast de genoemde toezichtinformatie is op “Waarstaatjegemeente.nl” ook andere informatie over Opsterland beschikbaar.

Voorbeelden zijn: bevolkingsontwikkeling, woningmarkt, overlast en onveiligheid, verkeersveiligheid, waardering onroerende zaken, sociale zekerheid (uitkeringen), zorg en welzijn, onderwijs, duurzaamheid, lokale economie en de baten en lasten in de gemeentelijke begroting.

Verbonden partijen

Verbonden partijen

Het doel van deze paragraaf

In de verschillende programma's van de begroting worden maatschappelijke effecten beoogd die (mede) door externe organisaties worden verwezenlijkt. In een aantal daarvan heeft de gemeente een bestuurlijk én financieel belang, de zogenaamde verbonden partijen. In deze paragraaf geven we een overzicht van de verbonden partijen.

Definitie verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een *bestuurlijk* én een *financieel* belang heeft.

Van een *financieel belang* is sprake als:

- een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat;
- de gemeente voor bedragen aansprakelijk kan worden gesteld indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Van een *bestuurlijk belang* is sprake als de gemeente zeggenschap heeft, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij door stemrecht. Dit betekent concreet dat er sprake is van een *bestuurlijk belang* als de burgemeester, een wethouder of een raadslid van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt of namens de gemeente stemt.

Visie op en de beleidsvoornemens betreffende verbonden partijen

De gemeente heeft met het oog op het beperken van regelgeving geen afzonderlijke Kadernota verbonden partijen vastgesteld. Visie en beleid op verbonden partijen zijn daarom terug te vinden in deze paragraaf van de begroting. De gemeente voert overheidstaken uit en wil doelen bereiken in de samenleving. Dit moet effectief en efficiënt. In een aantal gevallen kan de gemeente deze taken en doelen niet of moeilijk zelf uitvoeren en is er een noodzaak om met andere gemeenten, provincie of waterschap samen te werken. De gemeente Opsterland voert hierbij een terughoudend beleid. Verbonden partijen worden alleen aangegaan als dit door de wet verplicht wordt gesteld of als er een ondubbelzinnig gemeentelijk belang is, gerelateerd aan grensoverschrijdende belangen en/of de kwaliteit en efficiëntie van de uitvoering van de taken.

Bij deelname aan een verbonden partij moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

1. De op te richten verbonden partij moet bij uitstek het instrument zijn om het gemeentelijke doel te realiseren.
2. Er moet een gedegen afweging plaatsvinden met betrekking tot de vorm van de verbonden partij (praktisch en beperken van bestuurlijke drukte).
3. De verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden moet helder en duaal omschreven worden.
4. Bij het aangaan van verbonden partijen moet volstrekte duidelijkheid bestaan over zaken als werkwijze, zeggenschapsverhoudingen, winst- en risicoverdeling en te leveren (toetsbare) prestaties.
5. Er moeten duidelijke afspraken worden gemaakt over de inzichtelijkheid en beheersbaarheid van (financiële) risico's.
6. Er moeten voldoende waarborgen in de regeling worden opgenomen voor democratische legitimatie (bij overdracht raadsbevoegdheden) en voor controle en beïnvloeding door o.a. inzichtelijke en transparante begrotingen en verantwoordingen, het verstrekken van relevante en

adequate informatie (nieuwsbrieven en tussenrapportages) en door controlemechanismen als financiële adviescommissies en rekenkameronderzoek.

Kaderstellende documenten

De diverse gemeenschappelijke regelingen en daaraan ten grondslag liggende collegebesluiten en raadsbesluiten.

Overzicht verbonden partijen

Lijst verbonden partijen

- Gemeenschappelijke regelingen:
  - Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden
  - Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grou
  - Sociale werkvoorziening Fryslân te Drachten
  - Recreatieschap De Marrekrite te Leeuwarden
  - Hûs en Hiem, welstandsadvisering en monumentenzorg in Fryslân te Leeuwarden
  - Exploitatiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten te Drachten
- Vennootschappen:
  - Caparis NV te Drachten
  - NV Afvalsturing Fryslân
  - NV Fryslân Miljeu
  - NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag
  - CSV Amsterdam BV Den Bosch

Informatie per verbonden partij:

Naam en vestigingsplaats	GR Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden
Portefeuillehouder	Ellen van Selm
Te behartigen openbaar belang	De gemeenschappelijke belangen van de Friese gemeenten op de terreinen van publieke gezondheidszorg, brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en crisisbeheersing, het bevorderen van de multidisciplinaire samenwerking en de coördinatie in de uitvoering van de rampenbestrijding en crisisbeheersing, het in standhouden en beheren van een gemeenschappelijke meldkamer en tot slot het zijn van een platform voor samenwerking voor aan hulpverlening gelieerde diensten, partners, dan wel organisaties en andere openbare lichamen.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.

Zeggenschap	3,70 %
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2019 € 5.266.093 Eigen vermogen per 31-12-2019 € 3.614.834
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2019: € 58.560.060 Vreemd vermogen per 31-12-2019: € 69.718.223
Het resultaat	2019: € - 524.311
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Algemene bijdrage: € nihil Bijdrage 2021 € 2.820.717 Bijdrage 2020 € 2.722.414
De risico's die de gemeente loopt	De risico's zijn in beginsel niet heel groot. Wel is er een inherent risico bij een gemeenschappelijke regeling dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma's 1 Veiligheid; 4 Onderwijs; 6 Sociaal domein; 7 Volksgezondheid en milieu.

Naam en vestigingsplaats	GR Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grou
Portefeuillehouder	Anko Postma
Te behartigen openbaar belang	Het behartigen van de belangen van de 18 deelnemende Friese gemeenten, de provincie en het waterschap bij de uitvoering van taken en bevoegdheden op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht in ruime zin in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in het bijzonder, alsmede taken en bevoegdheden op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van de in artikel 5.1 van de Wabo genoemde wetten.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	Het aantal stemmen is afhankelijk van de financiële bijdragen van de deelnemers en wordt jaarlijks vastgesteld. Opsterland heeft op dit moment 1 stem van de 75 (1,33%).

Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2019: € 647.128 Eigen vermogen per 31-12-2019: € 1.364.718
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2019: € 4.245.145 Vreemd vermogen per 31-12-2019: € 4.791.599
Het resultaat	2019: € 390.590
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Bijdrage 2021 € 321.215 Bijdrage 2020 € 307.268
Risico's die de gemeente loopt	Er een inherent risico bij een gemeenschappelijke regeling dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma's 7 Volksgezondheid en milieu; 8 Bouwen, wonen en gronden

Naam en vestigingsplaats	GR Sociale werkvoorziening Fryslân te Drachten
Portefeuillehouder	Libbe de Vries
Te behartigen openbaar belang	Het uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en de uit deze wet voortvloeiende wettelijke voorschriften voor de 8 deelnemende gemeenten. Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling heeft de uitvoering van deze taak "uitbesteed" aan Caparis NV ("Caparis").
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	In het kader van de herstructurering Sociale Werkvoorziening, is er voor gekozen de GR SW Fryslan wijzigen in een bedrijfsvoeringsregeling. De beleidstaken zijn terug gegaan naar de individuele gemeenten. De gemeenten hebben een directe relatie met de uitvoeringsorganisatie Caparis NV, daar zit geen gemeenschappelijke regeling tussen. Hiermee kunnen wij als één van de eigenaren directer sturing geven.
Zeggenschap	12,5 %
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2019: € 600.000 Eigen vermogen per 31-12-2019: € 458.000
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2019: € 5.661.000 Vreemd vermogen per 31-12-2019: € 5.161.000

Het resultaat	Resultaat 2019: € - 142.000
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Algemene bijdrage 2019: nihil Betaling voor verrichte diensten in 2019: € 3.643.000 Begroting 2021: € 3.476.743
Risico's die de gemeente loopt	Gemeenten ontvangen van het Rijk een bijdrage in de kosten van de sociale werkvoorziening. Deze bijdrage is m.i.v. 2015 jaarlijks verder door het Rijk naar beneden bijgesteld. Omdat de rijksbijdrage op dit moment al onvoldoende is om de werkelijke kosten (loonkosten) te dekken, zal het tekort de komende jaren verder toenemen. Dit zogenoemde "subsidietekort" moet door de gemeenten zelf worden gedragen. We blijven we aansprakelijk voor mogelijke tekorten op de bedrijfsvoering die ontstaan bij de NV. Door ons geringe aandeel in de nieuwe NV blijft het risico qua omvang beperkt. Onze invloed wordt wel groter omdat in de nieuwe NV de vier eigenaren elk een gelijke stem krijgen.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma 6 Sociaal domein.

Naam en vestigingsplaats	GR Recreatieschap De Marrekrite te Leeuwarden
Portefeuillehouder	Rob Jonkman
Te behartigen openbaar belang	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van 13 deelnemende Friese gemeenten (excl. Ooststellingwerf en de vier eilanden) en de provincie Friesland op het gebied van een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de watersport en van andere vormen van recreatie op en aan het water, met inachtneming van de belangen van natuur en landschap. In de praktijk wordt gezorgd voor de bevaarbaarheid van waterwegen (baggeren), beheer en onderhoud aanlegsteigers en andere voorzieningen, vuilnisophaal in watersportgebieden en een uniforme regeling brugbediening.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	4,55 %
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2019: € 4.136.522 Eigen vermogen per 31-12-2019: € 4.749.836
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2019: € 1.380.309 Vreemd vermogen per 31-12-2019: € 479.613

Het resultaat	2019: € 613.314
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Bijdrage 2021 € 28.000 Bijdrage 2020 € 31.000
Risico's die de gemeente loopt	De risico's zijn in beginsel niet heel groot. Wel is er een inherent risico bij een gemeenschappelijke regeling dat de deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma 5 Sport, cultuur en recreatie.

Naam en vestigingsplaats	GR Hûs en Hiem, welstandsadvisering en monumentenzorg in Friesland te Leeuwarden
Portefeuillehouder	Anko Postma
Te behartigen openbaar belang	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. In de praktijk betekent dit geven van welstandsadviezen over bouwplannen en het adviseren over algemene welstandsvraagstukken.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	3,85 %
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2019: € 369.353 Eigen vermogen per 31-12-2019: € 333.895

Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2019: € 120.418 Vreemd vermogen per 31-12-2019: € 82.454
Het resultaat	2019: € 6.542
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Voor de dienstverlening door Hûs en Hiem is de gemeente een vergoeding verschuldigd die via de gemeentelijke leges wordt doorberekend aan de vergunning aanvragers. Er is dus geen vaste gemeentelijke bijdrage.
Risico's die de gemeente loopt	De risico's zijn in beginsel niet heel groot. Wel is er een inherent risico bij een gemeenschappelijke regeling dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma 8 Bouwen, wonen en gronden.

Naam en vestigingsplaats	GR Exploitiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten te Drachten
Portefeuillehouder	Anko Postma
Te behartigen openbaar belang	Het te behartigen belang is het ontwikkelen en exploiteren van het bedrijvenpark Drachten en het verzorgen van een optimale afstemming van alle hiermee samenhangende aspecten en bevoegdheden van de beide deelnemers, de gemeente Smallingerland en Opsterland.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	50 %
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2019: € 4.238.730 Eigen vermogen per 31-12-2019: € 4.726.730
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2019: € 9.840.447 Vreemd vermogen per 31-12-2019: € 7.081.601
Het resultaat	2019: € 488.000
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Algemene bijdrage: niet van toepassing. Betaling voor verrichte diensten in 2019: niet van toepassing.

Risico's die de gemeente loopt	<p>De prognoses van de resultaten zijn gebaseerd op aannames (restant looptijd, tempo van verkopen, fasering woonrijp maken). De verwachtingen, waar de resultaten op zijn gebaseerd zijn zo goed mogelijk onderbouwd. Echter hoe langer de looptijd (in dit geval tot 2030) van de exploitatie, hoe minder betrouwbaar de prognoses en dus ook het berekende resultaat zijn.</p> <p>Beide gemeenten zijn op basis van de afgesproken verdeelsleutel aansprakelijk voor eventuele verliezen. Al gerealiseerde winsten worden binnen de exploitatie gehouden ter dekking van eventuele risico's. De gemeente Smallingerland heeft in de jaren 2012-2013 2,6 miljoen bijgestort als gevolg van een voorzienbaar tekort. Daarmee gaan we er op basis van de huidige verwachtingen vanuit dat er sprake is van een minimaal kostendekkende exploitatie.</p>
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma 3 Economie.

Naam en vestigingsplaats	Caparis NV te Drachten
Portefeuillehouder	Rob Jonkman
Te behartigen openbaar belang.	<p>Het in opdracht van de Sociale werkvoorziening Fryslân uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en de uit deze wet voortvloeiende wettelijke voorschriften voor de deelnemende gemeenten.</p> <p>Bij Caparis NV kunnen mensen die in aanmerking komen voor een WSW-dienstverband te werk gesteld worden. Voor een deel van de WSW-ers is het niet haalbaar om bij een private of publieke organisatie te werken. Voor dat deel van de populatie is door de 8 gemeenten van de gemeenschappelijke regeling Sociale werkvoorziening Fryslân in 2001 de Caparis NV opgericht.</p>
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	<p>Vanwege arbeidsrechtelijke overwegingen en de wens om de gevolgen van de herstructurering voor de betrokken SW-ers te minimaliseren is er voor gekozen om de GR SW Fryslân te wijzigen in een bedrijfsvoeringsregeling. Deze gemeenschappelijke regeling heeft alleen als doel om als werkgever te fungeren voor alleen de huidige SW-ers. Dit betekent dat mensen die bij Caparis NV werken, maar geen SW indicatie hebben (het zg. kaderpersoneel) maar nu wel in dienst van de GR zijn, overgaan naar Caparis NV per 1 januari 2020. Het betekent ook dat de gemeenten een directe relatie krijgen met de uitvoeringsorganisatie Caparis NV en dat daar niet, zoals nu het geval is, een gemeenschappelijke regeling tussen zit.</p>
Zeggenschap	De aandeelhouders hebben zeggenschap via het stemrecht op de aandelen. Opsterland bezit 3.465 aandelen (7,77%).
Het eigen vermogen	<p>Eigen vermogen per 01-01-2019 € 14.232.000</p> <p>Eigen vermogen per 31-12-2019 € 6.694.000</p>
Het vreemd vermogen	<p>Vreemd vermogen per 01-01-2019: € 8.849.000</p> <p>Vreemd vermogen per 31-12-2019: € 16.823.000</p>
Het resultaat	2019: € - 563.000

De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Algemene bijdrage: € nihil. Betaling voor verrichte diensten: opgenomen bij GR Sociale Werkvoorziening Fryslân.
Risico's die de gemeente loopt	Caparis transformeert naar een sociale onderneming in de periode 2020 - 2024. De omvorming zal gepaard gaan met herstructureringskosten en zou kunnen leiden tot een lagere waardering van het vastgoed. De omvang van deze kosten is nog niet vast te stellen. Bij een faillissement valt het aandelenkapitaal van € 3.465 weg en moeten kosten worden gemaakt om de uitvoering van de wetgeving op andere wijze te continueren. Net als nu blijven we aansprakelijk voor mogelijke tekorten op de bedrijfsvoering die ontstaan bij de NV. Door ons geringe aandeel in de nieuwe NV blijft het risico qua omvang beperkt. Onze invloed wordt wel groter omdat in de nieuwe NV de vier eigenaren elk een gelijke stem krijgen.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma's 5 Sport, cultuur en recreatie; 6 Sociaal domein; 7 Volksgezondheid en milieu.

Naam en vestigingsplaats	NV Afvalsturing Fryslân (AF) en NV Fryslân Milieu (FM) (beide Omrin) te Leeuwarden
Portefeuillehouder	Rob Jonkman
Te behartigen openbaar belang	Het te behartigen openbaar belang is het voor de aandeelhoudende Friese gemeenten inzameling en verwerking van afval. De NV Afvalsturing zorgt voor de afvalverwerking. De NV Fryslân Milieu voor de inzameling. Omrin is de handelsnaam van beide NV's.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	De aandeelhouders hebben zeggenschap via het stemrecht op de aandelen. Opsterland bezit 120 aandelen in de NV Afvalsturing (4,00 %) en 11.381 in de NV Fryslân Milieu (8,10%).
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2019: € 50.585.0000 (AF) en € 8.414.000 (FM). Eigen vermogen per 31-12-2019: € 57.000.0000 (AF) en € 8.286.000 (FM).
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2019: € 152.203.000 (AF) en €16.388.000 (FM). Vreemd vermogen per 31-12-2019: €142.008.000 (AF) en € 17.289.000 (FM).
Het resultaat	2019: € 6.536.000 (AF) en € 507.000 (FM).

De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Algemene bijdrage: € nihil. Betaling voor verrichte diensten in 2019: € 2.657.510 (AF en FM).
Risico's die de gemeente loopt	De Restafvalstoffen Energie Centrale (REC) is in 2011 in gebruik genomen. Het niet volledig benutten van de capaciteit van de REC vormt op de langere termijn een risico voor de resultaten van de onderneming. Tot op heden heeft de REC bijgedragen aan lagere verwerkingskosten met als resultaat een lager tarief voor afvalstoffenheffing voor de inwoners. Voor de toekomst is dit dus niet zeker. Bij een faillissement valt het aandelenkapitaal van € 54.454 (Afvalsturing) en € 75.119 (Fryslân Milieu) weg en moeten kosten worden gemaakt om de uitvoering op andere wijze te continueren.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma's 2 Verkeer en vervoer; 7 Volksgezondheid en milieu.

Naam en vestigingsplaats	NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag (BNG)
Portefeuillehouder	Rob Jonkman
Te behartigen openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	De aandeelhouders hebben zeggenschap in de BNG via het stemrecht op de aandelen. Opsterland bezit 66.651 aandelen (0,12 %) op 31-12-2019.
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2019 € 4.953 miljoen. Eigen vermogen per 31-12-2019 € 4.991 miljoen.

Het vreemd vermogen	<p>Vreemd vermogen per 01-01-2019: € 132.518 miljoen.</p> <p>Vreemd vermogen per 31-12-2019: € 144.802 miljoen.</p> <p>Achtergestelde schulden per 01-01-2019: 32 miljoen.</p> <p>Achtergestelde schulden per 31-12-2019: 33 miljoen.</p>
Het resultaat	Netto winst 2019 € 163 miljoen (2018: €337 miljoen)
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	<p>Algemene bijdrage: niet van toepassing.</p> <p>De gemeente ontvangt jaarlijks een dividend. In 2019 is het dividend van 2018 ontvangen: € 189.955.</p> <p>Betaling voor verrichte diensten: niet van toepassing.</p>
Risico's die de gemeente loopt	<p>De BNG is een solide bank in handen van overheden met een beperkt statutair werkterrein. Dit biedt financiers vertrouwen. De bank heeft een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen scherpe prijzen.</p> <p>Bij een faillissement valt het geplaatst/gestort aandelenkapitaal van € 151.225 weg en moeten kosten worden gemaakt om de uitvoering op andere wijze te continueren.</p>
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma 0 Bestuur en ondersteuning.

Naam en vestigingsplaats	CSV Amsterdam BV beide te Den Bosch
Portefeuillehouder	Rob Jonkman
Te behartigen openbaar belang	CSV Amsterdam BV is van tijdelijke aard en handelt reserveringen voor risico's en verstrekte leningen aan derden van het voormalige Essent af.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	<p>CBL Vennootschap BV; Ontbonden per 9 april 2020</p> <p>CSV Amsterdam BV; In de algemene Vergadering van Aandeelhouders van 9 april 2020 is ingestemd met het bereikte compromis over de beëindiging van een geschil over vier betwiste claims en een belastingteruggave. Eveneens heeft de AVA ingestemd het uitkeren van de bedragen genoemd in de vaststellingsovereenkomst (onder inhouding van € 150.000 voor aanvulling werkkapitaal) aan de aandeelhouders na rato van het aandelenbelang in CSV.</p>
Zeggenschap	De aandeelhouders hebben zeggenschap via het stemrecht op de aandelen. Opsterland bezit 464 aandelen (0,02 %).

Het eigen vermogen	Eigen vermogen CSV per 01-01-2019: € 745.990 Eigen vermogen CSV per 31-12-2019: € 451.905
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen CSV per 01-01-2019: € 44.765 Vreemd vermogen CSV per 31-12-2019: € 83.583
Het resultaat	Resultaat 2019 CSV: € - 255.267
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Algemene bijdrage: niet van toepassing. Betaling voor verrichte diensten: niet van toepassing.
Risico's die de gemeente loopt	De boekwaarde van de aandelen is verwaarloosbaar, namelijk in elke BV € 5. Het risico is nihil.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma 0 Bestuur en ondersteuning.

Grondbeleid

Grondbeleid

Uitgangspunten

De hoofdlijnen van het grondbeleid zijn vastgelegd in de nota grondbeleid. Het grondbeleid staat ten dienste van de programma's 3 Economie (bedrijventerreinen) en 8 Bouwen, wonen en gronden (o.a. woningbouw en zonneparken). In de begroting zijn de baten en lasten van de bouwgrondexploitatie, en de daarmee samenhangende financiële risico's, als incidenteel opgenomen.. Doordat (bouw-)grond een grote (boek-)waarde vertegenwoordigt, heeft het grondbeleid invloed op het weerstandsvermogen (hoogte van eigen vermogen). Door de grond marktconform te waarderen en door voorzieningen te vormen voor verwachte tekorten, zijn de financiële risico's beheersbaar.

In de nota grondbeleid is vastgesteld dat de keuze voor het voeren van een actief of faciliterend grondbeleid bij het ontwikkelen van nieuwe locatieplannen jaarlijks gedaan wordt in deze paragraaf grondbeleid van de begroting. Evenals in voorgaande jaren zal in 2021 een terughoudend en voorzichtig actief grondbeleid worden gevoerd over ruimtelijke ontwikkelingen op gemeentelijke grond. Gorredijk Loevestein fase 4 oost is vanaf 2020 in exploitatie genomen. Bij ontwikkelingen op particuliere gronden zal de gemeente faciliterend en ondersteunend optreden. In nagenoeg alle dorpen zijn op dit moment gronden in eigendom voor woningbouw. De ontwikkelingen op het gebied van bedrijfsvestigingen concentreren zich in de dorpen Gorredijk en (in mindere mate) Wijnjewoude. Het bedrijventerrein Drachten-Azeven valt onder de gemeenschappelijke regeling Exploitatiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten en valt daarom buiten het kader van deze paragraaf.

In financieel opzicht wordt een voorzichtige koers gevaren. Dit uit zich in de navolgende zaken:

- exploitaties worden financieel behoudend opgezet. Bouwrijp maken gebeurt pas op het moment dat er voldoende zekerheid is over de grondverkoop;
- winstbepaling en winstneming vindt plaats volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften (BBV);
- de buffer van de algemene reserve geeft dekking voor de financiële risico's.

Kaderstellende documenten

Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet (2017)

Nota grondbeleid 2018-2021

Ontwikkelingen grondbedrijf

1. *Economische situatie en meerjarenperspectief*

In 2021 en de daaropvolgende jaren zal de prognose van het financiële resultaat zich stabiliseren ten opzichte van de prognose in de begroting van 2020. Door de aantrekkende woningmarkt is er een toename van de vraag naar (koop-)woningen. Zowel in de begroting van 2021 als in het meerjarenperspectief 2022-2024 zijn de verkopen behoedzaam geraamd.

2. *Bouwgrond in exploitatie (BIE)*

Er zijn, verspreid over de verschillende dorpen, tien bouwgrondcomplexen in exploitatie bestaande uit woningbouwlocaties en het bedrijventerrein Gorredijk industrie (Overtoom en Tolbaas). De boekwaarde was per 31 december 2019 circa € 1,5 inclusief de gevormde voorzieningen voor de complexen Gorredijk industrie en Tijnje Riperwâlden (totaal € 0,8 miljoen).

Prognose van het meerjarige resultaat

Het verwachte exploitatieresultaat voor de BIE is € 1,4 miljoen (voordelig) en is gebaseerd op recente verkoopprognoses. In de tijd uitgezet zullen de resultaten naar verwachting als volgt worden gerealiseerd:

Verwachte exploitatieresultaten in miljoenen euro's	
in het begrotingsjaar 2021	0,9
in de jaren 2022 t/m 2024	1,0
in de jaren ná 2024	- 0,5 *)
Totaal	1,4

3. *Belangrijke ontwikkelingen/wijzigingen in de prognose van het resultaat*

Het begrote resultaat vanaf 2021 in de BIE is € 0,6 miljoen lager dan de begroting 2020. De daling van de prognose wordt veroorzaakt door de begrote winstnemingen in 2020 (- € 0,7 miljoen) en overige wijzigingen (- € 0,1 miljoen). Door het in 2020 in exploitatie nemen van Gorredijk - Loevestein fase 4 oost neemt het totale verwachte resultaat toe (+ € 0,2 miljoen). Het begrote saldo op de bouwgrondexploitatie is in het jaar 2021 € 127.000,- hoger dan in 2020. Zie Programma 8 Bouwen, wonen en gronden (resultaat programma). Dit hogere resultaat door tussentijdse winstneming is een na-ijleffect van hogere verwachte grondopbrengsten in het jaar 2020.

4. *Algemene risico's in de grondexploitatie*

Het nemen van risico's is inherent aan grondexploitaties. De volgende risico's zijn van belang:

- conjunctuur- en renterisico's, waardoor de vraag naar bouwgrond kan afnemen en extra rentekosten kunnen ontstaan;
- verandering in woon- en werkvoorkeuren en behoeftes, tussen het tijdstip van het tot stand komen van het plan en het moment van aanbieden van de bouwgrond, waardoor het product niet meer aansluit op de vraag;
- het niet tijdig kunnen verwerven van gronden en het stijgen van aankooprijzen;
- milieurisico's;
- planschadeclaims;
- hogere prijsstijgingen en lagere opbrengststijgingen dan voorzien in exploitatieberekeningen;
- archeologische risico's;
- onvoldoende mogelijkheden in de met de provincie overeengekomen woningbouwruimte.

De risico's worden beheerst door het uitvoeren van (markt)onderzoeken, door te zorgen voor flexibiliteit in het proces en door vroegtijdige verwerving van grond tijdens de planontwikkeling. Daarnaast wordt de financiële ontwikkeling van de onderhanden complexen jaarlijks beoordeeld ten opzichte van de door de gemeenteraad vastgestelde exploitaties (kredieten). Als de risico's leiden tot verwachte negatieve resultaten, zijn hiervoor voorzieningen gevormd.

Actuele risico's in de bouwgrond in exploitatie

In de lopende grondexploitaties is het risico aanwezig dat toekomstige gebiedsontwikkelingen minder winstpotentie zullen hebben dan verwacht, bijvoorbeeld doordat de boekwaarden hoog opgelopen zijn door de gemaakte kosten, zoals bouwrijp maken, of door tegenvallende verkoopopbrengsten.

Verwachte totaalresultaten onderhanden complexen			
(bedragen x € 1.000)	voordelig	nadelig	looptijd

Woningbouwlocaties:			
Frieschepalen - De Skâns	1	-	2023
Gorredijk - Loevestein fase 4 - west	20	-	2023
Gorredijk - Loevestein fase 4 - oost	212	-	2028
Hemrik - Fabryksleane	42	-	2022
Lippenhuizen - De Wiken	73	-	2021
Terwispeel - Kolderveen	2	-	2022
Tijnje - Riperwâlden	-	59	2020
Ureterp - Noord	331	-	2022
Ureterp - De Hege Kamp	1.389	-	2025
Wijnjewoude - Zuidwest	137	-	2022
Totaal woningbouw	2.207	59	
Bedrijventerreinen:			
Gorredijk - Industrie	-	730	2029
Totaal bedrijventerreinen	-	730	
Totaal	2.207	789	
Saldo resultaatprognose	1.418 **)		

Eind 2020 waren er nog 21 kavels voor woningbouw te koop in lopende bouwgrondexploitaties (BIE), waarvan 13 kavels in Gorredijk-Loevestein fase 4 west, 1 in Ureterp-Hege Kamp en 4 in Frieschepalen. Van 2016 t/m 2019 werd er gemiddeld 10.000 m² bouwgrond per jaar verkocht. In 2020 is circa 17.500 m² verkocht. In 2020 is Loevestein fase 4 oost in exploitatie genomen. Hierdoor zijn 49 kavels (18.200 m² uitgeefbaar) aan de voorraad bouwgrond toegevoegd.

Op het bedrijventerrein Tolbaas in Gorredijk is nog 21.000 m² (11 kavels) bedrijventerrein beschikbaar.

*) De verwachte verliezen in de complexen Tijnje Riperwâlden en Gorredijk Industrie worden afgedekt door voorzieningen.

Projecten

Inleiding

MFA de Tynje

In de MFA De Tynje worden verschillende (basis)voorzieningen gecombineerd, waaronder onderwijs, ontmoeting en sport. Het dorp wil door het integreren en combineren van functies en ruimten in het gebouw én door het uitvoeren van zelfwerkzaamheid de gymnastiekvoorziening voor het dorp behouden. Het dorp werkt de plannen veelal zelf uit en stemt dit met de omgeving en met de gemeente af. Hierin wordt nauw samengewerkt met stichting Comprix.

De projectpartners hebben de bedoeling om eind 2020/begin 2021 het ontwerp van het MFA aan de gemeente voor te leggen. Wij leggen deze plannen aan u voor en dan wordt u gevraagd om ons deel van het benodigde uitvoeringskrediet voor de daadwerkelijke bouw vrij te geven. De financiële dekking hiervan is door ons opgenomen in de begroting.

Wat is ons deel van het uitvoeringskrediet?

De financiering in de kosten van MFA Tynje is voor de gemeente beperkt tot de projectonderdelen basisschool, de subsidiebijdrage voor het dorps huis en het openbaar gebied in- en rondom het projectgebied. De bijdrage voor de school en de voorfinanciering kinderopvang zijn als onderdeel van het IHP eerder door u al in de begroting opgenomen.

Kindcentrum De Finne - Beetsterzwaag

Voor het gebouw kindcentrum (KC) De Finne zijn stichting Comprix, vv De Sweach en de gemeente tot een dekkingsplan gekomen. In 2021 concretiseren we de plannen en de financiële onderbouwing. Afspraken leggen we vast met betrokken partijen. Stichting Comprix neemt het voortouw in dit project en levert een uitvoerbaar bouwplan op, waarop wij vervolgens bij u het uitvoeringskrediet aanvragen. De nu ingeschatte investerings- en exploitatiekosten zijn opgenomen in de begroting. Na besluitvorming kan de realisatie van het project beginnen. Dan ontstaat de mogelijkheid voor alle in de directe omgeving gevestigde belanghebbenden om plannen te maken voor verdergaande samenwerking.

Kindcentrum De Treffer - Gorredijk

Het ontwerp van Kindcentrum De Treffer is afgerond en de investering past binnen de financiële kaders van de projectbegroting. Hierdoor wordt de aanbesteding in het derde/vierde kwartaal 2020 door ons opgestart. De oplevering vindt plaats in het najaar 2021.

OWO samenwerking

Bestuursvereenkomst

De bestuursvereenkomst OWO-samenwerking van 2015 heeft per 1 juli 2017 de voltooiing van de bouw van de drie OWO-afdelingen bereikt. Na de bouwfase verkeren de OWO-afdelingen nu in de fase van continue verdere ontwikkeling en professionalisering en dat verloopt naar wens. De OWO-afdelingsplannen zijn de basis voor de onderlinge ambities, de bestaande afspraken en de financiële vereffening en verrekening tussen de drie gemeenten. Een uniek construct in Nederland. Nieuwe plannen of beleidsopgaven pakken de drie gemeenten, waar mogelijk, gezamenlijk op. Bij actuele of nieuwe (beleids)vraagstukken maken de OWO-gemeenten gebruik van elkaars kennis, kunde en/of capaciteit. Op deze manier lukt het de drie gemeenten om sneller en effectiever in te spelen op landelijke, provinciale of regionale opgaven. Een mooi voorbeeld hiervan is de invoering van de Omgevingswet.

Medio 2019 is een bijeenkomst van de drie OWO-gemeenteraden geweest waarin de raadsleden meegenomen zijn in de stand van zaken van de OWO-samenwerking en de ontwikkeling hiervan. Tijdens deze bijeenkomst is ook bij de raadsleden gepeild hoe zij aankijken tegen de samenwerking. Oogst van deze avond is dat de drie raden overwegend positief aankijken tegen de OWO-samenwerking. De drie OWO-gemeenteraden hebben ook gevraagd om een OWO-visie (strategische agenda) op papier te zetten. Aan deze opdracht is een vervolg gegeven door het opstellen van een document met de volgende onderdelen:

1. Waarom werken de drie gemeenten samen in de huidige samenwerking op basis van een bestuursvereenkomst?
2. Een inventarisatie vanuit de OWO-afdelingen waar de huidige samenwerking verbeterd en verder ontwikkeld kan worden.
3. Kansen voor verdere/meer samenwerking: mogelijkheden voor 'uitbouwen' van de samenwerking onder de huidige vorm en uitgangspunten.
4. De politieke wenselijkheid van de richting waarin de samenwerking zich ontwikkelt en een ambtelijke inventarisatie van de richting:
  - a. visie en/of inzichten van (een delegatie van) de drie gemeenteraden;
  - b. bestuurlijke (drie colleges) visie en/of inzichten over de richting;
  - c. ambtelijke (directies en MT's) visie en/of inzichten over de richting.

In de zomer van 2020 is een concept OWO-visie (strategische agenda) door de drie OWO-colleges opgesteld op basis van een aantal bijeenkomsten. Dit concept is schriftelijk (vanwege de COVID-19-maatregelen kon een interactieve werksessie geen doorgang vinden) aan de drie OWO-gemeenteraden voorgelegd met een aantal gerichte vragen. Deze consultatieronde is in het derde kwartaal van 2020 afgerond. De input zal worden verwerkt en de definitieve versie zal eind 2020 met de drie gemeenteraden gedeeld worden.

OWO-afdelingen: het fundament van onze samenwerking

OWO is het antwoord van de gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland op nauwer samenwerken tussen de gemeenten. Door krachten en kennis te bundelen, kunnen we de kwaliteit verhogen, de kwetsbaarheid verminderen en kosten besparen. OWO bestaat uit drie samenwerkende gemeenten die naast de eigen afdelingen drie gezamenlijke afdelingen hebben. Hier werkt ongeveer een derde van de medewerkers.

Ook buiten onze gemeenten is de OWO-samenwerking een begrip. Een bijzonder en uniek samenwerkingsverband: samen waar het kan én met behoud van eigenheid. Onverminderd zetten de afdelingen zich in voor de vier K's:

1. meer Kwaliteit
2. vergroten Kennis
3. vermindering Kwetsbaarheid
4. minder (meer) Kosten

In de tweede helft van 2017, op het moment dat het einde van de bouwfase in beeld kwam, zijn de OWO-directie met de OWO-afdelingshoofden in gesprek gegaan over de toekomst en verdere ontwikkeling van de OWO-samenwerking. De OWO-samenwerking is uniek en er staat een hele mooie basis. Cliché of niet, maar 'stilstand is achteruitgang' ligt op de loer. Om dit niet te laten gebeuren is eind 2018 een lijstje met prioriteiten opgesteld waarmee de OWO-samenwerking, gelet op alle ontwikkelingen buiten en binnen, de komende jaren aan de slag wil.

Deze prioriteiten zijn:

1. OWO 2.0 - herijken OWO-afdelingen
OWO 2.0 - zoektocht OWO-identiteit
2. Ambities en inrichting dienstverleningsconcept
3. Door ontwikkelen inkoop- en aanbestedingsbeleid
4. Door ontwikkelen GEO-informatie
5. Positioneren verzekeringen
6. Harmonisatie APV
7. Actualiseren VTH-beleidsplan
8. Omgevingswet
9. Informatieveiligheidsbeleid en privacy
10. Innovatie

Afdeling Beheer en Registratie (gemeente Ooststellingwerf)

Digitalisering

Een rode draad die bij beide teams (Backoffice Sociaal Domein en Belastingen & Vastgoedinformatie) is te herkennen, is de voortschrijdende digitalisering. Niet alleen in de reguliere werkprocessen dat heeft geleid tot een reductie van het aantal fte's, maar ook in de ontwikkelingen voor het komende jaar en de daarop volgende jaren. Dan gaat het over nieuwe applicaties, koppelingen tussen basisregistraties, digitaal registreren et cetera. Daarnaast hebben ook de wijzigingen in wet- en regelgeving grote invloed en ook hierin speelt de digitalisering een prominente rol zoals bij het Digitaal Stelsel Omgevingswet en de invoer van landelijke administratieprotocollen. Deze veranderingen en ontwikkelingen hebben hun effect op het type medewerker dat deze werkzaamheden uitvoert, de mandateringen en de overdracht van werkzaamheden aan de OWO-afdelingen.

Monitoring uitgaven zorg

De afdeling is vertegenwoordigd in de diverse werkgroepen die de ontwikkeling van de uitgaven van de diverse onderdelen (Jeugd, Wmo et cetera) volgen. De capaciteit die hiermee gemoeid is, vangt de afdeling op binnen de reguliere capaciteit.

Invoering omgevingswet

De afdeling Beheer en Registratie neemt actief deel aan de werkgroep die de invoering van de Omgevingswet begeleidt. De capaciteit die hiermee gemoeid is wordt opgevangen binnen de reguliere capaciteit

WOZ-waarden op basis van oppervlakte

Met ingang van 2022 moeten de woningen getaxeerd worden op basis van de oppervlakte in plaats van inhoud. Hiermee is gestart in 2019 en in 2022 vindt de eerste herwaardering plaats op basis van de oppervlakte. Het jaar 2021 is een testjaar en een jaar waarin de puntjes op de I worden gezet. We hebben voor 2019 en 2020 incidentele gelden ontvangen.

Aanbesteding

Er zijn verschillende applicaties waarvan de contracten aflopen die we niet meer rechtmatig kunnen verlengen. Daarom zullen we opnieuw moeten aanbesteden. De voorbereidende werkzaamheden voor de OWO-brede aanbesteding zijn in 2020 gestart en beide teams, zowel Backoffice Sociaal Domein als Belastingen & Vastgoedinformatie, nemen hieraan deel.

Afdeling Bedrijfsvoering (gemeente Weststellingwerf)

De afdeling Bedrijfsvoering levert advisering, ondersteuning en uitvoering van taken op het gebied van voor informatisering en automatisering, business intelligence, de documentaire informatievoorziening, de personeels- en salarisadministratie, inkoop en verzekeringen en de financiële administratie.

Informatisering en Automatisering (I&A)

De informatie- en communicatietechnologie (ICT) heeft vanaf 2021 extra geld nodig. Dit is bij de kadernota gemeld en aangevraagd. Veel digitaliserings- en automatiseringstaken hebben wij in het verleden al gedaan met het beschikbare geld. Maar de digitale verandering gaat door en hiervoor is nog veel nodig. Ook is extra geld nodig voor stijgende prijzen en contracten. ICT is niet meer weg te denken en is onderdeel van ons dagelijks bestaan. Onze OWO-ICT is voor:

- ruim 80.000 inwoners en bedrijven, en
- ongeveer 900 gebruikers.

Daarnaast werken wij samen met andere overheden en partners. Wij hebben hierin een wettelijke taak waarvoor eisen gelden. Onze data moet betrouwbaar en beschikbaar zijn. ICT moet het gewoon doen, snel werken, veilig en betrouwbaar zijn. Deze aanvraag voor extra geld is nodig om te blijven zorgen voor:

- veiligheid en snelheid van ons netwerk,
- alle gebruikers in ons netwerk,
- nieuwe inrichting werkplek,
- digitale diensten aan onze bedrijven en burgers,
- opslaan en delen van informatie,
- digitale werkprocessen.

In 2021 bieden I&A en DIV een voorstel aan voor het vaststellen van een informatievisie. Daarnaast zullen in 2021 de veiligheid en de beschikbaarheid van betrouwbare data en het blijven voldoen aan de wetgeving (AVG, BIG, BIO enzovoorts) belangrijke speerpunten zijn.

Door de versnelde uitrol van het op afstand werken door de COVID-19-maatregelen en het uitrollen van mobiele werkplekken in de drie gemeenten (onder andere laptops) zal ook in 2021 het werken op locatie en vanuit thuis of elders de nieuwe werkelijkheid zijn. We breiden de middelen en voorzieningen in 2021 waar nodig of gewenst verder uit en zetten het optimaliseren voort.

In 2021 moeten we een groot deel van het bestaande applicatielandschap en de daarbij behorende voorzieningen in de ketens van alle processen Europees aanbesteden en gunnen. De projectvoering is in 2020 voorbereid en rond de zomer van 2021 is bekend op welke manier en met welke leverancier(s) we voor de toekomst gaan bouwen aan de continuering van onze informatievoorziening, gegevensbeheer, uitwisseling van gegevens en de functionele toepassingen. De rechtmatigheid van de aanbesteding en de functionele wensen van alle proceseigenaren in de drie huizen gaan we in OWO-samenwerking bedienen.

Documentaire Informatievoorziening (DIV)

De nazorg van de invoering van het zaakgericht werken in OWO-verband vraagt aandacht. Zaakgericht werken biedt centraal inzicht in alle lopende zaken en ondersteunt volledige digitale dossiervorming. De uitfasering en ontsluiting van informatie van de bestaande documentaire management systemen (DMS) zoals Corsa en Decos rollen we uit en borgen we.

Vanuit de Archiefwet en de provincie als toezichthouder liggen grote opgaven om te voldoen aan de inrichting en het actueel zijn van de informatievoorziening en archiefvorming. Hiervoor zijn aanvullende middelen ingezet. Dit proces duurt nog zeker tot 2023, net als de extra inzet van personeel.

Binnen het ruimtelijk domein zal de naderende invoering van de Omgevingswet een grote rol gaan spelen. Daarbij staat een goede informatievoorziening voor zowel de ambtenaar als de burger centraal. Dit betekent dat we moeten investeren in een goede kwaliteit van onze gegevens.

Inkoop

Op het terrein van het inkoop- en aanbestedingsbeleid gaan we in 2021 het bestaande beleidskader hanteren en de toepassing stimuleren. Wij faciliteren, motiveren en sturen daarbij op onze beleidsdoelen:

lokaal- en regionale inkoop daar waar dat kan. Het actieplan Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) rollen we verder uit waar het ambitiedocument circulaire economie Fryslân deel van uitmaakt.

Het thema Beter Aanbesteden, waarin wij met het ministerie landelijk zijn opgetrokken wordt toegepast. Dit heeft als doel het verbeteren van de inkoop van diensten en producten zodat het slimmer, beter en makkelijker wordt voor zowel ondernemers als overheden.

Verzekeringen

We ontwikkelen het onderwerp verzekeringen binnen de OWO-gemeenten verder met als focus risicomanagement: bewustwording van wat, wanneer verzekerd moet zijn. In 2021 gaan wij werken volgens het in 2020 gepresenteerde verzekeringenbeleidskader. De groei in het aantal claims en verzekeringen voor de gemeenten zorgt er tevens voor dat gemeenten in control moeten zijn. Door deze ontwikkelingen bestaat het risico dat in de komende jaren de grote verzekeraars premies en het eigen risico gaan verhogen. Voor deze begroting was er nog geen aanleiding om de budgetten hierop aan te laten passen. We volgen de marktontwikkelingen op de voet.

Financiële administratie

Het op tijd binnen de gestelde kaders betaalbaar stellen van facturen is een continu proces waarbij de norm is dat minimaal 95 procent van de onbetwiste facturen binnen dertig dagen betaald zijn. Het verwerken, muteren en verantwoorden van onze financiën in combinatie met het ontsluiten van deze informatie is in combinatie met onze ondersteuning voor de reguliere planning- en controlcyclus een prominente activiteit.

Personeels- en salarisadministratie

De personeels- en salarisadministratie (PSA) faciliteert gebruikers met het softwarepakket e-HRM waarmee zij eenvoudig, overal en altijd hun zaken kunnen inzien of regelen, zoals de salarisspecificatie, declaraties, verlofregelingen en secundaire arbeidsvoorwaarden. Leidinggevenden krijgen (digitale) ondersteuning in het werken met digitale personeelsdossiers. Daarnaast ondersteunt PSA de (werving- en selectie)processen en overige vraagstukken van HRM.

Nieuwe ontwikkelingen

Onderstaand melden wij thema's waarvan wij voorzien dat zij nog in 2021 een rol gaan spelen maar waar vooralsnog geen financieel gevolg aan is gegeven in deze begroting. Zodra over deze thema's meer bekend is op gevolg, benodigde acties en financiële middelen wordt dit bekend gesteld en in de eerstvolgende reguliere processtap van de Planning & Control cyclus meegenomen.

1. Veranderende en nieuwe wetgeving

1.1 . Wet open overheid: deze wet geeft regels over het actief openbaar en toegankelijkheid maken van overheidsinformatie en moet ervoor zorgen dat deze beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Deze wet vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De impact voor de OWO-gemeenten is momenteel lastig in te schatten en nader onderzoek is nodig. Ook de Eerste Kamer heeft de behandeling voorlopig opgeschort om ruimte te geven voor nader onderzoek naar de impact van de wet voor overheden. Er bestaat brede consensus over het belang van de Wet open overheid, maar nog niet over de invulling. De strekking van de wet is duidelijk: actiever en transparant (overheids)informatie delen. En dit stelt eisen aan de kwaliteit van de informatiehuishouding (archivering, systemen, processen, publicatiekanalen) en aan de kennis van betrokken medewerkers.

1.2. Archiefwet 2021: deze wet is in voorbereiding en heeft gevolgen door de verkorting van de termijnen voor de overbrenging van archiefstukken van twintig jaar nu naar tien jaar straks. Ook gelet op het interbestuurlijk toezicht (IBT) vanuit de provincie zijn extra inspanningen nodig om te kunnen voldoen aan datgene wat in het Verbeterplan door de toezichthouder wordt gevraagd.

2. Informatisering, digitalisering en automatisering

In 2019 is onderzoek gedaan naar de inrichting van een voor de toekomst bestendige informatievoorziening in de OWO-samenwerking. Uit dit onderzoek is een aantal aandachtsgebieden naar

voren gekomen. De uitwerking van deze aandachtsgebieden vindt in 2020 en 2021 plaats en heeft budgettaire consequenties.

2.1 Data gedreven werken: om hier invulling aan te geven zoeken we regionaal de aansluiting bij Data Fryslân in Leeuwarden. Dit geeft proces- en projectvoeringkosten om datagedreven werken te optimaliseren.

2.2 Nieuwe rollen en functies zoals IT-architect, Informatie Architect, Change Management (ITIL-procesvoering) en Incidentbeheerder. Om de kwetsbaarheid op het gebied van netwerkbeheer te verminderen is aanvullende spreiding van kennis noodzakelijk. Voor een belangrijk deel zetten we de beschikbaar gekomen vacatureruimte (1 fte) in. Om het gehele pakket kwalitatief goed en toekomstbestendig af te dekken is aanvullend nog 1 fte nodig.

2.3 Nieuwe rol en functie van strategische Informatiemanager.

3. Archiefverplichtingen en werkvoorraad wegwerken DIV

Om de achterstanden en de werkvoorraad weg te werken en de archieven op orde te brengen is zowel in 2021 als ook in 2022 en 2023 nog extra inhuurcapaciteit nodig. Het gaat vooral om uitvoeringstaken bij DIV zoals scannen, registreren, archiveren, inventarissen overbrengen en het doen van kwaliteitscontroles. Archieven moeten op orde zijn, zoals de Archiefwet voorschrijft. Als dit niet het geval is dan kan er sprake zijn van taakverwaarlozing.

Aan de ontstane situatie ligt een aantal redenen ten grondslag. Er is sprake van een hoog ziekteverzuim en langdurige uitval van medewerkers en het is lastig mensen te vinden met de juiste competenties. Daarnaast is er sprake van een hybride situatie (zowel papier als digitaal archiveren in 2019 en 2020) met dubbele werkzaamheden tot gevolg. We hebben ook te maken met verschillende werkwijzen in de drie OWO-gemeenten en we moeten systemen en processen opnieuw opbouwen die nog niet optimaal werken. Deze werkzaamheden zijn majeur en veel omvattend; op de procesvoering is nog zeker voor drie jaar extra inzet noodzakelijk.

Afdeling Vergunningverlening Toezicht Handhaving (gemeente Opsterland)

Het landschap waarin VTH zich bevindt, is volop in beweging. Vooral de komst van de Omgevingswet zorgt voor een ingrijpend veranderingsproces.

Beleidsplan Vergunningverlening, toezicht en handhaving fysieke leefomgeving

Voor de periode 2020-2024 is een OWO-breed beleidsplan vastgesteld. De drie gemeenteraden hebben kaders meegegeven voor dit beleidsplan. Het beleidsplan geeft richting aan de prioriteiten voor de afdeling VTH: een verschuiving van minder periodieke milieucontroles (onder andere veroorzaakt door verschuiving van deze taken naar de FUMO) naar meer tijd voor natuur, landschap en groen en meer aandacht voor de openbare ruimte. Daarnaast zijn energietransitie en ondermijning belangrijke aandachtspunten. De afdeling werkt aan accentverschuivingen in taken en competenties om de beleidsdoelen te kunnen realiseren. Mede ingegeven door een recent rekenkameronderzoek rond het proces van vergunningverlening is monitoring van resultaten nadrukkelijk in de uitvoeringsorganisatie opgenomen.

Omgevingswet

De Omgevingswet treedt naar verwachting op 1 januari 2022 in werking. Dit betekent niet dat op deze datum alle doelen uit deze wet gerealiseerd moeten zijn. Voor een aantal minimale eisen geldt dit wel maar een verdere implementatie loopt tot 2028. De drie gemeenten en de OWO-afdelingen trekken nauw samen op om op tijd klaar te zijn. Grote klussen zijn er op het gebied van automatisering en het trainen en opleiden van personeel. Ook de afstemming met de ketenpartners is van groot belang, vooral met de FUMO. In de begrotingen is hiervoor geld gereserveerd. De Omgevingswet zal ook gevolgen hebben voor de legesopbrengsten, want men kan meer vergunningsvrij bouwen. Dit zal tot minder legesinkomsten leiden. De impact hiervan nemen we mee in de begroting van 2022

Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten

Totaaloverzicht per programma

De begrote baten en lasten zijn als volgt over de diverse programma's verdeeld:

(de financiële analyses zijn opgenomen in de beleidsbegroting)

Programmaplan begroting 2021 (bedragen x € 1.000)			
Programma's	Lasten	Baten	Saldo
0 Bestuur en ondersteuning	3.720	2.170	-1.550
1 Veiligheid	2.073	25	-2.048
2 Verkeer en vervoer	3.278	188	-3.090
3 Economie	904	617	-287
4 Onderwijs	3.307	464	-2.843
5 Sport, cultuur en recreatie	5.707	197	-5.510
6 Sociaal domein	36.171	9.410	-26.761
7 Volksgezondheid en milieu	7.417	6.567	-850
8 Bouwen, wonen en gronden	3.227	3.178	-49
Algemene dekkingsmiddelen	767	56.040	55.273
Overhead	11.386	625	-10.761
Vennootschapsbelasting	10	-	-10
Onvoorzien	38	-	-38
Resultaat voor bestemming	78.005	79.481	1.476
Mutaties in de reserves:			
0 Bestuur en ondersteuning	1.900	-	-1.900
1 Veiligheid	-	-	-
2 Verkeer en vervoer	248	248	-
3 Economie	125	-	-125
4 Onderwijs	61	188	127
5 Sport, cultuur en recreatie	-	125	125
6 Sociaal domein	30	-	-30
7 Volksgezondheid en milieu	-	-	-
8 Bouwen, wonen en gronden	-	58	58
Totaal mutaties reserves	2.364	619	-1.745
Resultaat na bestemming	80.369	80.100	-269

Totaaloverzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	86.596	77.417	77.736	77.412	76.126	75.887
Baten	86.401	77.273	79.481	77.282	76.046	75.807
Saldo van baten en lasten	-195	-144	1.745	-130	-80	-80
Onttrekkingen	9.335	2.508	619	324	274	274
Stortingen	1.025	2.364	2.364	194	194	194
Mutaties reserves	8.310	144	-1.745	130	80	80
Gerealiseerd resultaat	8.115	-	-	-	-	-

Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

De ramingen zijn gebaseerd op bestaand beleid. Bedragen (zowel de baten als lasten) zijn niet meerjarig geïndexeerd. De baten met betrekking tot belastingen en heffingen zijn voor 2021, waar mogelijk geïndexeerd met het percentage BBP (bruto binnenland product) van 1,8%. Bij het bepalen van de loonkosten is rekening gehouden met (verwachte) cao afspraken.

Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	17.011	14.086	15.651	15.222	15.402	16.002
Baten	64.118	56.731	58.835	55.924	55.902	55.881
Saldo van baten en lasten	47.107	42.645	43.184	40.702	40.500	39.879
Onttrekkingen	9.335	2.508	619	324	275	274
Stortingen	1.025	2.364	2.364	194	194	194
Mutaties reserves	-8.310	-144	1.745	-130	-81	-80
Gerealiseerd resultaat	55.417	42.789	41.439	40.832	40.581	39.959

Programma 1 | Veiligheid

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	1.881	1.922	2.074	2.129	2.175	2.235
Baten	22	45	25	25	25	25
Saldo van baten en lasten	-1.859	-1.877	-2.049	-2.104	-2.150	-2.210
Gerealiseerd resultaat	-1.859	-1.877	-2.049	-2.104	-2.150	-2.210

Programma 2 | Verkeer en vervoer

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	3.798	3.579	3.278	3.033	2.980	2.966
Baten	191	188	188	188	188	188
Saldo van baten en lasten	-3.607	-3.391	-3.090	-2.845	-2.792	-2.778
Gerealiseerd resultaat	-3.607	-3.391	-3.090	-2.845	-2.792	-2.778

Programma 3 | Economie

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	705	728	904	1.840	1.744	1.091
Baten	563	369	617	1.641	1.517	864
Saldo van baten en lasten	-142	-359	-287	-199	-227	-227
Gerealiseerd resultaat	-142	-359	-287	-199	-227	-227

Programma 4 | Onderwijs

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	3.526	3.148	3.307	3.519	3.553	3.821
Baten	346	399	464	536	536	536
Saldo van baten en lasten	-3.180	-2.749	-2.843	-2.983	-3.017	-3.285
Gerealiseerd resultaat	-3.180	-2.749	-2.843	-2.983	-3.017	-3.285

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	6.695	6.108	5.707	5.672	5.563	5.527
Baten	469	215	197	197	202	202
Saldo van baten en lasten	-6.226	-5.893	-5.510	-5.475	-5.361	-5.325
Gerealiseerd resultaat	-6.226	-5.893	-5.510	-5.475	-5.361	-5.325

Programma 6 | Sociaal domein

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	41.243	36.595	36.171	35.708	35.491	34.995
Baten	10.588	9.311	9.410	9.410	9.410	9.410
Saldo van baten en lasten	-30.655	-27.284	-26.761	-26.298	-26.081	-25.585
Gerealiseerd resultaat	-30.655	-27.284	-26.761	-26.298	-26.081	-25.585

Programma 7 | Volksgezondheid

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	7.715	7.493	7.417	7.338	7.233	7.293
Baten	6.559	6.415	6.567	6.567	6.562	6.562
Saldo van baten en lasten	-1.156	-1.078	-850	-771	-671	-731
Gerealiseerd resultaat	-1.156	-1.078	-850	-771	-671	-731

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (incl. wijzigingen)	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	4.022	3.758	3.228	2.950	1.985	1.956
Baten	3.545	3.600	3.178	2.796	1.704	2.140
Saldo van baten en lasten	-477	-158	-50	-154	-281	184
Gerealiseerd resultaat	-477	-158	-50	-154	-281	184

Uiteenzetting financiële positie

Balans

x €1.000

Geprognosticeerde balans 2020 tot en met 2023					
Activa	ult. 2020	ult. 2021	ult. 2022	ult. 2023	ult. 2024
<u>Vaste activa</u>					
Immateriële vaste activa	1.051	1.007	963	919	875
Materiële vaste activa	56.854	54.441	51.873	49.471	46.612
Financiële vaste activa	1.434	1.181	928	675	422
Totaal vaste activa	59.339	56.629	53.764	51.065	47.909
<u>Vlottende activa</u>					
Voorraden	1.862	2.002	2.830	2.320	1.989
Uitzettingen <1 jr	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen	30	867	-568	-177	1.162
Overlopende activa	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal vlottende activa	11.892	12.869	12.262	12.143	13.151
Totaal activa	71.231	69.498	66.026	63.208	61.060

Passiva	ult. 2020	ult. 2021	ult. 2022	ult. 2023	ult. 2024
<u>Vaste passiva</u>					
Eigen vermogen	22.466	23.942	23.604	23.892	24.843
Voorzieningen	6.765	6.356	6.022	5.716	5.417
Vaste schulden	24.400	21.600	18.800	16.000	13.200
Totaal vaste passiva	53.631	51.898	48.426	45.608	43.460
<u>Vlottende passiva</u>					
Netto vlottende schulden	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
Overlopende passiva	5.600	5.600	5.600	5.600	5.600
Totaal vlottende passiva	17.600	17.600	17.600	17.600	17.600
Totaal passiva	71.231	69.498	66.026	63.208	61.060

EMU-Saldo

De begroting is opgesteld conform een stelsel van baten en lasten.

Het EMU saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie.

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investerings tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de

investeringen. Investeringen in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Het EMU-saldo van onze gemeente voor 2021 komt uit op positief € 3.384.000, wat betekent dat in EMU-termen de inkomsten groter zijn dan de uitgaven.

Het jaarlijkse aandeel in het EMU-saldo van de decentrale overheden is gesteld op 0,4%. Er is geen onderverdeling naar gemeenten, provincies en waterschappen vastgesteld. Het aandeel in het EMU-tekort betreft een inspanningsverplichting, er staat momenteel geen sanctie op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort.

x
€1.000

Berekening EMU-saldo					
	2019	2020	2021	2022	2023
1 (+) Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	- 5.611	- 1.540	-870	- 1.026	-441
2 (-) Mutatie (im)materiële vaste activa	44	44	44	44	44
3 (+) Mutatie voorzieningen	1.960	854	1.626	-239	249
4 (-) Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-118	2	159	-455	-455
6 (-) Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	- 3.577	-732	553	-854	219

Reserves

x € 1.000

	2020				2021			2022	2023	2024
	primo 2020	bij	af	ult. 2020	bij	af	ult. 2021	ult. 2022	ult. 2023	ult. 2024
<u>Algemene reserve</u>										
Buffer	7.500	-	-	7.500	-	-	7.500	7.500	7.500	7.500
Vrij besteedbaar	2.711	8.493	1.599	9.605	1.900	-	11.505	11.505	11.505	11.505
Totaal algemene reserve	10.211	8.493	1.599	17.105	1.900	-	19.005	19.005	19.005	19.005
<u>Bestemmingsreserves:</u>										
Org doelstellingsfonds	336	-	-	336	-	-	336	336	336	336
Onderhoud wegen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onderhoud verharding BKP	-	248	248	-	248	248	-	-	-	-
Huisv basisonderwijs	4.121	-	188	3.933	-	188	3.745	3.546	3.397	3.248
Huisv speciaal onderwijs	429	61	-	490	61	-	551	590	629	668
De Treffer	263	-	-	263	-	-	263	263	263	263
Recreatie en toerisme	337	125	125	337	125	125	337	337	337	337
Verbouw dorpshuizen	55	30	-	85	30	-	115	145	175	205
Zwembad Bakkeveen	74	-	74	-	-	-	-	-	-	-
Riolering	86	-	-	86	-	-	86	86	86	86
Komplannen	136	-	66	70	-	58	12	12	12	12
Invoering omgevingswet	357	-	208	149	-	-	149	149	149	149
Totaal bestemmingsreserves	6.194	464	909	5.749	464	619	5.594	5.464	5.384	5.304
Totaal reserves	16.405	8.957	2.508	22.854	2.364	619	24.599	24.469	24.389	24.309

Vorzieningen

x € 1.000

	2020				2021				2022	2023	2024
	primo 2020	bij	af	ult. 2020	bij	af	ult. 2021	ult. 2022	ult. 2023	ult. 2024	
Voorz weth pensioenen	4.168	-	87	4.081	25	135	3.971	3.861	3.751	3.642	
Voorz SPP	404	-	78	326	-	90	236	146	94	59	
Voorz latente bel (VPB)	-	10	-	10	10	-	20	30	40	50	
Voorz onderh sportvelden	-	55	-	55	55	-	110	165	220	275	
Voorz onderh rioleringen	1.664	300	728	1.236	226	598	864	638	412	186	
Voorz beheerspl kunstw	1.073	258	850	481	257	258	480	280	80	-121	
Voorz onderh gebouwen	177	701	726	152	681	672	161	308	455	602	
Voorz begraafrechten	324	100	-	424	90	-	514	594	664	724	
Totaal voorzieningen	7.810	1.424	2.469	6.765	1.344	1.753	6.356	6.022	5.716	5.417	

Overzicht incidentele baten en lasten

x €1.000

Progr.	Omschrijving	2021	2022	2023	2024
	<u>Baten</u>				
0	Verkoop gemeentelijk vastgoed	1.450	-	-	-
0	Precariobelasting	1.900	-	-	-
8	Resultaat grondexploitatie	1.134	575	327	710
	<u>Onttrekkingen aan reserves</u>				
4	Reserve onderwijshuisvesting	188	199	150	150
8	Reserve komplannen	58	-	-	-
	Totaal incidentele baten	4.730	774	477	860

	<u>Lasten</u>				
0	(Junior) omgevingsmanager	72	-	-	-
0	Tijdelijk niet opvullen vacature gebiedscoördinator	-62	-	-	-
0	Tijdelijke formatie medewerker communicatie	-48	-	-	-
0	Tijdelijke formatie medewerker subsidies	-60	-	-	-
0	Opleidingsbudget	15	-	-	-
0	Formatie linking pin OWO BO-SD	36	-	-	-
0	Administratieve ondersteuning	36	-	-	-
0	Informatieadviseur	72	-	-	-
0	Inhuur in verband met afwezigheid door opleidingen	69	-	-	-
0	Uitbreiding openstelling gemeentehuis	36	-	-	-
0	Projectbeheersing	72	-	-	-
0	Procesverbinder openbare ruimte	29	-	-	-
0	Programmasturing	50	-	-	-
0	Informatiebeveiliging	30	30	-	-
0	Incidentele lasten OWO t/m 2024	72	22	22	22
0	Formatie carrousel omgevingsdomein	32	32	32	-
0	Inhuur verkeersdiensten	25	25	-	-
0	Kosten inkoop snippers houtkachel (3x90m2)	7	7	-	-
0	Ziekteverzuim	50	50	-	-
0	Tijdelijke formatie programmamanager	90	30	-	-
0	Tijdelijke formatie bestuursondersteuning	60	60	-	-
1	Aanvulling oudejaarsactiviteiten	6	6	-	-
2	Onderhoud kapitaal goederen	248	-	-	-
3	Inhuur tbv aansturing EZ	25	-	-	-
3	Detailhandelsbeleid	25	25	-	-

3 Adviseur Veenweiden	10	10	-	-
5 Essentaksterfte	70	-	-	-
6 Uitbreiden tegenprestatie sociaal domein	144	-	-	-
6 Lokale duurzaamheidsagenda	40	-	-	-
7 Programma duurzaamheid incl. uitvoeringsprogr.	20	-	-	-
7 Ontwikkelagenda duurzaamheid	115	106	-	-
8 Ontwikkelagenda leefbaarheid	90	70	-	-
8 Advisering planontwikkeling	58	-	-	-
8 Geweldig Gorrelijk	38	17	-	-
8 Invoering omgevingswet	303	-	-	-
<u>Dotaties in de reserves:</u>				
0 Precariobelasting naar algemene reserve	1.900	-	-	-
4 Reserve huisvesting speciaal onderwijs	61	39	39	39
6 Reserve verbouw dorpshuizen	30	30	30	30
Totaal incidentele lasten	3.864	559	122	91

Totaal incidenteel resultaat	866	215	355	769
-------------------------------------	------------	------------	------------	------------

Bijlage: Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

x €1.000

Taakveld	Baten	Lasten	Saldo
0 Bestuur en ondersteuning			
0.1 Bestuur	68	1.353	-1.285
0.10 Mutaties reserves	619	2.364	-1.745
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-269	269
0.2 Burgerzaken	264	1.225	-961
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.652	845	807
0.4 Overhead	625	11.386	-10.760
0.5 Treasury	187	306	-120
0.61 OZB woningen	3.081	765	2.316
0.62 OZB niet-woningen	1.545	-	1.545
0.64 Belastingen overig	1.998	-	1.998
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	49.415	-	49.415
0.8 Overige baten en lasten	-	40	-40
Totaal 0 Bestuur en ondersteuning	59.454	18.016	41.439
1 Veiligheid			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-	1.826	-1.826
1.2 Openbare orde en veiligheid	25	248	-223
Totaal 1 Veiligheid	25	2.073	-2.049
2 Verkeer en vervoer			
2.1 Verkeer en vervoer	185	3.262	-3.077
2.3 Recreatieve havens	-	-	-
2.5 Openbaar vervoer	3	16	-13
Totaal 2 Verkeer en vervoer	188	3.278	-3.090
3 Economie			
3.1 Economische ontwikkeling	316	467	-151
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	152	310	-159
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-	37	-37
3.4 Economische promotie	149	89	60
Totaal 3 Economie	617	904	-287
4 Onderwijs			
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	224	-224
4.2 Onderwijshuisvesting	19	1.559	-1.540
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	446	1.524	-1.078
Totaal 4 Onderwijs	464	3.307	-2.842

5 Sport, cultuur en recreatie			
5.1 Sportbeleid en activering	15	115	-100
5.2 Sportaccommodaties	55	1.091	-1.036
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-	345	-345
5.4 Musea	6	67	-61
5.5 Cultureel erfgoed	2	7	-4
5.6 Media	-	599	-599
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	119	3.483	-3.365
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie	197	5.707	-5.510
6 Sociaal domein			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	181	1.933	-1.752
6.2 Wijkteams	-	587	-587
6.3 Inkomensregelingen	9.065	11.386	-2.321
6.4 Begeleide participatie	-	3.830	-3.830
6.5 Arbeidsparticipatie	-	1.478	-1.478
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	5	1.011	-1.006
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	160	5.483	-5.323
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-	8.369	-8.369
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	514	-514
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	1.580	-1.580
Totaal 6 Sociaal domein	9.410	36.171	-26.761
7 Volksgezondheid en milieu			
7.1 Volksgezondheid	5	1.388	-1.383
7.2 Riolering	2.810	1.993	817
7.3 Afval	3.602	2.859	743
7.4 Milieubeheer	-	884	-884
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	150	292	-142
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu	6.567	7.417	-850
8 Bouwen, wonen en Gronden (VHROSV)			
8.1 Ruimtelijke ordening	-	377	-377
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.465	1.610	855
8.3 Wonen en bouwen	713	1.240	-527
Totaal 8 Bouwen, wonen en Gronden (VHROSV)	3.178	3.227	-50
Totaal	80.100	80.100	-